

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku

- PROJEKT DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH -

przyjętej Uchwałą nr W/...../..... Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia

Opole 2022 r.

SPIS TREŚCI

I. WSPÓLNIE OSIĄGNIEMY WIĘCEJ – WPROWADZENIE	3
II. PORTRET AGLOMERACJI OPOLSKIEJ	5
1. TRENDY ROZWOJOWE I HORYZONTALNE WYZWANIA STRATEGICZNE.....	5
2. ZNACZENIE ZINTEGROWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ TERYTORIALNYCH I PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY DLA ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ	6
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE.....	8
3.1 MIESZKAŃCY - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE	8
3.2 ŚRODOWISKO - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE	14
3.3 MOBILNOŚĆ - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE	19
3.4 DZIEDZICTWO I KULTURA - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE	25
III. JAKA BĘDZIE AGLOMERACJA OPOLSKA W 2030 ROKU?	33
1. WIZJA I MISJA ROZWOJU	33
2. STRUKTURA CELÓW I OCZEKIWANE REZULTATY	35
IV. SPÓJNOŚĆ ZAPISÓW STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU Z CELAMI I KIERUNKAMI ROZWOJU OKREŚLONYMI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030	56
V. TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII	58
1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ ORAZ USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ....	58
2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ.....	59
2.1 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI ZIDENTYFIKOWANE W STRATEGII WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030 WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	59
2.2 KLUCZOWE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI, ZIDENTYFIKOWANE NA OBSZARZE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	60
VI. W JAKI SPOSÓB ZAMIERZAMY OSIĄGNAĆ ZAŁOŻONE CELE?	71
1. ZASADY I SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	71
2. PODMIOTY REALIZACJI.....	75
3. RAMY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I NARZĘDZIA REALIZACJI.....	78
4. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI	80
4.1 MONITORING STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU.....	81
4.2 EWALUACJA STRATEGII	82
4.3 ZASADY AKTUALIZACJI.....	83
VII. BIBLIOGRAFIA	84
VIII. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	85
IX. SPIS TABEL	85
X. SPIS RYSUNKÓW I SCHEMATÓW	86

I. WSPÓLNIE OSIĄGNIEMY WIĘCEJ – WPROWADZENIE

Wspólnie osiągniemy więcej – dewiza ta stała się fundamentem do wzmacniania współpracy i partnerstwa w ramach Aglomeracji Opolskiej. W roku 2013 partnerskie gminy podjęły decyzję o utworzeniu Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. W oparciu o partnerską współpracę przygotowano dokumenty strategiczne: *Strategię rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020* oraz *Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej*, w których wyznaczono kluczowe obszary działania: gospodarkę, edukację, efektywność, energetyczną, strategie niskoemisyjne, ochronę środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Niezwykle istotnym doświadczeniem w działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska było wdrażanie zadań związanych z wykorzystaniem funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020 w oparciu o formułę Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Przede wszystkim pełnienie roli Instytucji Pośredniczącej na mocy porozumienia w sprawie przekazania zadań z zakresu realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

Współpraca w Aglomeracji Opolskiej, w tym realizacja Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych, przyczyniła się do wzmocnienia partnerstwa i integracji, wypracowania partnerskiego modelu realizacji wspólnych projektów odpowiadających na potrzeby i problemy miasta wojewódzkiego i jego obszaru funkcjonalnego. Cennym doświadczeniem była również realizacja projektów międzynarodowych, opartych na wymianie i wdrażaniu dobrych praktyk w kluczowych problemach rozwojowych.

Agglomerację Opolską tworzy 21 gmin silnie powiązanych ze sobą społecznie, gospodarczo i przestrzennie¹. Gminy utworzyły strukturę formalną Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska, do której w lipcu 2021 roku dołączyli kolejni dwaj partnerzy: Powiat Krapkowicki i Powiat Opolski.

Agglomeracja Opolska nazywana jest biegunem wzrostu województwa opolskiego². To obszar, który w ostatnich latach podlegał intensywnym zmianom, w tym jedną z ważniejszych, o których warto wspomnieć była zmiana granic administracyjnych Opola, która niewątpliwie miała wpływ na zwiększenie intensywności oddziaływania miasta wojewódzkiego na obszary sąsiednie.

Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie poprawy jakości ich życia, zmiany na lepsze warunków pracy, prowadzenia działalności gospodarczej, wypoczynku i dobrej jesieni życia jest

¹ Obszar funkcjonalny miasta Opola, jeden z subregionów (Subregion Aglomeracja Opolska) zidentyfikowany w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, Opole 2021*. Dostęp do dokumentu: <https://www.opolskie.pl/wp-content/uploads/2021/10/Strategia-Opolskie-2030-uchwalona.pdf>.

² Instytut Rozwoju Miast, GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Bieguny wzrostu województwa opolskiego badanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Opole 2016, s. 147.

istotnym czynnikiem przekonywającym o kontynuowaniu partnerskiej współpracy jednostek samorządu terytorialnego ponad podziałami administracyjnymi, aby w jak największym stopniu spełnić oczekiwania lokalnej społeczności oraz rozwijać pozycję konkurencyjną względem innych obszarów funkcjonalnych, nie tylko na terenie województwa opolskiego, ale także poza nim.

Mając na uwadze powyższe czynniki Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska podjęło decyzję o konieczności prac nad nowym dokumentem strategicznym - *Strategią rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku*. Gminy i powiaty tworzące Aglomerację Opolską, będące w pełni świadome stojących przed nią wyzwań rozwojowych, poprzez niniejszy dokument strategiczny potwierdzają dalszą wolę współpracy samorządów lokalnych i działania w oparciu o formalne struktury Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska.

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku określa wizję rozwoju Aglomeracji Opolskiej oraz misję partnerskiej współpracy. Ponadto wyznacza wyzwania i cele rozwojowe kluczowe dla Aglomeracji Opolskiej. Celem nadrzędnym zaplanowanych działań strategicznych jest równomierny rozwój społeczno – gospodarczy Aglomeracji Opolskiej, w tym przede wszystkim poprawa bezpieczeństwa oraz warunków do realizacji planów zawodowych i spędzania wolnego czasu mieszkańców tego obszaru. Realizacja celów strategicznych ma wpłynąć na poprawę jakości życia, wzmocnić spójność wewnętrzną, dostępność komunikacyjną oraz mobilność, w tym cyfrową, a także wpłynąć na poprawę jakości i dostępności usług publicznych, ochronę środowiska i bioróżnorodności, adaptację do zmian klimatu, jak również ochronę zabytków oraz poprawę usług kulturalnych i turystycznych. Ważne jest również dalsze wspieranie rozwoju lokalnych środowisk gospodarczych. Realizacja celów ma również wzmocnić i utrwalić samo partnerstwo, jakim jest Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska. Istotnym wyzwaniem jest przygotowanie do czekających nas zmian, których tak mocno doświadczyliśmy w ostatnich latach, w związku z pandemią wirusa COVID – 19. Zupełnie nowym wyzwaniem jest również zapewnienie systemu wsparcia dla uchodźców wojennych z obszaru Ukrainy oraz adaptacja do zmian, które w obecnych czasach następują niezwykle dynamicznie.

Niniejsza *Strategia* wskazuje na kontynuację partnerskiej współpracy gmin i powiatów tworzących obszar funkcjonalny. Określone w niej kierunki rozwojowe z jednej strony wpisują się w realizowane już przez ostatnie lata działania, z drugiej natomiast wyznaczają nowe płaszczyzny współpracy, przy zachowaniu zasady samorządności i autonomii poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. *Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* jest potwierdzeniem wspólnie obranego kierunku integracji międzygminnej przy jednoczesnym solidarnym współdziałaniu wszystkich najważniejszych podmiotów w ramach Aglomeracji opolskiej, zgodnie z przyjętą przed laty dewizą – *wspólnie osiągniemy więcej*.

II. PORTRET AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

W dokumencie o nazwie: *Portret sytuacji społeczno - gospodarczej Aglomeracji Opolskiej na potrzeby opracowania Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* dokonano dokładnej charakterystyki społeczno – gospodarczej obszaru Aglomeracji Opolskiej.

Poniżej scharakteryzowano kluczowe wnioski i rekomendacje płynące z diagnozy, które przełożyły się na zdefiniowanie głównych problemów, a następnie na zaprojektowanie celów strategicznych i kierunków działania w poszczególnych obszarach rozwojowych. Wnioski i rekomendacje wynikające z przeprowadzonych analiz i dyskusji pozwoliły również na identyfikację tych obszarów, w których samorzady tworzące Aglomerację Opolską dostrzegają możliwość partnerskiej współpracy na poziomie ponadlokalnym, połączonej ze zwiększeniem jakości i efektywności zarządzania ofertą publiczną i podnoszeniem komfortu życia mieszkańców.

1. TRENDY ROZWOJOWE I HORYZONTALNE WYZWANIA STRATEGICZNE

Analiza danych wynikających z diagnozy obszaru Aglomeracji Opolskiej oraz porównanie trendów rozwojowych zawartych w dokumentach strategicznych unijnych, krajowych i regionalnych wskazują na kluczowe wyzwania strategiczne o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, którym można nadać wymiar horyzontalny, a mianowicie:

- **Niekorzystne uwarunkowania demograficzne (depupulacja)** – charakteryzujące się spadkiem liczby ludności, starzeniem się społeczeństwa, zmniejszeniem liczby ludności w wieku produkcyjnym, co ma istotny wpływ nie tylko na aspekt demograficzny, ale również rynek pracy, gospodarkę, edukację, politykę społeczną oraz zdrowotną. Problemy te wymagają przygotowania systemowych rozwiązań i polityk wsparcia na szczeblu regionalnym.
- **Zróżnicowanie terytorialne** – niejednolity rozwój obszaru Aglomeracji Opolskiej. Dominuje rdzeń miejski Opole powiązany funkcjonalnie z sąsiednimi gminami, ponadto występują obszary zagrożone trwałą marginalizacją (gmina Murów) oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze (Gogolin, Krapkowice, Lewin Brzeski, Niemodlin, Ozimek, Prószków, Tułowice, Zdieszowice).
- **Zmiany klimatu** – generujące niekorzystne zjawiska ekstremalne (np. deszcze nawalne, susze, powodzie) mające wpływ na sferę społeczną np. (migracje ludności), gospodarczą (zmiany w rolnictwie, ochrona zasobów, kryzys energetyczny). Zmiany te wymagające przygotowania zintegrowanych systemów zarządzania i monitorowania w przypadku

wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz wdrożenia rozwiązań ekologicznych i ograniczających niską emisję.

- **Sytuacje kryzysowe** – związane z pandemią Covid -19 i jej skutkami, jak również następstwami wojny w Ukrainie.
- **Poprawa dostępności, jakości i efektywności usług publicznych** – w ostatnich latach w administracji publicznej dominuje trend nowoczesnych metod zarządzania jakością usług publicznych wynikający przede wszystkim ze wzrostu świadomości mieszkańców oraz konieczności efektywnego wykorzystania środków publicznych. Władze samorządowe funkcjonują pod presją wzmacniania funkcjonowania gmin i powiatów w obszarze zwiększania wydajności, skuteczności oraz jakości usług publicznych. W związku z tym konieczne jest prowadzenie działań w zakresie zintegrowania systemu gospodarki odpadami na obszarze Aglomeracji Opolskiej, modernizacji systemów zaopatrzenia i racjonalizacji zużycia wody pitnej dla mieszkańców i gospodarki, rozbudowy kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich, jak również sieciowania zakupu energii elektrycznej i gazu dla zwiększenia bezpieczeństwa ich dostaw oraz racjonalizacji kosztów ich zakupu.
- **Społeczeństwo cyfrowe** – konieczność rozwoju usług i technologii cyfrowych i informatyzacji we wszystkich obszarach życia społeczno – gospodarczego. Wykreowanie społeczeństwa cyfrowego jako elementu innowacyjności i nowoczesności.

2. ZNACZENIE ZINTEGROWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ TERYTORIALNYCH I PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY DLA ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

Agglomeracja Opolska jako miejski obszar funkcjonalny charakteryzuje się systemem powiązań społecznych, gospodarczych i przyrodniczych, a także wspólnymi uwarunkowaniami i cechami środowiska geograficznego. Obszar ten w latach 2014 – 2020 objęty był instrumentem finansowym o nazwie Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), przeznaczonym dla miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych ze wsparciem finansowym: 79 107 365,82 Euro, w tym REACT-EU 1 072 164,00 Euro³.

Celem zastosowania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) był:

- rozwój współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych;
- promowanie partnerskiego modelu współpracy jednostek samorządu terytorialnego, partnerów społecznych i gospodarczych;
- realizacja zintegrowanych projektów odpowiadających w kompleksowy sposób na potrzeby i problemy miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych;

³ Por. Strategia ZIT Aglomeracji Opolskiej, wersja IV, 2022 r. s. 130.

- zwiększenie wpływu miast i powiązanych z nimi obszarów funkcjonalnych na kształt i sposób realizacji działań wspieranych na ich obszarze w ramach polityki spójności⁴.

Zastosowanie instrumentu finansowego dedykowanego miastom wojewódzkim i ich obszarom funkcjonalnym w zdecydowany sposób działało mobilizująco na jednostki samorządu terytorialnego tworzące Aglomerację Opolską. Wzmocniło partnerskie działania w ramach Stowarzyszenia, a zwłaszcza współpracę ponad podziałami administracyjnymi w celu rozwiązywania wspólnych problemów, pokonywania barier hamujących rozwój i wykorzystywania endogenicznych czynników wzrostu poszczególnych gmin⁵. Do sfer interwencji, w których zastosowano podejście terytorialne w latach 2014–2020, należały: przygotowanie terenów inwestycyjnych, przygotowanie i wdrażanie strategii niskoemisyjnych, efektywność energetyczna w budynkach publicznych, dziedzictwo kulturowe i kultura oraz edukacja. Dodatkowo Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska uczestniczyło w procesie oceny i wyboru projektów pełniąc rolę IP ZIT (Instytucja Pośrednicząca).

W planowaniu polityki miejskiej podkreśla się potrzebę wzmocnienia roli miast w kształtowaniu przyszłych polityk Unii Europejskiej. Obok obszarów metropolitalnych, uważanych w Europie za główne filary gospodarcze i siłę napędową tworzenia nowych miejsc pracy, coraz silniej dostrzega się również istotną rolę oraz potencjał małych i średnich miast w realizowaniu zrównoważonego rozwoju. Wymiar miejski jest także sukcesywnie wzmocniany przez Komisję Europejską w ramach różnych inicjatyw, także przez propozycje dotyczące pakietu działań mających na celu przejście ku zrównoważonej, zielonej transformacji i Europie neutralnej klimatycznie.⁶

W nowym okresie programowania i wdrażania funduszy strukturalnych na lata 2021 – 2027 subregiony, w tym Subregion Aglomeracja Opolska odgrywać będzie istotną rolę w procesie strategicznego programowania, wdrażania funduszy europejskich na poziomie regionalnym⁷. Doświadczenia z wdrażania europejskiej polityki spójności w latach 2014–2020, a także realizacja projektów partnerskich dostarczyły członkom Stowarzyszenia cennych inspiracji i pomysłów do planowania wspólnych, ponadlokalnych działań i jak pokazały badania ewaluacyjne oraz prace warsztatowe pomogły zbudować listę kolejnych wyzwań, z których przykładowe to⁸:

- utrzymanie wysokiej jakości zarządzania i usług publicznych w samorządach;

⁴ Por. Tamże, s. 10.

⁵ Ocena dotychczasowych efektów wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej oraz Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole, listopad 2019, str. 51 i dalsze. (Badanie ewaluacyjne na zlecenie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska).

⁶ Por. Krajowa Polityka Miejska, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, Warszawa 2022, s.9.

⁷ Efekty wdrażania europejskiej polityki spójności w województwie opolskim w latach 2014–2020 w wymiarze gospodarczo-społecznym i instytucjonalnym DOŚWIADCZENIA, WNIOSKI I REKOMENDACJE, Warszawa – Opole 2022, s. 15.

⁸ Tamże, str. 27 oraz Ocena dotychczasowych efektów wdrażania..., s. 49 i dalsze.

- sprzyjanie lokalnemu rozwojowi gospodarczemu, przedsiębiorczości i innowacyjności;
- budowa kapitału społecznego, w tym integracja cudzoziemców i uchodźców;
- wsparcie edukacji;
- partycypacyjne podejmowanie decyzji;
- kontynuowanie wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT);
- kreatywność w podejmowaniu nowych wyzwań;
- wdrożenie scenariuszy wynikających z *Planu zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej*⁹;
- realizacja partnerskich projektów pilotażowych (np. wynikających z *Programu: Solidarni w obliczu zagrożeń*¹⁰ oraz z realizacji projektów międzynarodowych w następujących obszarach: promocja przedsiębiorczości, przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu, świadoma gospodarka odpadami, współpraca transgraniczna);
- opracowanie dokumentów strategicznych np. *Plan adaptacji do zmian klimatu Aglomeracji Opolskiej*.

3. WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

Analiza danych statystycznych¹¹ oraz wnioski z diagnozy, badań i ewaluacji przygotowanych przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska, połączone z wiedzą ekspercką tworzą portret społeczno – gospodarczy obszaru wskazując na zachodzące zmiany, potencjały możliwe do wykorzystania i zidentyfikowane problemy konieczne do rozwiązania. W tekście poniżej scharakteryzowane zostały wnioski wynikające z diagnozy oraz stosowne rekomendacje.¹²

3.1 MIESZKAŃCY - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

AGLOMERACJA OPOLSKA W 2020 ROKU - MIESZKAŃCY
Liczba mieszkańców: 332,8 tys. osób (34,1 % ludności województwa) ↓ 38% ludności to mieszkańcy Opola
Przyrost naturalny: minus 936 ↓

⁹ Por. Plan zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej (projekt), Opole 2022.

¹⁰ Skrócona nazwa Programu poprawy funkcjonowania przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej, aktualizacja na lata 2021 – 2027, Opole 2021 r.

¹¹ Por. Aglomeracja Opolska w 2020 r., Urząd Statyczny w Opolu, Opole 2021.

¹² Por. Portret sytuacji społeczno - gospodarczej Aglomeracji Opolskiej na potrzeby opracowania Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku.

Gęstość zaludnienia na 1 km ² : 140
Saldo migracji: 90 ↑
Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym): 65 ↑
Absolwenci uczelni: 4577 ↓
Placówki sprawujące opiekę nad dziećmi do lat 3: 47 ↑
Miejsca w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3: 2532 ↑
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego: 11 868 ↑
Dzieci w przedszkolach na 1 oddział: 20 ↓
Uczniowie w szkołach przypadający na 1 oddział: 17 ↑
Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych oraz techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i ponadpodstawowych: 57,8 % ↓
Przychodnie: 211 ↓
Porady lekarskie udzielone na 1 mieszkańca: 6,6 ↓
Mieszkańcy domów i zakładów pomocy społecznej: 839 ↓
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON: 41 331 ↑ w tym fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne 3,6% ↓
Pracujący: 94 030 ↓
Bezrobotni zarejestrowani: 7 603 ↓
Mieszkania: 126 300 ↑

ŹRÓDŁO: Aglomeracja Opolska w 2020 r., Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2021.

Aglomeracja Opolska – jest niekwestionowanym centrum rozwoju regionu, z korzystnym położeniem jako regionalne centrum usług, ze znaczną przewagą lokalizacyjną i wzmoczoną aktywnością konkurencyjną w stosunku do pozostałych subregionów województwa opolskiego.¹³ To obszar o największej w regionie koncentracji potencjałów rozwojowych, obejmuje zwarty przestrzennie kompleks terytorialny 21 gmin, w tym stołeczne miasto Opole i powiązane z nim funkcjonalnie (ekonomicznie, społecznie, komunikacyjnie, infrastrukturalnie, środowiskowo) miasta i wsie. Odznacza się wysokim poziomem urbanizacji oraz koncentracją funkcji administracyjnych, przemysłowych, usługowych i mieszkalnictwa. Położona między metropoliami wrocławską i górnośląską wymaga wzmocnienia potencjałów rozwojowych w celu umiejętnego konkurowania i wzmocnienia rozwoju społeczno – gospodarczego. **Aglomeracja Opolska to dobre miejsce do życia i inwestowania, z wielokulturowym społeczeństwem o silnej tożsamości, bogatą przyrodą, dostępnością do usług i różnorodnych form spędzania wolnego czasu.**

Aglomeracja Opolska ma również znacznie szerszy wymiar, niż tylko planistyczny bądź statystyczny. Opiera się na idei porozumienia i partnerstwa pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, które dostrzegają potrzebę spójnego i zintegrowanego planowania rozwoju, wykraczającego poza granice pojedynczej gminy. Wizja przyszłości opiera się na woli wszystkich partnerów, co do kierunków i celów rozwoju w oparciu o interwencję publiczną.

¹³ OPOLSKIE – diagnoza regionalna, opracowanie na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku, Opole 2020, s.76.

Analiza danych ilościowych i jakościowych adekwatnych dla Aglomeracji Opolskiej wskazuje na znaczną przewagę rozwojową na tle innych obszarów funkcjonalnych województwa opolskiego¹⁴. Wskazuje również na nierównomierny rozwój społeczno – gospodarczy Aglomeracji Opolskiej, która charakteryzuje się zróżnicowanymi cechami przestrzenno – funkcjonalnymi. Na obszarze tym wyróżnić można trzy strefy: rdzeń miejski (Opole), strefę wewnętrzną i zewnętrzną. Strefa wewnętrzna wykazująca ścisłe związki z rdzeniem miejskim, w strefie zewnętrznej widoczne są powiązania z innymi subregionami województwa opolskiego.

W ostatnich latach (2015 – 2021) dostrzegalne jest wzmocnienie powiązań funkcjonalnych w oparciu o dominującą rolę Opola oraz rozwijania jego funkcji metropolitalnych. Ważnym elementem wiodącej roli Opola jest dominacja w obszarze edukacji, kultury, dostępie do dziedzictwa kulturowego (funkcjonowanie instytucji świadczących usługi kulturalne na poziomie ponadregionalnym) oraz w sferze rynku pracy, gospodarki i innowacji (koncentracja miejsc pracy, terenów inwestycyjnych, działalności gospodarczej).

Podczas prac warsztatowych wielokrotnie podkreślano zróżnicowania w rozwoju społeczno – gospodarczym zidentyfikowanych, trzech stref rozwoju na obszarze Aglomeracji Opolskiej, w tym różnic w dostępności do podstawowej infrastruktury np. kanalizacji, Internetu, oraz dostępności do edukacji i bazy społecznej, możliwości inwestowania i rozwoju innowacji. W ramach obszaru funkcjonalnego ważne jest nie tylko wyrównywanie dysproporcji pomiędzy poszczególnymi obszarami, ale przede wszystkim definiowanie oraz wykorzystywanie lokalnych potencjałów i w oparciu o nie, sieciowanie ponadlokalnej współpracy.

Potencjał demograficzny to jeden z istotniejszych czynników determinujących rozwój obszaru funkcjonalnego. Analiza sytuacji demograficznej Aglomeracji Opolskiej wskazuje na szereg negatywnych zmian w strukturze demograficznej świadczącej o depopulacji. Należy również podkreślić, że na tle innych subregionów województwa opolskiego jest i tak relatywnie korzystna, a w najlepszej sytuacji demograficznej jest miasto Opole i powiat opolski.

Ubytek osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, zjawisko starzenia się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny to kluczowe wyzwania, do których dostosowana powinna być polityka rozwoju społeczno-gospodarczego, a zwłaszcza podnoszenie atrakcyjności osiedleńczej Aglomeracji Opolskiej, poprawa jakości życia poprzez tworzenie warunków do zamieszkania i dostępu do miejsc pracy, jak również utrzymania poziomu świadczonych usług publicznych na wysokim poziomie. Niezwykle istotne zatem staje się również przygotowanie systemu wsparcia dla migrantów, cudzoziemców i uchodźców oraz przygotowanie warunków do reemigracji i osiedlania się na obszarze Aglomeracji Opolskiej (polityka mieszkaniowa, stypendia i staże, baza edukacyjna i zdrowotna). Proces ten przyspieszony został wojną w Ukrainie, co

¹⁴ Tamże.

powoduje konieczność przygotowania kompleksowego systemu wsparcia dla cudzoziemców (nauka języka polskiego jako obcego, programy edukacyjne, wsparcie psychologiczne, interwencje kryzysowe, rynek pracy, mieszkania, dostosowanie usług publicznych)¹⁵.

Interwencja publiczna powinna być ukierunkowana na przeciwdziałanie negatywnym zmianom demograficznym i wzmocnieniu gospodarki opartej na wiedzy, jak również wzmocnieniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Aglomeracji Opolskiej. W dalszym ciągu niezwykle istotne jest wsparcie kapitału społecznego, wzmocnienie konkurencyjności miejsc pracy, przeciwdziałanie zjawisku odpływu wyspecjalizowanych kadr, jak również zapewnienie wykwalifikowanych fachowców i rzemieślników oraz relatywnie wysokich wynagrodzeń. Przeciwdziałanie depopulacji na obszarze Aglomeracji Opolskiej powinno być powiązane z polityką regionalną, określoną w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030*, tym bardziej, że badania i prognozy demograficzne wskazują na dalsze pogłębianie się niekorzystnych zjawisk demograficznych w regionie.

W kontekście niskiego przyrostu naturalnego, w ramach wsparcia działań prorodzinnych istotnym wydaje się kontynuowanie utrzymania wysokiego poziomu w dostępie do żłobków oraz edukacji przedszkolnej, w tym na terenach wiejskich. Podejmowane działania powinny przyczyniać się zarówno do upowszechnienia, jak i poprawy dostępności edukacji dla dzieci najmłodszych.

Wśród działań niezbędnych do podjęcia, należy również wymienić m. in. dostosowanie edukacji do zmieniających się uwarunkowań rynkowych (głównie w zakresie szkolnictwa zawodowego i wyższego) poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych uczniów, doradztwo zawodowe, ponadlokalne programy stażowe i stypendialne, promocja przedsiębiorczości i biznesu¹⁶. Kluczowe jest również dostosowanie edukacji do potrzeb uczestników tego procesu: dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców na wszystkich poziomach edukacyjnych (jest to istotny element wynikający z prac warsztatowych). Przykładowo zauważalny jest odpływ kadry nauczycielskiej z zawodu, rosnące koszty utrzymania oświaty, braki w wsparciu psychologicznym uczniów i nauczycieli. Uczniowie szkół obszaru Aglomeracji Opolskiej osiągają bardzo dobre wyniki na egzaminach końcowych, jednak coraz częściej zauważalne są braki w kompetencjach miękkich, pogłębione dodatkowo sytuacją związaną z nauczaniem zdalnym w czasie pandemii. Wyzwaniem jest utrzymanie jakości kształcenia, szkoły wciąż wymagają dostosowania do zmieniających się warunków, jak również unowocześnienia i modernizacji bazy i wyposażenia edukacyjnego, organizacji specjalistycznych pracowni szkolnych i infrastruktury odpowiadające

¹⁵ Por. GOŚCINNA POLSKA 2022+, Jak mądrze wesprzeć Polskę i Polaków w pomocy osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie?, praca zbiorowa pod redakcją Macieja Bukowskiego i Macieja Duszczyka, Wrocław 2022.

¹⁶ Podstawy przedsiębiorcze i kreatywne u młodych ludzi poprzez dynamizację kompetencji, metod nauczania i ekosystemu przedsiębiorczości, Plan działania w ramach projektu E – COOL, Opole 2021.

na potrzeby uczestników edukacji i uwzględnienia kształcenia w formie zdalnej. Wsparcie w obszarze edukacji na wszystkich poziomach powinno również uwzględniać wszechstronny rozwój człowieka, przygotowanie do pełnienia różnorodnych ról społecznych i aspekty osobistego rozwoju.

Zjawisko starzenia się społeczeństwa i choroby cywilizacyjne będzie miało bezpośrednie skutki finansowe dla systemu finansów samorządów w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i społecznej, w tym w szczególności nad ludźmi starszymi. Ponadto konieczna będzie rozbudowa systemu niestacjonarnej opieki nad osobami starszymi i zależnymi, zapewnienie opieki całodobowej i wsparcie opiekunów ludzi starszych i chorych, uruchomienie programów zdrowotnych i rehabilitacyjnych, powiązanych dodatkowo ze skutkami COVID – 19. W świetle zwiększania się grupy osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest upowszechnianie działań edukacyjnych i aktywizacji zawodowej seniorów, w tym udziału osób starszych w kształtowaniu polityki ponadlokalnej. Działania te powiązane powinny być ze wsparciem infrastruktury społecznej i zdrowotnej, w tym do wykonywania teleopieki i zdrowotnych e-usług.

Dane statystyczne wskazują również na niską dostępność specjalistycznej kadry lekarskiej (wskaźniki poniżej średniej wojewódzkiej oraz ogólnopolskiej) oraz spadek ilości porad lekarskich i stomatologicznych, w związku z tym konieczne jest wdrożenie zintegrowanych programów profilaktyki prozdrowotnej i badań lekarskich, w szczególności z zakresu chorób cywilizacyjnych, jak również uzupełnienie luk w dostępie do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Ważne jest również wyrównanie dostępu do usług społecznych (istotna dysproporcja na obszarze miasto – wieś.) W świetle wojny w Ukrainie i kryzysu energetycznego kluczowa jest również identyfikacja i wsparcie grup zagrożonych ubóstwem energetycznym (badania, ekspertyzy wraz z programami wsparcia¹⁷).

Aglomeracja Opolska charakteryzuje się znacznym potencjałem gospodarczym i przewagą na tle województwa opolskiego. Wskaźniki charakteryzujące obszar gospodarki w porównaniu ze wskaźnikami wojewódzkimi są na znacznie wyższym poziomie, jednak wskazują na niewystarczający poziom innowacyjności usług i rozwoju sektora B+R oraz znacznej dysproporcji terytorialnej: z przewagą rdzenia miejskiego nad pozostałym obszarem funkcjonalnym. **Opole to główny ośrodek – centrum funkcji gospodarczych z rozwiniętymi funkcjami edukacyjnymi.**

Kluczowe z perspektywy budowania wzrostu gospodarczego Aglomeracji Opolskiej jest efektywne wykorzystanie istniejących zasobów obszaru, w tym zwłaszcza terenów

¹⁷ Ubóstwo energetyczne to sytuacja, w której gospodarstwa domowe nie mają dostępu do podstawowych usług energetycznych. W związku z tym, że blisko 34 mln mieszkańców Europy nie było stać na zapewnienie odpowiedniego poziomu ogrzewania w swoich domach w 2018 r., ubóstwo energetyczne stanowi kluczowe wyzwanie dla UE. Por. Plan działania (action plan) nakierowany na wspieranie odnawialnych źródeł energii wśród grup wrażliwych w województwie opolskim, na zlecenie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, Opole 2022, s.12.

inwestycyjnych. Odpowiednio przygotowane tereny inwestycyjne, wyposażone w niezbędną infrastrukturę przyczynić mogą się zarówno do wzrostu zainteresowania potencjalnych inwestorów obszarem, jak również do dalszego rozwoju przedsiębiorstw już działających w obszarze funkcjonalnym. Biorąc pod uwagę działania o charakterze ponadlokalnym samorządy powinny skupić się na kreowaniu aglomeracyjnych ośrodków innowacji i rozwoju, sieciowaniu promocji gospodarczej i zintegrowanej obsługi inwestora połączonej z profesjonalizacją kadr samorządowych, współpracujących z gospodarką.

Ważne jest również wsparcie infrastruktury dla rozwoju innowacji technologii i przedsiębiorczości o oddziaływaniu ponadlokalnym (np. baza Parku Naukowo - Technologicznego w Opolu), jak również wykorzystanie potencjału akademickiego dla rozwoju gospodarczego. Istotnym czynnikiem rozwoju ekonomicznego jest wzmocnienie przedsiębiorczości i wsparcie powstawania podmiotów ekonomii społecznej. Na obszarze Aglomeracji Opolskiej brakuje ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, w związku z tym współpraca sektora samorządowego oraz pozarządowego na rzecz ekonomizacji trzeciego sektora staje się bardzo pożądana.

Sytuacja na rynku pracy na terenie Aglomeracji Opolskiej jest pochodną już analizowanych procesów demograficznych oraz sytuacji gospodarczej. Stopień bezrobocia rejestrowanego wskazuje na znaczne dysproporcje w poszczególnych gminach. Niemniej kluczowym czynnikiem jest niska jakość miejsc pracy głównie w wymiarze płacowym oraz odpływ kadry specjalistycznej. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest niedostateczny poziom przedsiębiorczości oraz niedostosowanie do potrzeb rynku pracy. Obserwuje się również zjawisko ogólnego braku rąk do pracy, w szczególności osób z pożądanymi kwalifikacjami.

Jesteśmy obecnie świadkami rewolucji technologicznej i zmian znacząco przyspieszonych przez pandemię COVID-19. Rynek pracy i rzeczywistość biznesowa firm ulega znacznym zmianom. Pojawia się zapotrzebowanie na nowe umiejętności, które pracownicy niekoniecznie już zdążyli nabyć, potrzebne są nowe kompetencje i promocja kultury uczenia się przez całe życie. Przedsiębiorcy zgłaszają trudności w pozyskaniu kadry dysponując pożądanymi kwalifikacjami, aż 81% badanych deklaruje, że pozyskanie odpowiednich talentów i specjalistów stanowi dla nich wyzwanie¹⁸. W 2020 r. rozpoczęła się największa od czasów II wojny światowej transformacja umiejętności. Nawet te kompetencje, które były kluczowe kilka lat temu, aktualnie straciły na znaczeniu i nie odpowiadają już zapotrzebowaniu pracodawców. Pojawia się również nowe podejście do czasu i organizacji pracy. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Opolskiej warunkuje poprawę sytuacji na rynku pracy. Znaczącymi determinantami w tym

¹⁸ Niedobór talentów – raport 2021, wyniki dla Polski, Badania ManpowerGroup, https://www.manpowergroup.pl/wp-content/uploads/2021/07/MPG_2021_Niedob%C3%B3r-talent%C3%B3w-2021_-infografika-PL.pdf

zakresie są czynniki związane z tworzeniem klimatu proinwestycyjnego i odpowiedniej jakości edukacji oraz dostępności do usług społecznych i publicznych poprzez kompleksową współpracę instytucjonalną i międzysektorową.

Jak wspomniano powyżej sytuacja związana z pandemią COVID-19 wymusiła wprowadzenie szeregu dynamicznych zmian w obszarze gospodarki, edukacji, zdrowia i zarządzania w samorządach, z których najważniejsze to konieczność ochrony sektorów o kluczowym znaczeniu dla gospodarki, ochrona pracowników i miejsc pracy, wprowadzenie nauczania i realizacji usług publicznych za pomocą środków komunikacji na odległość, konieczność zwiększenia dostępu do usług medycznych i rehabilitacyjnych. Sytuacja pandemiczna to również przygotowanie się do długotrwałych skutków działania wirusa COVID - 19, zwłaszcza zdrowotnych i związanych z izolacją społeczną, dlatego też działania ponadlokalne w tym obszarze stają się niezwykle istotne.

3.2 ŚRODOWISKO - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

AGLOMERACJA OPOLSKA W 2020 – ŚRODOWISKO
Powierzchnia Aglomeracji Opolskiej w km ² : 2 369
Udział obszarów przyrodniczych objętych ochroną w ha: 102 958,27 ↑ 39,67% powierzchni obszarów chronionych województwa opolskiego
Sieć rozdzielcza wodociągowa w km: 2386,9 ↑
Sieć rozdzielcza kanalizacyjna w km: 2245,3 ↑
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w dam ³ : 11 472,7 ↑
Pobór wody w dam ³ : 55 802 ↑
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków: 28 ↑
Odpady wytworzone (z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys.t: 871,0 ↓
Emisja zanieczyszczeń powietrza, pyłowych w t: 580 ↑
Emisja zanieczyszczeń powietrza, gazowych bez CO ₂ w t: 32 759 ↑
Liczba zdarzeń związanych z usuwaniem skutków silnego wiatru: 788 ↑
Liczba zdarzeń związanych z usuwaniem skutków powodzi i podtopień: 375 ↑

ŹRÓDŁO: Aglomeracja Opolska w 2020 r., Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2021, analizy własne.

Agglomeracja Opolska jest obszarem o bogatych zasobach naturalnych, z których najważniejsze to: wysoki wskaźnik lesistości, znaczny udział obszarów przyrodniczych objętych ochroną, bogate zasoby wód podziemnych. Jednocześnie jest terenem zróżnicowanym pod względem zagospodarowania, ogólnie silnie uprzemysłowionym, a tutejsze zasoby naturalne od wieków podlegały intensywnej eksploatacji. Stan środowiska jest zróżnicowany i podlega szeregowi niekorzystnych oddziaływań zewnętrznych, zwłaszcza negatywnej działalności człowieka. Konieczne zatem jest racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi, w tym budowa gospodarki obiegu zamkniętego, rozwój odnawialnych źródeł energii (zwłaszcza w obliczu kryzysu energetycznego), ochrona bioróżnorodności oraz adaptacja do zmian klimatu.

Ekspertyzy przeprowadzone na zlecenie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska wskazują na wzrost w ostatnim dziesięcioleciu występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych (np. deszcze nawalne, gradobicie, wichury, tornada) jak również zagrożenia powodzią, podtopieniami oraz suszą¹⁹. W ramach partnerstwa gminy i powiaty wypracowały, a następnie podpisały w 2016 roku: *Porozumienia w sprawie ustalenia zasad wykorzystania sił i środków oraz zasobów materiałowych i sprzętowych w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń na terenie Aglomeracji Opolskiej oraz zasad działania na rzecz realizacji Programu poprawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej*, które zakłada współpracę w zakresie poprawy bezpieczeństwa mieszkańców z terenu Aglomeracji Opolskiej w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiskowych i cywilizacyjnych. Porozumienie wskazuje na solidarną pomoc wszystkich Partnerów w sytuacji wystąpienia zagrożenia, poprawę systemu zarządzania sytuacją podczas zdarzeń ekstremalnych, udoskonalenie systemu alarmowania i ostrzegania ludności, poprawę wyposażenia materiałowego i sprzętowego oraz infrastruktury wykorzystywanej podczas zdarzeń nadzwyczajnych (inventaryzacja wskazuje na znaczne niedobory w tym zakresie), wymianę informacji podczas sytuacji kryzysowej, edukację mieszkańców w zakresie prawidłowego zachowania się na wypadek nadzwyczajnych zagrożeń. Realizacja programu wymagać będzie wdrażania ponadlokalnych projektów infrastrukturalnych i edukacyjnych w celu wzmocnienia systemu ochrony ludności przed następstwami zjawisk ekstremalnych i kryzysowych.

Adaptacja do zmian klimatu staje się zatem kluczowym wyzwaniem, jako element włączenia się w politykę unijną, krajową i regionalną. Rekomenduje się działania edukacyjne w zakresie adaptacji do zmian klimatu, monitorowanie niekorzystnych zjawisk pogodowych, wsparcie infrastruktury wzmacniającej procesy adaptacyjne np. likwidację wysp ciepła, małe zbiorniki retencyjne, nasadzenia drzew i krzewów, oszczędzanie wody i energii. W ramach prac warsztatowych ustalono również konieczność opracowania planu do adaptacji zmian klimatu dla obszaru Aglomeracji Opolskiej.

Infrastruktura techniczna i jej cechy (struktura, lokalizacja, jakość) mają duże znaczenie dla rozwoju społeczno - gospodarczego Aglomeracji Opolskiej. Infrastruktura sieciowa w Aglomeracji Opolskiej rozwinięta jest w stopniu zadowalającym, jednak nadal zauważalne są dysproporcje w poszczególnych gminach. W kontekście poprawy jakości życia mieszkańców oraz jakości stanu środowiska przyrodniczego, rekomendowane jest podejmowanie działań

¹⁹ Patrz: Program poprawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Aktualizacja na lata 2021 – 2027, Opole 2021 r., por. Ekspertyza z zakresu urządzeń przeciwpowodziowych oraz działań prowadzonych w czasie powodzi, zasobów wodnych w postaci rzek i zbiorników wód powierzchniowych oraz innej infrastruktury wodnej zlokalizowanej na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Opole 2019.

zmierzających do dalszego rozwoju i modernizacji sieci kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych. W kontekście zagrożenia suszą i niedoborem wody kluczowe jest wprowadzanie rozwiązań w obszarze małej retencji, melioracji oraz pozyskania, oczyszczania i przesyłu wody pitnej. Brak dostępu lub ograniczenia w dostępie do wody dla gospodarstw domowych (w tym wody pitnej) oraz na cele rolnicze w kolejnych latach może stać się dominującym problemem. Jednym z kluczowych działań jest zwłaszcza zwiększona retencja wody. Na terenach Opola i ich obszaru funkcjonalnego niezbędne jest sukcesywne zwiększanie udziału terenów przepuszczalnych, w tym zwłaszcza biologicznie czynnych. W celu bezpiecznego i ekonomicznego zagospodarowania wód opadowych oraz zwiększania retencji potrzebny jest rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.

W obliczu wojny w Ukrainie i kryzysu energetycznego oraz niekorzystnych zmian klimatu, konieczny jest rozwój zielonych technologii i odnawialnych źródeł energii. Organizacja klastrów i spółdzielni energetycznych oraz tworzenie w samorządach warunków do rozwoju energetyki odnawialnej połączonych z zapobieganiem ubóstwa energetycznego wyznacza nowe ramy działania dla samorządów²⁰.

Infrastruktura techniczna Aglomeracji Opolskiej w ostatnim okresie programowania wzmocniona została poprzez znaczące inwestycje, nadal jednak stan i jakość w dużej mierze jest determinowany dysproporcjami pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i integracja obszaru jest warunkowana konsekwentnymi działaniami na rzecz dalszej modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej, w tym służącej do poprawy jakości środowiska naturalnego i ochrony jej zasobów. Interwencja publiczna w tym zakresie miałaby charakter uzupełniający, jako czynnik wzmacniający potencjał gospodarczy i naturalny obszaru.

*Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego*²¹ wskazuje, że na obszarze Aglomeracji Opolskiej występują zanieczyszczenia o najwyższym stopniu w Polsce, zwłaszcza związane z przekroczeniem poziomu średniodobowego dopuszczalnego pyłów zawieszonych PM10 oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Spowodowane jest przede wszystkim spalaniem paliw w sektorze bytowo-gospodarczym, a zwłaszcza paliw stałych w niskich temperaturach w indywidualnych, niskosprawnych kotłach grzewczych, spalaniem odpadów w instalacjach do tego nieprzeznaczonych, zwiększonym transportem samochodowym i przemysłem. Nośnikiem benzo(a)pirenu w powietrzu jest pył zawieszony, dlatego jego szkodliwe oddziaływanie jest ściśle związane z oddziaływaniem pyłu oraz jego specyficznymi

²⁰ Patrz.: Plan działania (action plan) nakierowany na wspieranie odnawialnych źródeł energii wśród grup wrażliwych..., s.12 i dalsze.

²¹ Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego, Załącznik do uchwały nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r, Opole 2020.

właściami fizycznymi i chemicznymi. Konieczne są zatem działania ponadlokalne związane ze zmniejszeniem ryzyka wystąpienia przekroczeń, jak również ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Ze względu na sytuację występującą na obszarze Aglomeracji Opolskiej potrzeba kontynuacji działań i inwestycji dotyczących ochrony środowiska, w szczególności związanych z poprawą jakości powietrza oraz efektywności energetycznej budynków. Biorąc pod uwagę, iż głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja antropogeniczna konieczne jest podjęcie działań minimalizujących negatywny wpływ działalności człowieka na stan środowiska. Wskazane jest rozwijanie ekologicznych, przyjaznych środowisku form transportu, wzmacnianie systemu publicznego transportu zbiorowego bazującego na taborze odpowiadającym wymogom współczesnych norm ekologicznych (w tym elektromobilności), wyprowadzanie ruchu samochodowego z centrum miast, rozwój i promocja alternatywnych form transportu i infrastruktury sprzyjającej ich rozwojowi, edukacja ekologiczna, a także działania zmniejszające energochłonność sektora publicznego oraz mieszkaniowego. Istotnym czynnikiem, bezpośrednio oddziałującym na pogorszenie jakości środowiska naturalnego w Aglomeracji Opolskiej jest niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Nieefektywne systemy: grzewcze, wentylacyjne, doprowadzające ciepłą wodę, wyposażone w urządzenia o niskiej klasie efektywności energetycznej oraz niewystarczająca izolacja termiczna budynków prowadzi do nadmiernego zużycia energii i zanieczyszczenia powietrza. Systematycznie przekraczane są normy stężenia gazów i pyłów w powietrzu atmosferycznym, zjawisko to szczególnie nasila się w okresie grzewczym, dlatego też należy kontynuować wprowadzanie ekologicznych źródeł ciepła, wykorzystanie mechanizmów podatkowych w celu wprowadzenia zachęt dla transportu zero i niskoemisyjnego, tworzenie stref zero i niskoemisyjnych (w transporcie), przeciwdziałanie blokowaniu klinów napowietrzających, wsparcie rozwoju technologii zero i niskoemisyjnych, a przede wszystkim oszczędzanie energii. W najbliższych latach prawdziwym wyzwaniem będzie przeciwdziałanie skutkom kryzysu energetycznego, powiązanie ich ze zwalczaniem ubóstwa energetycznego, a jednocześnie dążenie do poprawy jakości powietrza. Wprowadzanie ekologicznych źródeł może być znacznie utrudnione ze względu na wysokie koszty inwestycyjne i eksploatacyjne, jak również związany z tym opór społeczny.

Dane statystyczne adekwatne dla obszaru Aglomeracji Opolskiej wskazują na wzrost wytworzonych odpadów, z jednoczesnym wzrostem cen związanych z zagospodarowaniem wysegregowanych frakcji odpadów. W związku z tym samorządy rekomendują wprowadzenie aglomeracyjnego systemu zarządzania odpadami, połączonego z wsparciem infrastruktury, zwłaszcza instalacji do odzysku, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów połączonych z edukacją mieszkańców, w tym nauki prawidłowej segregacji, propagowaniem postaw less/zero

waste (budowa gospodarki o obiegu zamkniętym). Ponadlokalny system powinien ukierunkowany być na zapobieganie powstawaniu odpadów, osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu, zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku, ograniczenie ilości składowanych odpadów na składowiskach odpadów, zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami, planowanie systemów zagospodarowania odpadów zgodnych z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, zwiększanie udziału w bilansie energetycznym energii uzyskiwanej ze źródeł odnawialnych²².

Powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, tj. prawnie chroniona, zajmuje w Aglomeracji Opolskiej 102 958,27 ha, co stanowi 39,67% powierzchni obszarów chronionych województwa opolskiego. Wobec obszarów Aglomeracji Opolskiej, które charakteryzują się szczególnymi walorami przyrodniczymi stosowane są instrumenty umożliwiające ich ochronę. Ochrona przyrody i bioróżnorodności jest jednym z priorytetowych, ponadlokalnych obszarów rozwojowych identyfikowanych podczas prac warsztatowych i badań ewaluacyjnych. Działania proekologiczne są również niezwykle oczekiwane przez lokalną społeczność, zwłaszcza w kontekście rekompensaty za straty i uciążliwości dla środowiska naturalnego związane z prowadzeniem inwestycji (np. nowe nasadzenia).

Podnoszenie jakości życia mieszkańców to również poprawa estetyki miejsca zamieszkania, możliwości wypoczynku i spędzania wolnego czasu w otoczeniu przyrody. W celu zapewnienia ochrony w ramach działań systemowych i indywidualnych rekomenduje się podjęcie szeregu inicjatyw mających na celu zachowanie różnorodności biologicznej. Wśród najważniejszych należy wymienić wsparcie infrastruktury w zakresie ochrony i promocji bioróżnorodności, która zintegrowana powinna być z edukacją ekologiczną i kampaniami edukacyjno – promocyjnymi. Istotne jest również prowadzenie działań rekompensacyjnych dla środowiska związanych z prowadzeniem uciążliwych inwestycji. Szczególne znaczenie odgrywa zarządzanie zielenią (w tym nasadzenia drzew, parki, ogrody, sady, lasy), które poprawiają gospodarkę wodną i mikroklimat. Udział powierzchni pokrytej koronami drzew jest niewystarczające. Pokrycie powierzchni koronami drzew jest z reguły większe w strefach zewnętrznych niż w samych miastach. Obecność drzew w przestrzeni, oprócz kwestii estetycznych, ma duże znaczenie dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemów oraz ludzi. Do największych korzyści należą redukcja upału, filtrowanie zanieczyszczeń powietrza i pochłanianie dwutlenku węgla, filtrowanie wody, pochłanianie wody deszczowej, ochrona przed promieniowaniem UV, utrzymanie bioróżnorodności oraz korzystny wpływ na ludzkie zdrowie. Mimo wielu zalet, ochrona zieleni, a przede wszystkim drzew, na obszarach zurbanizowanych jest wciąż niewystarczająca i wymaga wsparcia.

²² Por. Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028, Opole, 2016 r.

3.3 MOBILNOŚĆ - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

AGLOMERACJA OPOLSKA W 2020 - MOBILNOŚĆ
Liczba jst z przyjętymi standardami infrastruktury pieszej i rowerowej – 0
Długość dróg rowerowych w km: 203,9 ↑
Liczba zintegrowanych węzłów przesiadkowych, stan na 2022 – 6 ↑
Liczba jst z wdrożoną integracją taryfowo – biletową, stan na 2022 8 ↑
Ofiary śmiertelne w wypadkach komunikacyjnych w ciągu roku szt./1000 miesz. 24,2 ↑
Mieszkańcy Opola z bardzo dobrym lub dobrym dostępem do publicznego transportu zbiorowego, stan na 2022 w % - 66,3 ↑
Mieszkańcy pozostałych gmin z bardzo dobrym lub dobrym dostępem do publicznego transportu zbiorowego w % - 9,3 ↑
Liczba wspólnych działań dotyczących publicznego transportu zbiorowego – 1 ↑

Źródło: Plan zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej (projekt), Opole 2022.

Ekspertyzy i plany rozwoju opracowane na zlecenie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska wskazują, że mobilność i komunikacja są jednym z najważniejszych czynników wzmocnienia powiązań funkcjonalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej²³. Przeprowadzone badania i konsultacje związane z opracowaniem przedmiotowych analiz wskazują na szereg problemów i niekorzystnych zjawisk w obszarze mobilności, transportu i komunikacji, a zasadniczym wyzwaniem będzie poprawa dostępności Aglomeracji Opolskiej, przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu, wzmocnienie komunikacyjnych powiązań funkcjonalnych zarówno wewnątrz, jak i z obszarami zewnętrznymi. Kluczowych jest kilka, zidentyfikowanych obszarów problemowych: niewystarczający poziom dostępności do transportu zbiorowego, wykluczenie komunikacyjne, zwłaszcza na obszarach wiejskich, brak zintegrowania organizacji publicznego transportu i rosnące koszty z tym związane, jednocześnie połączone z wysokim poziomem oczekiwań użytkowników, niedostateczną infrastrukturą drogową i niedostosowaniem do standardów i wymagań. Wyniki przeprowadzonych w roku 2021 badań dotyczących zachowań komunikacyjnych mieszkańców Aglomeracji Opolskiej potwierdzają metropolitalny charakter Opola, który oddziałuje na sąsiednie okoliczne gminy. Wraz z rosnącą odległością od Opola zmniejsza się liczba podróży obligatoryjnych do miasta rdzennego. Trzy największe miasta Aglomeracji Opolskiej po Opolu: Krapkowice, Zdzeszowice, Ozimek pełnią rolę komunikacyjnych centrów lokalnych.

W gospodarstwach domowych znajdują się najczęściej dwa samochody i co najmniej trzy rowery. Hulajnogi znajdują się w 19 % gospodarstw domowych w Opolu oraz 18% gospodarstw domowych na terenie gmin. Więcej niż jeden samochód znajduje się w 25% gospodarstw domowych w Opolu i 54% w gminach. Bez samochodu funkcjonuje 27% gospodarstw domowych

²³ Plan zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej (projekt), Opole 2022 oraz Plan integracji publicznego transportu zbiorowego na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Opole 2019.

w Opolu i tylko 13% gospodarstw domowych w gminach. Do pracy 37% mieszkańców Opola dojeżdża samochodem, 25% transportem publicznym, a tylko po 14% pieszo i rowerem. Natomiast aż 62% mieszkańców gmin na obszarze Aglomeracji Opolskiej dojeżdża do pracy samochodem, a 15% z nich dojeżdża transportem publicznym i tylko 9% rowerem oraz 7% przemieszcza się pieszo.

W ostatnich latach na obszarze Aglomeracji Opolskiej zrealizowano liczne inwestycje (w tym w ramach ZIT) związane z rozwojem infrastruktury drogowej, powstały nowe odcinki ścieżek rowerowych w postaci dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo-rowerowych. Długość dróg dla rowerów zgodnie z danymi z 2021 roku dla Aglomeracji Opolskiej wynosi 203,9 km (w tym 103,9 km w Opolu). W czterech gminach nie ma jeszcze dróg dla rowerów. Nadal jednak funkcjonujące trasy rowerowe charakteryzują się brakiem ciągłości – występujące luki w ich przebiegach powodują konieczność poruszania się pomiędzy istniejącymi odcinkami po jezdni na zasadach ogólnych, co z kolei mocno obniża poczucie komfortu i bezpieczeństwa rowerzysty. Sukcesywnie (choć dosyć wolno) planowane i realizowane są kolejne ścieżki rowerowe oraz likwidowane są luki w ich istniejących przebiegach, co daje podstawę do planowania oraz realizowania i rozwoju aglomeracyjnego systemu infrastruktury rowerowej na obszarze Aglomeracji Opolskiej, skierowanego szczególnie do osób nieposiadających własnego samochodu lub jego zastępowanie (co w perspektywie ochrony powietrza i wysokich cen paliw staje się kluczowe). Transport rowerowy wraz z ruchem pieszym i transportem publicznym mogą stać się głównymi formami przemieszczania się po Aglomeracji Opolskiej, jednak wymaga to odpowiednich warunków do sprawnego, szybkiego, komfortowego i bezpiecznego poruszania się. Zapewnić to może jednolity, wspólny system rowerowy, rozumiany jako infrastruktura (m.in. trasy rowerowe bez luk w przebiegach, parkingi B+R) i rozwiązania organizacyjne (np. systemy współdzielone, rower aglomeracyjny) połączone z edukacją i promocją alternatywnych form transportu.

Problemem w funkcjonalnym i bezpiecznym przemieszczaniu się pieszo jest brak ciągłości chodników na danej relacji. Istniejące luki w ich przebiegach nie zachęcają do podróży pieszych, ponieważ poruszanie się po jezdni mocno obniża poczucie bezpieczeństwa i komfortu pieszego. Do przemieszczania się pieszo zniechęca także różnorodność i niska jakość infrastruktury, ze szczególnym brakiem uwzględniania potrzeb osób z niepełnosprawnościami motorycznymi oraz sensorycznymi.

W aspekcie transportu samochodowego zasadniczym problemem jest już sama, wyższa niż średnia dla kraju, liczba samochodów osobowych na 1 000 mieszkańców na obszarze Aglomeracji Opolskiej, co potwierdza nazbyt wysoki ich udział w podróżach. Udział ten łączy się także z brakiem zintegrowanej polityki planistycznej, polityki transportowej i parkingowej. Wynikiem tak dużej liczby samochodów osobowych są także bardzo wysokie wartości natężenia

ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich, zwłaszcza w Opolu. Przyczynia się to szczególnie do nadmiernego obciążenia układu drogowego i wzrostu zapotrzebowania na miejsca do parkowania. W związku z postępującą suburbanizacją występuje także silna presja na finansowanie z budżetów lokalnych budowy nowych dróg w celu obsługi powstających osiedli.

Niedostateczny stan infrastruktury drogowej, pomimo licznych inwestycji, szczególnie na terenach niezurbanizowanych, pogarsza zarówno komfort przemieszczania się, jak i stan bezpieczeństwa dla wszystkich uczestników ruchu drogowego. Stąd też istotna jest wyraźna poprawa stanu technicznego dróg, szczególnie na obszarach gmin. Brak faktycznego priorytetu dla autobusów komunikacji miejskiej w Opolu oraz zbyt mała liczba przepraw przez Odrę i Kanał Ulgi w rdzeniu miejskim wpływa na obniżenie atrakcyjności oferty przewozowej i zachęca do korzystania z samochodu osobowego. Pomimo przeprowadzonych projektów rewitalizacji niektórych linii kolejowych nadal w niewielkim stopniu wykorzystywany jest ich potencjał dla potrzeb pasażerskiego transportu wewnętrznego. Bardzo istotny wpływ na bezpieczeństwo ruchu drogowego i kształtowanie zachowań użytkowników dróg mają także kwestie związane z dostępnością i funkcjonalnością infrastruktury. W miejskich obszarach funkcjonalnych ciągle znacznym problemem są braki infrastruktury pieszej i rowerowej wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Fakt ten nie tylko pogarsza bezpieczeństwo ruchu drogowego, ale negatywnie wpływa na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju, zniechęcając mieszkańców do przemieszczania się pieszo, jak również jazdy rowerem na krótkich dystansach (np. do dojścia do sklepu, odprowadzenia dzieci do szkoły, dojazdu na stację kolejową).

W Aglomeracji Opolskiej nadal jest zbyt mała świadomość i determinacja samorządów do wspólnego wprowadzania zmian systemowych. Wśród mieszkańców jest natomiast mała świadomość zalet i korzyści płynących ze zrównoważonej mobilności, co wynika także z niewystarczającej promocji publicznego transportu zbiorowego i alternatywnych środków transportu. W związku z tym konieczne jest wdrożenie rozwiązań organizacyjnych oraz prowadzenia działań edukacyjnych i informacyjnych wśród mieszkańców, z uwzględnieniem różnych potrzeb, oczekiwań i postaw mieszkańców.

Gminy i powiaty podejmują wspólnie działania na rzecz ograniczenia negatywnych skutków rozwoju motoryzacji indywidualnej. W ostatnich latach zrealizowano pięć znaczących, partnerskich zadań inwestycyjnych dotyczących zarówno budowy dróg przeznaczonych dla rowerów, budowy parkingów P+R, B+R, centrów przesiadkowych jak i budowy i przebudowy infrastruktury transportu publicznego w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrach miast. Łącznie w realizacji projektów prowadzonych w formule partnerskiej w ramach strategii niskoemisyjnych udział wzięło szesnaście gmin oraz powiat opolski, który pełnił funkcję lidera w dwóch zadaniach.

Obecnie funkcjonuje pięć zintegrowanych węzłów przesiadkowych: w Opolu przy stacji kolejowej Opole Zachodnie i przystanku kolejowym Opole Wschodnie, w Lewinie Brzeskim przy dworcu kolejowym Lewin Brzeski, w Gogolinie przy dworcu kolejowym Gogolin i w Tułowicach przy przystanku kolejowym Tułowice. W Opolu trwa obecnie budowa ostatniego z trzech centrów przesiadkowych przy stacji Opole Główne. Pozostałe centra przesiadkowe są nadal w fazie planowanych projektów. Brak węzłów przesiadkowych w istotnych lokalizacjach przekłada się na niski poziom integracji różnych podsystemów transportu zbiorowego i indywidualnego. Na diagnozowanym obszarze funkcjonalnym występuje bardzo zróżnicowany poziom oferty publicznego transportu zbiorowego, wykazujący wysoką asymetrię w obsłudze poszczególnych gmin, z silnym deficytem w miejscowościach położonych poza głównymi korytarzami komunikacyjnymi. Widoczne jest silne zróżnicowanie oferty przewozowej pomiędzy dniem roboczym a weekendem (np. brak połączeń w weekend w gminach Lewin Brzeski, Niemodlin, Zdieszowice, Tułowice i Walce). Niska jakość oferty przewozowej występuje pomiędzy niektórymi gminami, a Opolem (np. Murów, Popielów).

Istotnym problemem na obszarze Aglomeracji Opolskiej jest utrzymująca się wysoka liczba zdarzeń drogowych oraz liczba rannych i ofiar śmiertelnych. Strefy uspokojonego ruchu Tempo-30 funkcjonują wyłącznie w Opolu. Występują także konflikty interesów mieszkańców i kierowców, m.in. dotyczące braku akceptacji społeczeństwa dla wprowadzanych ograniczeń dla samochodów.

W efekcie zdiagnozowanych niedostatków utrudniona jest wielowymiarowa integracja funkcjonalna obszaru i wzrost potencjału rozwojowego tak Aglomeracji Opolskiej, jak i całego województwa. Taki stan rzeczy nie sprzyja dalszej integracji obszaru i wzmacnianiu powiązań funkcjonalnych, wpływa również negatywnie na stan środowiska naturalnego. To z kolei obniża jakość powietrza atmosferycznego i zwiększa poziom hałasu, a tym samym obniża atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą Aglomeracji Opolskiej, co w perspektywie niekorzystnych zjawisk demograficznych jest bardzo niekorzystne dla tego obszaru.

Poza działaniami związanymi z udroźnieniem układu komunikacyjnego konieczne jest zapewnienie mieszkańcom sprawnie funkcjonującego i atrakcyjnego dla pasażera publicznego transportu zbiorowego. Jednocześnie inwestycje dotyczące zakupu taboru autobusowego nie są warunkiem wystarczającym dla stworzenia spójnego systemu transportu. Komplementarnie należy realizować działania, dzięki którym publiczny transport zbiorowy będzie atrakcyjniejszy dla pasażerów (integracja taryfowa, informacja pasażerska, ITS, priorytetyzacja transportu zbiorowego, ułatwienie podróży multimodalnych, ograniczenie ruchu samochodowego w centrum miast, usprawnienie komunikacji zbiorowej pod względem dostępności i niezawodności, podniesienie poziomu bezpieczeństwa, komfortu i elastyczności). Powiązanie wszystkich wyżej wymienionych działań nie tylko przyczyni się do zwiększenia spójności obszaru

Aglomeracji Opolskiej i poprawy dostępności komunikacyjnej, ale również pozytywnie wpłynie na jakość i stan środowiska poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń i hałasu, których w dużej mierze źródłem jest ruch komunikacyjny. W tym kontekście istotne jest również wyprowadzanie ruchu samochodowego z centrum miast. Poprawa dostępności komunikacyjnej Aglomeracji Opolskiej (wewnętrznej i zewnętrznej) pozytywnie wpłynie również na atrakcyjność osiedleńczą i gospodarczą obszaru.

Poprawa dostępności komunikacyjnej to wyzwanie horyzontalne, oznacza poprawę dostępności do edukacji, miejsc pracy, stref aktywności gospodarczej, ważna jest również dla rozwoju turystyki, rekreacji, kultury i wypoczynku (był to jeden z najczęstszych wniosków przedstawianych podczas prac warsztatowych i konsultacji). Jedynie skoordynowanie poszczególnych polityk sektorowych na obszarze Aglomeracji Opolskiej umożliwi skuteczne przeciwdziałanie depopulacji i wzmocni rozwój gospodarczy obszaru.

Mając na uwadze poprawę jakości życia mieszkańców obszaru należy również zwrócić uwagę na niewykorzystane zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu (poprzez barierę dostępności komunikacyjnej). Efektywne wykorzystanie wskazanych elementów wpłynie pozytywnie na dopełnienie działań ukierunkowanych na zahamowanie depopulacji, zwiększenie atrakcyjności osadniczej oraz wykorzystanie lokalnego potencjału. Powiązania komunikacyjne to powiązania sieciowe w ramach Aglomeracji Opolskiej (ponadlokalne). Są również pochodną relacji rdzeń miejski – pozostały obszar funkcjonalny, wskazując na kluczową rolę Opola w ramach istniejących powiązań funkcjonalnych (koncentracja miejsc pracy i szkół, ośrodek akademicki, miejsce świadczenia usług publicznych wyższego rzędu, tereny inwestycyjne i działalność gospodarcza), dlatego istotna jest również budowa obwodnic.

Infrastruktura teleinformatyczna, w tym dostępu do szerokopasmowego Internetu rozwinięta jest w stopniu zadowalającym, jednak w kontekście poprawy jakości życia mieszkańców oraz jakości świadczenia usług w formie cyfrowej, rekomendowane jest podejmowanie działań zmierzających do dalszego rozwoju sieci światłowodowych. Jakość w dużej mierze jest determinowana dysproporcjami pomiędzy poszczególnymi obszarami danych gmin Aglomeracji. Odnotowuje się występowanie tzw. „białych plam”, zwłaszcza w gminach znajdujących się na północ od Opola. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i integracja obszaru jest warunkowana konsekwentnymi działaniami na rzecz modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej (IT).

Infrastruktura teleinformatyczna i narzędzia cyfrowe odgrywają kluczowe znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego, jednak na obszarze Aglomeracji Opolskiej nadal występują dysproporcje w tym obszarze. Transformacja cyfrowa dotyczy wszystkich obszarów życia, im większe wykorzystanie nowoczesnych technologii, tym bardziej potrzeba osób, które będą potrafiły nie tylko z nich korzystać, ale także projektować, wytwarzać i pracować z ich udziałem.

Znaczenie rozwoju kompetencji cyfrowych artykułowane było od wielu lat, jednak dotychczasowe działania w tym zakresie nie przynosiły rewolucyjnych efektów. Sytuację diametralnie zmieniła pandemia COVID-19, wymuszając m.in. zamknięcie szkół i przedsiębiorstw, a co za tym idzie – przeniesienie zarówno kształcenia, jak i organizacji pracy do przestrzeni wirtualnej. Pandemia przyspieszyła rewolucję cyfrową w obszarze edukacji, gospodarki, rynku pracy i dostępu do usług administracji publicznej. Pokazała, że cyfryzacja w dzisiejszym świecie jest niezbędna, a narzędzia cyfrowe, umożliwiające komunikację i załatwianie spraw na odległość, szczególnie w przypadku wystąpienia kryzysu stanowią podstawę funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Brak dostępu do sieci skutkuje nie tylko wykluczeniem cyfrowym, ale również społecznym, zatem zapewnienie odpowiedniej łączności cyfrowej to jeden z podstawowych warunków przeciwdziałania wykluczeniu.

Wpływ ten zauważalny jest we wszystkich obszarach życia społeczno - gospodarczego, w tym w perspektywie zmian na rynku pracy. Dostępne są analizy dotyczące prognoz pracodawców dla Polski do roku 2025²⁴, wynika z nich, że w związku z pandemią 85,7% firm planuje przyspieszyć cyfryzację procesów poprzez wykorzystanie technologii w miejscu pracy (np. wideokonferencje), 71% zapowiada zwiększenie możliwości pracy zdalnej, a 57% – cyfryzację szkoleń. Wśród technologii najczęściej wymienianych w planach polskich pracodawców pierwsze miejsce zajmuje cyberbezpieczeństwo (87%) i przechowywanie danych w chmurze (80%), a wśród najbardziej potrzebnych zawodów przyszłości znajdują się: specjaliści Big Data, Internetu Rzeczy, menadżerowie mediów społecznościowych oraz osoby zajmujące się bazami danych i administracją sieci.

Pandemia COVID-19 znacząco przyspieszyła dotychczasowy, powolny kierunek rozwoju kompetencji cyfrowych, z dnia na dzień okazało się, że dostęp do sieci i Internetu jest równoznaczny z dostępem do usług publicznych. Jednocześnie trend przenoszenia zarówno pracy, jak i życia społecznego do Internetu uświadomił jak ważne są w dzisiejszym świecie kompetencje cyfrowe. Istotne jest zatem, również na obszarze Aglomeracji Opolskiej rozwój infrastruktury do wdrożenia i poszerzenia cyfrowych usług publicznych, wprowadzania jednolitych standardów e – usług, podnoszenie kompetencji w obszarze cyfrowym mieszkańców i kadry samorządowej, co jednocześnie powinno być powiązane ze wsparciem cyberbezpieczeństwa i ochroną danych.

²⁴ The Future of Jobs Report 2020, World Economic Forum (<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020>).

3.4 DZIEDZICTWO I KULTURA - WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

AGLOMERACJA OPOLSKA W 2020 -DZIEDZICTWO I KULTURA
Korzystający z noclegów turystycznych w obiektach noclegowych: 89 409 ↓
Biblioteki publiczne (z filiami): 103 ↓
Ludność na 1 bibliotekę: 3 231 ↑
Wypożyczenia w bibliotekach publicznych: 778 689 ↓
Muzea i oddziały muzealne: 6 ↓
Zwiedzający muzea i wystawy: 65 012 ↓
Kina stałe: 3 ↓
Teatry i instytucje muzyczne: 5 ↑
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, świetlice: 52 ↓
Dochody budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w mln zł: 2 327,2 ↑, w tym dochody własne 1 216,2 ↑
Wydatki budżetów gmin i miasta na prawach powiatu w mln zł: 2 247,6 ↑, w tym wydatki inwestycyjne 372,0 ↓
Łączny udział powierzchni pokrytych obowiązującymi mpzp w %: 48,40
Pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji: 8 ↑
Liczba członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska: 23 ↑
Kwota alokacji dedykowana dla ZIT: 79 107 365,82 Euro, w tym REACT-EU 1 072 164,00 Euro)
Liczba umów o dofinansowanie podpisana w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych: 98
Liczba projektów międzynarodowych realizowanych przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska: 7
Liczba projektów realizowanych przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska w ramach RPO WO 2014 – 2020: 3

ŹRÓDŁO: Aglomeracja Opolska w 2020 r., Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2021, analizy własne.

Po dokonaniu analizy wskaźników związanych z turystyką na obszarze Aglomeracji Opolskiej dostrzegalny jest znaczny spadek, który w dwóch ostatnich latach został jeszcze pogłębiony przez skutki pandemii COVID-19. W efekcie należy spodziewać się znaczącego ograniczenia inwestycji w rozwój funkcji turystycznych na poszczególnych obszarach oraz opóźnienia działań mających na celu wdrażanie polityki zrównoważonego rozwoju w turystyce. Dostrzec można również nierównomierne zainteresowanie potencjałami turystycznymi w poszczególnych gminach.

Agglomeracja Opolska charakteryzuje się cennymi zasobami naturalnymi, które zostały objęte formami ochrony przyrody (*rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszar chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000*). Wprowadzenie ochrony prawnej na tych obszarach, nie jest barierą dla rozwoju turystyki.

Na obszarze Aglomeracji brak jest jezior naturalnych. Największym zbiornikiem wodnym jest powstałe ze spiętrzenia wód Małej Panwi Jezioro Turawskie (pow. 24 km²). Z uwagi na tradycje eksploatacji bogato występujących na tym terenie surowców mineralnych, znajdują się tu liczne zalane wodą wyrobiska, poza tym znaczne skupiska stawów hodowlanych, co jest ważne dla miłośników wędkarstwa (wędkarstwo jako element turystyki w ostatnich latach zyskał na znaczeniu).

Aglomeracja Opolska to obszar o ukształtowanej kulturze i tożsamości lokalnej, dziedzictwo niematerialne pielęgnowane jest przez lokalne społeczności i stanowi cenny jej wyróżnik. Teren Aglomeracji Opolskiej obfituje w zabytki, stanowi miejsce lokalizacji wielu zamków (przykładowo gmina Dąbrowa nazywana jest gminą pięciu pałaców), obiektów pałacowo-dworsko-parkowych, drewnianych kościołów. W ostatnich latach poczynione zostały w tym obszarze znaczne inwestycje (np. rewitalizacja zamku książęcego w Niemodlinie), choć potrzeby i dysproporcje są nadal widoczne. Ciekawymi atrakcjami dla turystów kulturowych są obiekty industrialne, w tym najstarszy w Europie żelazny most wiszący w Ozimku (z 1827 r.) i wiele dawnych obiektów przemysłu, jak piece wapiennicze w Krapkowicach, Gogolinie, Górażdżach i okolicznych miejscowościach. Opole jest kolebką europejskiego przemysłu cementowego, co jest podstawą do planowania projektów i inicjatyw ponadlokalnych. Dostrzega się również przewagę rdzenia miejskiego (Opola) z dostępnością do zabytków, miejsc kultury wyższego rzędu i obiektów turystycznych. Ponadto obszary najwyższej atrakcyjności turystycznej to okolice Turawy (Jeziora Turawskie), Bory Stobrawskie i Niemodlińskie.

Dostępne analizy diagnostyczne oraz wnioski z prac warsztatowych wskazują, że działania ponadlokalne powinny być ukierunkowane na wykorzystanie istniejących i zidentyfikowanych zasobów. Turystyka, rekreacja oraz dostępność do kultury i materialnego dziedzictwa to czynniki, które pośrednio wpływają na atrakcyjność osiedleńczą i przede wszystkim na jakość życia mieszkańców. Zahamowanie procesu depopulacji oraz zwiększenie konkurencyjności Aglomeracji Opolskiej jest możliwe w ramach kompleksowej interwencji. W pierwszej kolejności współpraca ponadlokalna oparta powinna być na kreowaniu aglomeracyjnych produktów turystycznych, sieciowania współpracy na rzecz rozwoju turystyki np. tematyczne szlaki turystyczne, wspólna promocja turystyczna, aglomeracyjne twarze kultury i historii.

Sieciowanie działań w obszarze turystyki znacznie wzbogaci ofertę turystyczną dedykowaną turystyce rodzinnej, weekendowej i pobytom biznesowym, jak również wzmocnią funkcje edukacyjne, kulturowe i gospodarcze. Wiele z obiektów dziedzictwa kulturowego Aglomeracji nadal wymaga jednak remontów i konserwacji oraz dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Kluczowe jest zwłaszcza wykorzystanie narzędzi cyfrowych, których znaczenie wzrosło w czasie pandemii COVID – 19.

Zabytki i kultura stanowią istotny walor turystyczny całego obszaru funkcjonalnego. Powiązania sieciowe, będące udziałem gmin Aglomeracji Opolskiej, powinny wykorzystywać istniejące potencjały na rzecz niwelowania dysproporcji zachodzących pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Narzędziem pozwalającym na efektywną integrację są m. in. liniowe produkty turystyczne i kulturowe. Każda z gmin Aglomeracji Opolskiej dysponuje bogatą ofertą kulturalną, jednak konieczna jest zintegrowana promocja, w tym z wykorzystaniem narzędzi

informacyjno – komunikacyjnych. W dalszej kolejności konieczne jest również wsparcie rozwoju bazy dla rozwoju kultury, turystyki i rekreacji.

Zgodnie z rekomendacjami Komisji Europejskiej niezbędne są inwestycje mające na celu wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego dla wzrostu gospodarczego, jako czynnika generującego rozwój turystyki, co ma przyczynić się do tworzenia przewag konkurencyjnych obszaru funkcjonalnego i jednocześnie wpływać na poprawę warunków życia i możliwości rozwoju lokalnych społeczności. Projekty rozwojowe w obszarze turystyki i kultury, powinny opierać się na odpowiedniej analizie popytu i ocenie potrzeb w celu ograniczenia ryzyka nieefektywności i powinny mieć charakter ponadlokalny, unikając nakładania się i konkurencji²⁵.

Mając na uwadze budowanie trwałych i efektywnych powiązań funkcjonalnych (opierających się o rzeczywiste i zidentyfikowane potencjały) należy zwrócić uwagę na kwestię budowy zintegrowanego systemu transportowego do miejsc atrakcyjnych pod względem turystycznym i kulturowym zwłaszcza na obszarach wiejskich. Turystyka, jako element aglomeracyjnej gospodarki powinna stanowić jej uzupełnienie, zwłaszcza w kontekście wyrównywania dysproporcji i zwiększania jakości życia mieszkańców. Również polityka senioralna wymaga organizacji bazy do spędzania wolnego czasu i współpracy międzypokoleniowej.

Osią wodną Aglomeracji Opolskiej jest Odra, zasilana przez liczne dopływy, wśród których wyróżnić należy Osobłogę, Nysę Kłodzką, Małą Panew i Stobrawę. W trakcie prac warsztatowych uczestnicy podkreślali, że Odra jest jednym z najważniejszych wyróżników i potencjałów obszaru, decydującym o jego unikatowości i atrakcyjności, choć nadal słabo wykorzystanym dla rozwoju. Jednym z istotnych problemów jest nadmierne zanieczyszczenie cieków wodnych oraz przeszkody hydrotechniczne utrudniające uprawianie rekreacji i sportów wodnych. Dostrzega się jednak konieczność podjęcia zintegrowanych działań na rzecz promocji Doliny Odrzańskiej, budowania sieci współpracy pomiędzy samorządami i administracją rządową (w szczególności Wody Polskie) i poparcie dla inwestycji, w tym rządowych związanych z przygotowaniem bazy i organizacji wypoczynku nad wodą oraz rewitalizacji terenów nadrzecznych. Wyróżnikiem Aglomeracji Opolskiej powinna być również promocja i upowszechnienie pasji oraz zawodów związanych z wodą, rzeką i akwenami wodnymi.

Aktywność obywatelską na terenie Aglomeracji Opolskiej należy ocenić, jako stosunkowo niską. Wyraża się to przede wszystkim w małej liczbie funkcjonujących i nowo rejestrowanych organizacji pozarządowych, a także stosunkowo niskiej frekwencji wyborczej. Wyzwaniem jest zapewnienie wysokiej jakości procesów partycypacyjnych, wyrażających się

²⁵ Umowa partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, Warszawa, czerwiec 2022 r., s. 74-75.

w aktywnym udziale mieszkańców w procesach decyzyjnych i kształtowaniu przestrzeni publicznej. W celu zapewnienia możliwości partnerskiej realizacji projektów ponadlokalnych konieczne będzie wykorzystanie zdywersyfikowanych narzędzi finansowania i organizacyjnych współpracy samorządu z trzecim sektorem i sferą gospodarki (budowanie współpracy międzysektorowej).

Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska oprócz pełnienia w ostatnich latach roli Instytucji Pośredniczącej realizowało kilka projektów, w tym międzynarodowych w zróżnicowanej sieci partnerstw. Pozwoliło to na zdobycie cennego doświadczenia i wsparcie samorządów w wielu obszarach. Wyzwaniem na kolejne lata jest dalsze wzmacnianie marki Aglomeracji Opolskiej, katalogowanie dobrych praktyk oraz promocja działalności i efektów pracy samorządów. W badaniach ewaluacyjnych przedstawiciele Aglomeracji Opolskiej wysoko ocenili trwałość i konieczność dalszej współpracy w przyszłości. W roku 2021 Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska pozyskało dodatkowo dwóch kluczowych partnerów: Powiat Krapkowicki i Opolski, co oznacza wzmocnienie współpracy na linii gmina – powiat, zwłaszcza w kluczowym obszarze transportu i komunikacji. Wyzwaniem na drodze do dalszego wzmacniania partnerstwa, stanowi wypracowanie wspólnego systemu doskonalenia metod współpracy ponadlokalnej oraz upowszechnianie idei integracji metropolitalnej poprzez unowocześnienie oferty usług publicznych i podnoszenie ich jakości, połączone z profesjonalizacją kadr. Współpraca międzysamorządowa nawiązywana w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć i projektów jest bardzo pożądana. Pozwala budować przewagę konkurencyjną, minimalizować koszty dzięki efektowi skali, bardziej efektywnie wykorzystywać dostępne zasoby, zwiększać potencjał rozwojowy, integrować system usług publicznych, a jednocześnie racjonalnie wykorzystywać środki.

W ostatnich latach na terenie gmin Aglomeracji Opolskiej wzrosło zainteresowanie programami rewitalizacyjnymi, co związane jest przede wszystkim z dostępnością do środków i programów związanych z rewitalizacją. Procesy te nadal będą wdrażane w gminach za pomocą gminnych programów rewitalizacji, obejmujących szczegółowy katalog problemów społeczno – gospodarczych obszaru zdegradowanego wraz z zaprogramowanymi działaniami. Wyzwaniem staje się zatem sieciowanie i identyfikacja procesów rewitalizacyjnych, zwłaszcza wsparcie edukacyjne i eksperckie. Jest to szczególnie ważne w kontekście znaczenia rewitalizacji dla poprawy jakości życia na obszarach zmarginalizowanych i zdegradowanych.

Jednym z kluczowych elementów wzmacniania współpracy na obszarze funkcjonalnym jest integracja procesów planowania przestrzennego, przede wszystkim w kontekście wskazywania funkcji poszczególnych części terenów Aglomeracji Opolskiej. Planowanie przestrzenne powinno kształtować zmiany w użytkowaniu terenów i ich zagospodarowaniu poprzez transparentne podejmowanie decyzji z uwzględnieniem przyszłych

potrzeb mieszkańców i wizji rozwoju potencjału poszczególnych terenów. Polityka krajowa wskazuje na konieczność konsolidacji systemu zarządzania rozwojem i stopniowe wprowadzanie systemu zintegrowanego planowania²⁶. Wstępem do tego procesu jest opracowanie modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej na potrzeby niniejszej *Strategii*. Wyzwaniem w obszarze planowania przestrzennego będzie również wsparcie systemów informacji przestrzennej wykorzystującej technologie cyfrowe.

Tabela 1. MOCNE I SŁABE STRONY AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

Mocne strony	Słabe strony
Oddolne inicjatywy społeczne	Niekorzystne zjawiska i procesy demograficzne
Wielokulturowość	Powiązanie edukacji z potrzebami uczestników tego procesu
Dostęp do żłobków i przedszkoli	Niska dostępność specjalistycznej kadry lekarskiej (wskaźniki poniżej średniej wojewódzkiej oraz ogólnopolskiej)
Niewielka liczba uczniów w oddziałach – komfortowe warunki nauki	Stan infrastruktury społecznej
Wysoka jakość bazy edukacyjnej i wyposażenia	Odływ wykwalifikowanej kadry do innych ośrodków miejskich („drenaż mózgow”)
Niski poziom bezrobocia	Innowacyjność w sektorze usług
Dobrze rozbudowana sieć instytucji wsparcia osób potrzebujących	Przedsiębiorczość mieszkańców
Tereny inwestycyjne i atrakcyjność inwestycyjna	Słaba dostępność do zintegrowanej oferty inwestycyjnej
Proinwestycyjna działalność samorządów	Jakość powietrza (strefa największych zagrożeń emisji gazów i pyłów)
Bogactwo przyrodnicze i krajobrazowe	Dominacja źródeł ciepła na paliwa stałe
Dobry stan wód podziemnych i ich dostępność	Energochłonność budynków
Programy wymiany źródeł ogrzewania na mniej emisyjne	Niski poziom recyklingu
Zainteresowanie energetyką odnawialną	Nierównomierne rozłożenie zasobów wodnych i niska retencja
Działania i programy ekologiczne	46% ludności terenów wiejskich nie korzysta z kanalizacji
Centralne położenie Aglomeracji Opolskiej	Zanieczyszczenie wód powierzchniowych
Dobra dostępność w zewnętrznym układzie komunikacyjnym	Wysoki koszt rozwiązań OZE
Ważny punkt tranzytowy	Wzrastające obciążenie ruchem komunikacyjnym, szczególnie indywidualnym transportem samochodowym
Inwestycje z zakresu transportu i mobilności	Wykluczenie komunikacyjne części obszarów Aglomeracji Opolskiej, w tym wykluczenie obszarów atrakcyjnych turystycznie i przyrodniczo

²⁶ Modele struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, Warszawa maj 2020 r., s.1.

Nowoczesna komunikacja miejska w Opolu	Zintegrowanie systemu publicznego transportu zbiorowego
Rozwinięta sieć połączeń kolejowych	Nieodpowiedni stan techniczny części infrastruktury drogowej, w tym za mało przepraw mostowych przez Odrę
Wzrost znaczenia alternatywnych form transportu	Spójność sieci dróg rowerowych
Aktywne organizacje pozarządowe	Rozpoznawalność produktów turystycznych
Sieć instytucji kultury i bogata oferta kulturalna	Słabnąca dynamika ruchu turystycznego
Siła partnerstwa Aglomeracji Opolskiej (ugruntowana współpraca gmin i powiatów)	Niedostateczna wiedza i umiejętności korzystania z e - usług

ŹRÓDŁO: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych

Tabela 2. SZANSE I ZAGROŻENIA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

Szanse	Zagrożenia
Emigranci i uchodźcy osiedlający się na terenie Aglomeracji Opolskiej	Rozluźnienie więzi społecznych
Profilaktyka zdrowotna	Zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi
Wzrost znaczenia edukacji i kształcenia ustawicznego	Rosnąca siła sąsiednich metropolii
Polityka Unii Europejskiej i kraju związana z programami wsparcia	Skutki pandemii Covid- 19, wojny w Ukrainie
Rozwój partnerskiej współpracy i zintegrowanych działań	Inflacja
Priorytetowe traktowanie Aglomeracji Opolskiej jako ośrodka wzrostu w skali całego regionu (zapis w <i>Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku</i> zakładający rozwój konkurencyjnej Aglomeracji Opolskiej)	Zmiany klimatyczne
Wzrost zainteresowania i wykorzystania e- usług	Wzrost zjawisk ekstremalnych i kryzysowych
Program „Solidarni w obliczu zagrożeń”	Skomplikowany system prawny
Wzrost świadomości i zmiana nawyków mobilnościowych i stylu życia mieszkańców	Zarządzanie potencjałem Odry i jej dopływów z poziomu centralnego
Zachęty i działania promocyjne w zakresie korzystania z transportu publicznego	Ograniczenia dochodów samorządów
Współpraca z metropoliami, obszarami funkcjonalnymi i partnerami zagranicznymi	Spowolnienie gospodarcze

ŹRÓDŁO: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Tabela 3. ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY I WYZWANIA NA OBSZARZE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

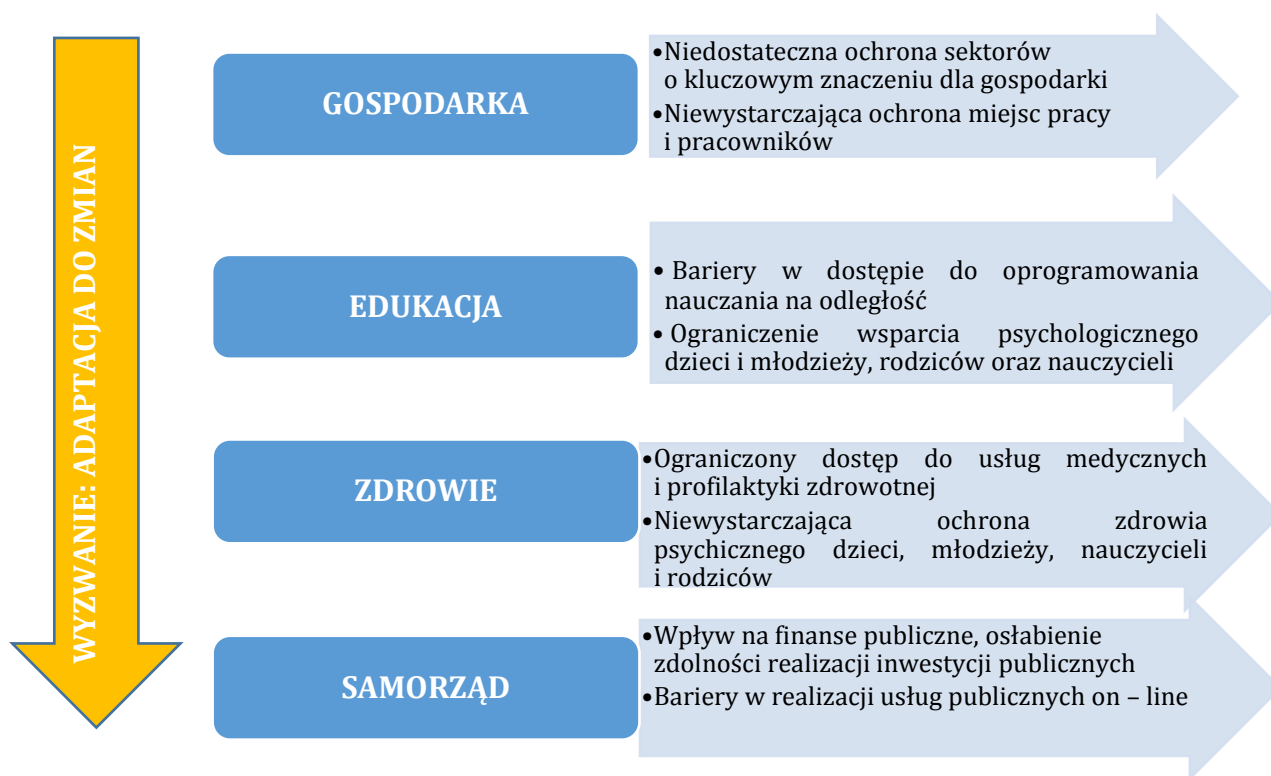
PROBLEM GŁÓWNY – WYZWANIE STRATEGICZNE NIERÓWNOMIERNY ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY AGLOMERACJI OPOLSKIEJ			
Niekorzystne trendy demograficzne w Aglomeracji Opolskiej	Niezadawalający stan środowiska naturalnego Aglomeracji Opolskiej	Ograniczona dostępność Aglomeracji Opolskiej	Nieefektywne wykorzystanie zasobów Aglomeracji Opolskiej
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Starzenie się społeczeństwa ✓ Ujemny przyrost naturalny ✓ Spadająca liczba mieszkańców ✓ Niekorzystne prognozy demograficzne ✓ Dalsza konieczność przystosowania edukacji do potrzeb uczestników ✓ Nierównomiernie rozwinięty system opieki (dla osób wymagających szczególnego wsparcia) ✓ Utrudniony dostęp do służby zdrowia i badań profilaktycznych ✓ Ubóstwo energetyczne ✓ Nierównomierny dostęp do usług społecznych ✓ Niedostateczne wykorzystanie potencjału środowiska akademickiego ✓ Brak systemowego wsparcia cudzoziemców ✓ Zasoby kadrowe nieadekwatne do potrzeb lokalnej gospodarki ✓ Nierównomierna konkurencyjność miejsc pracy i poziomu wynagrodzeń ✓ Deficyt osób o pożądanym kwalifikacjach i kompetencjach kluczowych ✓ Niedostateczny poziom rozwoju sektora B+R ✓ Niedostateczna zintegrowana promocja gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zagrożenia występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych ✓ Zagrożenia powodziowe i podtopienia ✓ Ograniczenie w doinwestowaniu służb oraz wyposażenia w sprzęt, materiały i infrastrukturę przewidziane do wykorzystania w czasie nadzwyczajnych zagrożeń ✓ Nadmierna niska emisja ✓ Energochłonność budynków ✓ Niski poziom wykorzystania technologii przyjaznych środowisku i odnawialnych źródeł energii ✓ Niedostateczne wdrożenie elementów gospodarki obiegu zamkniętego ✓ Niski poziom recyklingu ✓ Niska jakość wód i zagrożenie suszą ✓ Niedostateczna ochrona wód ✓ Zagrożenie suszą i brakiem dostępu do wody pitnej ✓ Zaniedbany i niedostatecznie rozwinięty system małej retencji ✓ Niedostateczna ochrona i wykorzystanie walorów przyrodniczych, w tym bioróżnorodności ✓ Niedostateczna edukacja w zakresie bezpieczeństwa, ekologii i postaw less/ zero waste 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wykluczenia komunikacyjne na terenie Aglomeracji Opolskiej ✓ Niewystarczający poziom integracji transportu zbiorowego ✓ Wysokie koszty organizacji publicznego transportu ✓ Znaczne obciążenie ruchem komunikacyjnym, szczególnie indywidualnym transportem samochodowym ✓ Brak spójnej sieci pozwalającej na bezpieczny przejazd rowerem między miejscowościami Aglomeracji Opolskiej ✓ Liczba mostów i obwodnic niedostosowana do potrzeb, w tym w szczególności brak kolejnej przeprawy przez Odrę w Opolu ✓ Niezadawalający stan infrastruktury drogowej, szczególnie na terenach niezurbanizowanych ✓ Nierównomierna dostępność do infrastruktury dla pieszych i rowerzystów ✓ Wysoki poziom oczekiwań społecznych w zakresie rozbudowy systemu drogowego ✓ Niewystarczający poziom bezpieczeństwa na drogach ✓ Niedostateczne wykorzystanie narzędzi cyfrowych ✓ Niewystarczająca infrastruktura do wdrożenia cyfrowych usług publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Niedostateczne wykorzystanie zasobów kultury i zabytków materialnych oraz niematerialnych ✓ Niedostateczna ochrona dziedzictwa kulturowego ✓ Niskie wykorzystanie narzędzi cyfrowych do budowania oferty kulturalnej i promocji dziedzictwa kulturowego ✓ Nieodpowiedni stan infrastruktury kultury i wyposażenia w tym zakresie ✓ Niewystarczająca integracja w zakresie promocji oferty kulturalnej, turystycznej i spędzania wolnego czasu ✓ Słaba rozpoznawalność aglomeracyjnych produktów turystycznych ✓ Niedostateczne wykorzystanie potencjału Odry i jej dopływów ✓ Niedostateczna promocja działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska ✓ Brak integracji w zakresie planowania przestrzennego na terenie Aglomeracji Opolskiej ✓ Niedostateczne wsparcie procesów rewitalizacyjnych
WYZWANIE I	WYZWANIE II	WYZWANIE III	WYZWANIE IV
PRZECIWDZIAŁANIE NEGATYWNYM ZMIANOM DEMOGRAFICZNYM I TWORZENIE GOSPODARKI OPARTEJ O WIEDZĘ	RACJONALNE GOSPODAROWANIE ZASOBAMI, W TYM BUDOWA GOSPODARKI OBIEGU ZAMKNIĘTEGO, ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII, OCHRONA BIORÓŻNORODNOŚCI ORAZ ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	POPRAWA DOSTĘPNOŚCI AGLOMERACJI OPOLSKIEJ ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU KOMUNIKACYJNEMU I CYFROWEMU	WYKORZYSTANIE POTENCJAŁÓW AGLOMERACJI OPOLSKIEJ I PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY
 MIESZKAŃCY	 ŚRODOWISKO	 MOBILNOŚĆ	 DZIEDZICTWO I KULTURA

ŹRÓDŁO: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Tabela 4. SKUTKI ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW W WYMIARZE DEMOGRAFICZNYM, SPOŁECZNYM, ŚRODOWISKOWYM I EKONOMICZNYM

SKUTKI DEMOGRAFICZNE	SKUTKI SPOŁECZNE	SKUTKI ŚRODOWISKOWE	SKUTKI EKONOMICZNE
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Depopulacja ✓ Drenaż kapitału ludzkiego ✓ Odływ wykwalifikowanych kadr ✓ Konieczność budowy systemu wsparcia dla cudzoziemców 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zapotrzebowanie na specyficzne usługi publiczne ✓ Niedopasowanie systemu edukacji do dzisiejszych wyznań ✓ Dysproporcja w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i miejskich 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Obniżenie jakości życia mieszkańców ✓ Zła jakość powietrza ✓ Zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców ✓ Konieczność transformacji gospodarki i usług publicznych w oparciu o technologie przyjazne środowisku ✓ Niedostateczna adaptacja do zmian klimatu 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wysokie koszty systemu usług publicznych ✓ Niedostateczna innowacyjność i konkurencyjność ✓ Niewykorzystany kapitał wiedzy ✓ Konieczność wsparcia działań zintegrowanych w wymiarze ponadlokalnym

ŹRÓDŁO: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Schemat 1. SKUTKI SPOŁECZNO – GOSPODARCZE PANDEMII COVID – 19

ŹRÓDŁO: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

III. JAKA BĘDZIE AGLOMERACJA OPOLSKA W 2030 ROKU?

1. WIZJA I MISJA ROZWOJU

WIZJA ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

**„AGLOMERACJA OPOLSKA TO WIELOKULTUROWA WSPÓLNOTA MIESZKAŃCÓW,
RÓWNYCH SZANS I BOGATEGO POTENCJAŁU
ODRZAŃSKIEJ DOLINY”**

Wizja jest obrazem przyszłości Aglomeracji Opolskiej, określonym stanem, do którego doprowadzić ma realizacja niniejszej *Strategii*. Została ona sformułowana przez szerokie gremium w trakcie warsztatów strategicznych prowadzonych z udziałem Zespołu ds. opracowania *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 r.* W trakcie prac warsztatowych jednogłośnie uznano, że wizja rozwoju będzie odwoływać się do Odrzańskiej Doliny, która była również elementem poprzedniej wizji ujętej w *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*²⁷. Odrzańska Dolina jest wyróżnikiem charakteryzującym Aglomerację Opolską, ponieważ tworzące ją gminy i powiaty geograficznie i historycznie powiązane są z Odrą i jej dopływami. Wizja rozwoju odnosi się również do wielokulturowości mieszkańców Aglomeracji Opolskiej, którym zapewnia się równe szanse rozwojowe, poprzez korzystanie z bogatego potencjału środowiska i przyrody, ale również edukacji, gospodarki, usług publicznych, transportu i mobilności.

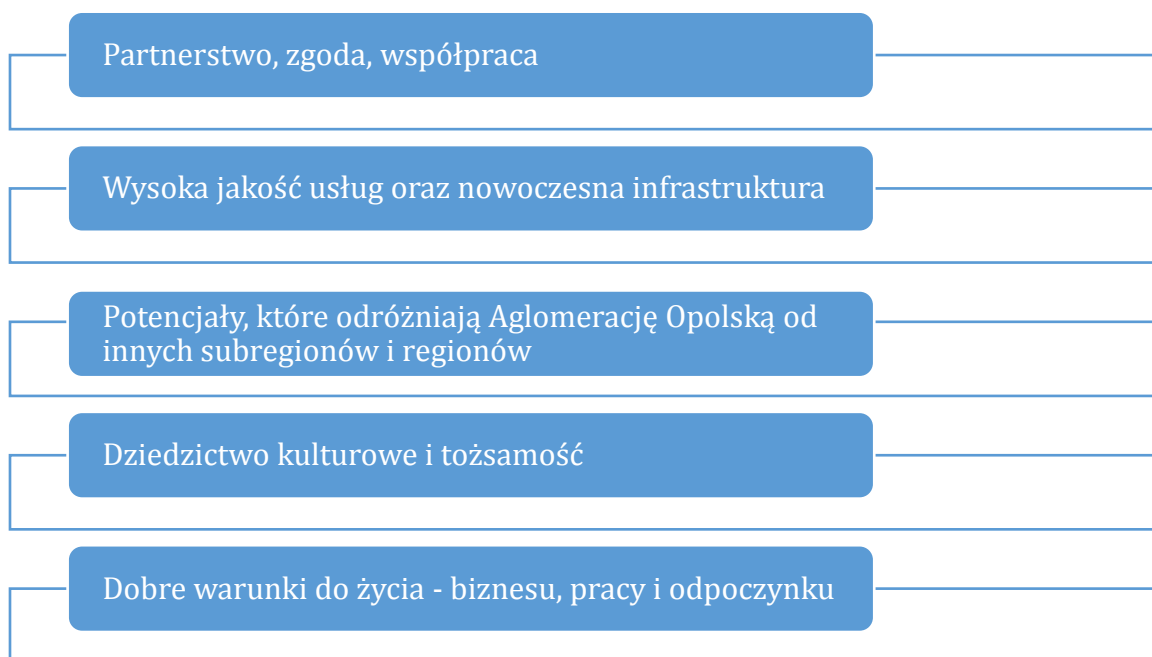
Agglomeracja Opolska to miejsce przyjazne i dostępne dla mieszkańców, oferujące wysoką jakość życia, w której uwzględnia się wpływ przestrzeni na dobrostan i zdrowie mieszkańców, w tym poprzez dbałość o przyrodę i zielone miejsca do wypoczynku. Agglomeracja Opolska priorytetowo traktuje zeroemisyjny i niskoemisyjny transport zbiorowy oraz ruch niezmotoryzowany, ograniczając zużycie zasobów, coraz lepiej adaptując się do skutków zmian klimatu. Agglomeracja Opolska dąży do tego, aby być atrakcyjna i nowoczesna, a jednocześnie szanować dorobek poprzednich pokoleń. Jest miejscem odpowiednim do inwestowania i prowadzenia biznesu, a dostępne tereny inwestycyjne przyciągają nowe przedsiębiorstwa. W Aglomeracji Opolskiej planuje się rozwój na kolejne lata, wykorzystując przy tym potencjał zasobów własnych i nowoczesne narzędzia. Agglomeracja Opolska jest sprawnie zarządzana, w sposób skuteczny, efektywny i partnerski, wykorzystując zwłaszcza zintegrowane działania projektowe oraz partnerską współpracę z pomiędzy gminami i powiatami.

²⁷ Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole 2014, str. 64.

MISJA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

„MISJĄ AGLOMERACJI OPOLSKIEJ JEST WYKORZYSTANIE POTENCJAŁÓW DO ZAPEWNIENIA POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZEZ PARTNERSKĄ I ZGODNĄ WSPÓŁPRACĘ”

Misja Aglomeracji Opolskiej nawiązuje do wyżej zaprezentowanej wizji. Przywołuje najważniejsze cele, z którymi identyfikować się będą gminy i powiaty oraz pozostali partnerzy, w tym przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i sami mieszkańcy we współpracy. Wskazuje na wartości, przekonania i powiązania pomiędzy partnerami Aglomeracji Opolskiej, jak również pomiędzy otoczeniem społeczno - gospodarczym.

Schemat 2. SKŁADOWE MISJI WYPRACOWANE PODCZAS WARSZTATÓW STRATEGICZNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

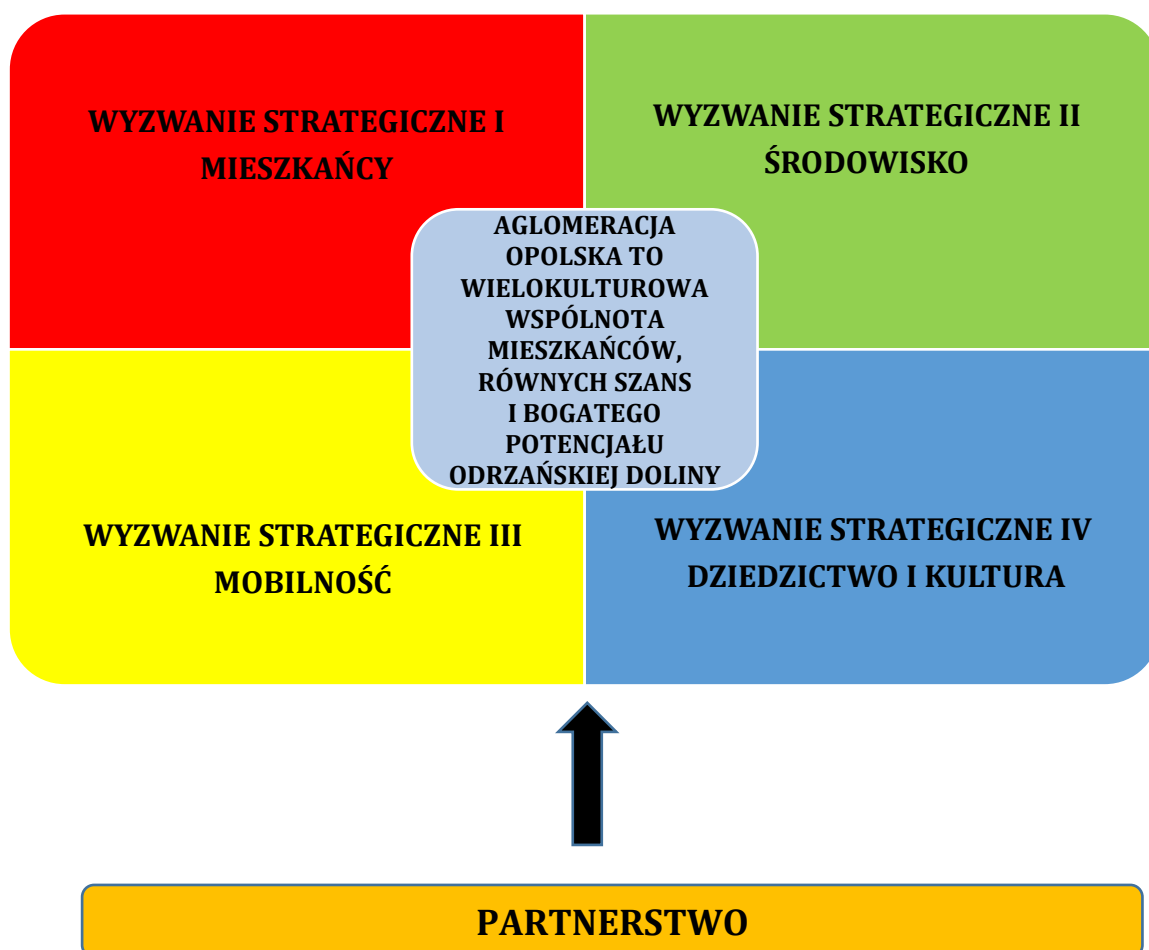
Misja Aglomeracji Opolskiej nawiązuje do partnerskiej i zgodnej współpracy w celu wykorzystania potencjałów dla zapewnienia poprawy jakości życia mieszkańców. Partnerstwo jest wyróżnikiem charakteryzującym Aglomerację Opolską i jednym z kluczowych narzędzi koniecznych do osiągnięcia założonych celów oraz zmierzania się z wyzwaniami strategicznymi w kierunku

poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej tego obszaru. Kontynuowane będzie wzmocnianie partnerstwa w wymiarze ponadlokalnym, jak również współpraca metropolitalna oraz transgraniczna i międzynarodowa w ramach realizowanych inicjatyw i projektów.

2. STRUKTURA CELÓW I OCZEKIWANE REZULTATY

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku prezentuje wspólną perspektywę rozwojową dla jednostek tworzących Aglomerację Opolską. Stanowi ona usystematyzowany plan działania w perspektywie 2030 roku, w którym strategicznym celem nadrzędnym jest równomierny rozwój społeczno – gospodarczy Aglomeracji Opolskiej.

Schemat 3. WYZWANIA STRATEGICZNE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie dokonanej wieloaspektowej diagnozy funkcjonowania Aglomeracji Opolskiej, analizy kluczowych czynników rozwojowych podczas prac warsztatowych sformułowano cztery najważniejsze wyzwania strategiczne w perspektywie do 2030 roku, które zostały scharakteryzowane poniżej.

➤ WYZWANIE STRATEGICZNE – MIESZKAŃCY

W obszarze tym wyznaczono następujące cele strategiczne:

- ✓ CEL STRATEGICZNY I – AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ
- ✓ CEL STRATEGICZNY II – AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA

W centrum planowania znajdują się perspektywy rozwojowe dla obecnych i przyszłych mieszkańców Aglomeracji Opolskiej wraz z ukierunkowaniem na poprawę jakości ich życia zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji, usług społecznych i zdrowotnych, w tym dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, jak również zapewnienie systemu wsparcia dla cudzoziemców. To również rozwój przedsiębiorczości, międzysektorowe wsparcie procesów innowacyjnych, nowoczesna oferta atrakcyjnych i konkurencyjnych terenów inwestycyjnych, wsparcie biznesu na poziomie lokalnych środowisk gospodarczych oraz współpraca przy tworzeniu nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.

➤ WYZWANIE STRATEGICZNE – ŚRODOWISKO

W obszarze tym wyznaczono następujące cele strategiczne:

- ✓ CEL STRATEGICZNY III – BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA
- ✓ CEL STRATEGICZNY IV – ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA
- ✓ CEL STRATEGICZNY V – CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA

Wyzwanie oparte jest na zasobach środowiska naturalnego i problemach związanych z tym obszarem, zwłaszcza konieczności adaptacji do zmian klimatu. Ochrona zasobów przyrodniczych: wody, gleby i powietrza ma kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców i inwestycji gospodarczych. Niezbędnym procesem jest przygotowanie się do przeciwdziałania i ograniczania skutków zjawisk ekstremalnych, zarówno poprzez nowoczesną infrastrukturę, ale również działania edukacyjne. Wyzwanie to wskazuje na ochronę jakości powietrza i rozwój zielonych technologii,

działania inwestycyjne i edukacyjne związane z gospodarką odpadami oraz racjonalnym wykorzystaniem i retencjonowaniem wody oraz oczyszczaniem ścieków. Odnosi się również do ochrony przyrody i bioróżnorodności obszaru Aglomeracji Opolskiej, jako jednego z kluczowych elementów rozwoju zasobów turystyki, rekreacji i wypoczynku, a tym samym powstawania i rozwijania miejsc pracy w tych sektorach.

➤ WYZWANIE STRATEGICZNE – MOBILNOŚĆ

W obszarze tym wyznaczono następujące cele strategiczne:

- ✓ CEL STRATEGICZNY VI – DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA
- ✓ CEL STRATEGICZNY VII – CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA

Wyzwanie wskazuje na dwa kolejne, kluczowe obszary rozwojowe: poprawę dostępności Aglomeracji Opolskiej oraz wsparcie społeczeństwa cyfrowego (mobilność rozumiana w sensie bezproblemowego dostępu do cyfrowych usług publicznych i korzystania z narzędzi IT). Realizacja celów związana będzie przede wszystkim z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej i drogowej, służącej poprawie komfortu i bezpieczeństwa uczestników ruchu: pieszych, rowerzystów i korzystających z komunikacji zbiorowej oraz indywidualnej. Realizacja celów ma w pierwszej kolejności przyczynić się do zwiększenia udziału korzystania z transportu przyjaznego dla środowiska, a tym samym zmniejszenia negatywnego oddziaływania na klimat i zdrowie ludzi. W wymiarze gospodarczym cele wskazują na efektywne planowanie usług transportowych i ograniczenie wykluczenia komunikacyjnego, a tym samym zwiększenie możliwości dojazdu do szkoły i miejsca pracy. W tym obszarze planuje się również działania w zakresie edukacji bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz podnoszenia kwalifikacji w obszarze IT oraz ulepszeniu infrastruktury publicznych usług cyfrowych.

➤ WYZWANIE STRATEGICZNE – DZIEDZICTWO I KULTURA

W obszarze tym wyznaczono następujące cele strategiczne:

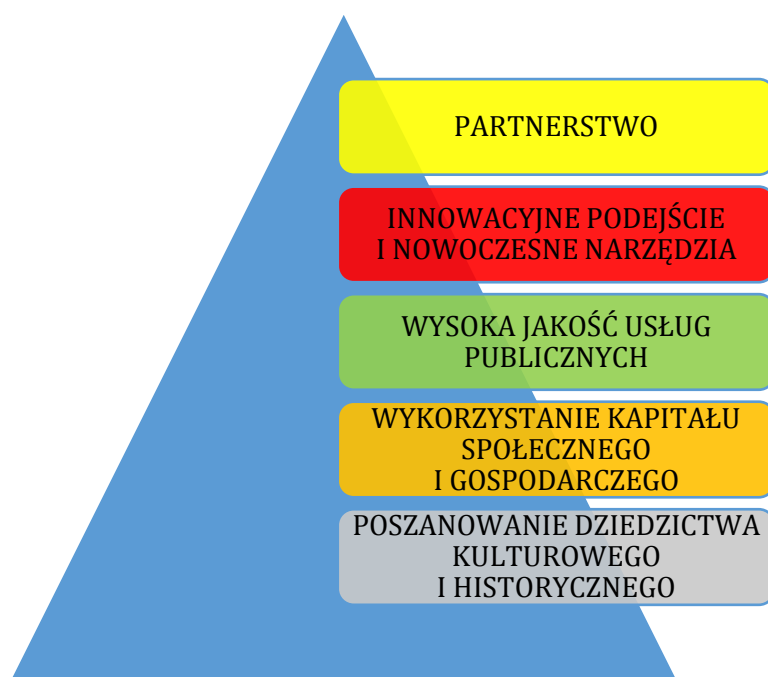
- ✓ CEL STRATEGICZNY VIII – ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA
- ✓ CEL STRATEGICZNY IX – AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ

Wyzwanie odnosi się przede wszystkim do wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej i jego ochrony oraz rozwoju instytucji kultury i turystyki

(budowania atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu), jak również wykorzystania potencjału Odry i jej dopływów dla promocji oraz współpracy gospodarczej. Pozostałe kierunki działań skierowane są na wzmocnienie marki Aglomeracji Opolskiej, oraz współpracy różnych sektorów (samorząd – organizacje pozarządowe – biznes) poprzez wspieranie zaawansowanych procesów sieciowania współpracy. Istotne jest również przygotowanie samorządów tworzących partnerstwo do skutecznego zarządzania i adaptacji do zmian, w tym reagowania na sytuacje trudne i kryzysowe oraz projektowania polityk i interwencji publicznych. Wyzwanie to wskazuje również na integrację planowania przestrzennego, jak również świadome wspieranie procesów rewitalizacyjnych dla wzmocnienia rozwoju społeczno – gospodarczego.

Realizacja powyższych celów wpłynie na wzrost gospodarczy Aglomeracji Opolskiej, poprawę jakości i dostępności świadczonych usług publicznych, zapewni poprawę spójności wewnętrznej i dostępności komunikacyjnej obszaru, poprawę stanu środowiska przyrodniczego, a także ochronę bioróżnorodności, przy jednoczesnym zachowaniu dziedzictwa kulturowego i wzmocnieniu partnerstwa. Za pomocą wskazanych celów strategicznych, przy pomocy celów szczegółowych i kierunków działań możliwe jest osiągnięcie sformułowanej przez samorządy tworzące Aglomerację wizji rozwojowej. Zdefiniowane cele strategiczne realizowane będą w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, przy jednoczesnej próbie zagwarantowania źródeł ich finansowania. Struktura celów strategicznych została opisana w tabeli numer 5, natomiast tabela numer 6 przedstawia cele szczegółowe wraz z kierunkami działania.

Rysunek 1. ZASADY REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Tabela 5. STRUKTURA CELÓW STRATEGICZNYCH AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

JAKA BĘDZIE AGLOMERACJA OPOLSKA W 2030 ROKU?			
CEL NADRZĘDNY - RÓWNOMIERNY ROZWÓJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY AGLOMERACJI OPOLSKIEJ			
MIESZKAŃCY	ŚRODOWISKO	MOBILNOŚĆ	DZIEDZICTWO I KULTURA
I. AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ	III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA
I.1 Nowoczesny system edukacji	III.1 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji Opolskiej	VI.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego na obszarze Aglomeracji Opolskiej	VIII.1 Rozwój turystyki
I.2 Kształcenie dostosowane do potrzeb gospodarki i rynku pracy	III.2 Adaptacja do zmian klimatu	VI.2 Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności Aglomeracji Opolskiej	VIII.2 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa i kultury
I.3 Współpraca międzysektorowa na rzecz rozwoju B+R i innowacji gospodarczych.			VIII.3 Wykorzystanie potencjału Doliny Odrzańskiej
II. AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA	IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VII. CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA	IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ
II.1 Rozwój ekonomii społecznej	IV.1 Poprawa jakości powietrza	VII.1 Rozwój społeczeństwa cyfrowego	IX.1 Wzmocnienie marki Aglomeracji Opolskiej
II.2 Zwiększenie dostępności do usług społecznych	IV.2 Rozwój odnawialnych źródeł energii i zielonych technologii	VII.2 Wsparcie infrastruktury do realizacji cyfrowych usług publicznych	IX.2 Inteligentne zarządzanie w samorządach
II.3 Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym	IV.3 Zeroemisyjny transport		IX.3 Integracja planowania przestrzennego
II.4 Wspieranie i zapewnienie możliwości uczestnictwa seniorów w życiu społecznym	V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA		IX.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
II.5 Sprawny system wsparcia cudzoziemców	V.1 Nowoczesna gospodarka odpadami		
	V.2 Ochrona i racjonalne gospodarowanie wodą		
	V.3 Ochrona przyrody i bioróżnorodności		
WZMACNIANIE PARTNERSTWA			

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Tabela 6. CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA

MIESZKAŃCY	
CEL STRATEGICZNY I	CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA
AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ	<u>I.1 NOWOCZESNY SYSTEM EDUKACJI</u>
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój i wsparcie edukacji przedszkolnej; ✓ Podnoszenie jakości kształcenia w zakresie kompetencji kluczowych oraz rozwoju uczniów na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym; ✓ Edukacja włączająca i integracyjna; ✓ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli i wychowawców; ✓ Promocja kształcenia ustawicznego; ✓ Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną.
	<u>I.2 KSZTAŁCENIE DOSTOSOWANE DO POTRZEB GOSPODARKI I RYNKU PRACY</u>
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych uczniów w zakresie praktycznej nauki zawodu; ✓ Promocja znaczenia kształcenia zawodowego; ✓ Podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli praktycznej nauki zawodu, opiekunów praktyk i prowadzących naukę zawodu w firmach; ✓ Rozwój doradztwa zawodowego; ✓ Aglomeracyjne programy stażowe; ✓ Programy rozwojowe dla rynku pracy; ✓ Promocja przedsiębiorczości i wsparcie biznesu.
	<u>I.3 WSPÓŁPRACA MIĘDZYSEKTOROWA NA RZECZ ROZWOJU B+R I INNOWACJI GOSPODARCZYCH</u>
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Sieciowanie współpracy na rzecz wspólnych prac badawczo rozwojowych i innowacji; ✓ Kreowanie aglomeracyjnych ośrodków wsparcia innowacji i rozwoju; ✓ Promocja Aglomeracji Opolskiej jako ośrodka korzystającego z potencjału środowiska akademickiego;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zintegrowana promocja gospodarcza i obsługa inwestora na terenie Aglomeracji Opolskiej; ✓ Profesjonalizacja kadr samorządowych współpracujących z innowacyjną i inwestującą gospodarką; ✓ Infrastruktura dla rozwoju innowacji, technologii i przedsiębiorczości.
<p style="text-align: center;">CEL STRATEGICZNY II</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA</p>	<p>CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA</p>
	<p>II.1 <u>ROZWÓJ EKONOMII SPOŁECZNEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wsparcie procesu powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej; ✓ Rozwój przedsiębiorczości społecznej – tworzenie inkubatorów ekonomii społecznej; ✓ Kompleksowe wsparcie w zakresie usług społecznych i zdrowotnych osób zagrożonych wykluczeniem; ✓ Współpraca jednostek samorządu terytorialnego oraz NGO na rzecz ekonomizacji trzeciego sektora.
	<p>II.2 <u>ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI DO USŁUG SPOŁECZNYCH</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozbudowa systemu niestacjonarnej opieki nad osobami starszymi i zależnymi; ✓ Rozbudowa systemu dziennej i całodobowej opieki nad osobami starszymi, zależnymi i z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich opiekunów; ✓ Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego; ✓ Rehabilitacja dzieci i młodzieży; ✓ Rozszerzenie dostępności do systemu opieki nad dziećmi do lat 3; ✓ Rozwój dostępności usług aktywizacji społecznej i zawodowej.
<p>II.3 <u>ZAPOBIEGANIE CHOROBYM CYWILIZACYJNYM</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zintegrowany program profilaktyki zdrowotnej, w tym badań lekarskich w szczególności z zakresu chorób cywilizacyjnych; ✓ Wprowadzenie nowoczesnych form – teleopieka, e-usługi zdrowotne; ✓ Wdrożenie systemowego wsparcia usług rehabilitacyjnych; 	

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Programy profilaktyczne w obszarze zdrowego trybu życia i promocja postaw prozdrowotnych; ✓ Ochrona zdrowia psychicznego; ✓ Rehabilitacja pocovidowa mieszkańców.
	<p style="text-align: center;"><u>II.4 WSPIERANIE I ZAPEWNIENIE MOŻLIWOŚCI UCZESTNICTWA SENIORÓW W ŻYCIU SPOŁECZNYM</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Upowszechnienie działań edukacyjnych dla seniorów, zwłaszcza w obszarze społeczeństwa informacyjnego i aktywnego spędzania wolnego czasu; ✓ Upowszechnienie wolontariatu seniorów; ✓ Działania zmierzające do dzielenia się przez seniorów doświadczeniem wynikającym z pełnienia funkcji publicznych, zawodowych oraz własnymi zainteresowaniami; ✓ Promocja i realizacja programów oraz akcji związanych z problemami osób starszych; ✓ Partycypacja seniorów w procesach decyzyjnych, w tym zwiększenie udziału osób starszych w kształtowaniu ponadlokalnej polityki; ✓ Rozwój infrastruktury na rzecz wsparcia seniorów.
	<p style="text-align: center;"><u>II.5 SPRAWNY SYSTEM WSPARCIA CUDZOZIEMCÓW</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Prowadzenie aktywnej polityki wsparcia cudzoziemców poprzez programy edukacyjne i opiekuńcze; ✓ Wsparcie cudzoziemców w edukacji i na rynku pracy; ✓ Działania integrujące i aktywizujące; ✓ Pomoc psychologiczna; ✓ Dostosowanie usług publicznych do potrzeb cudzoziemców; ✓ Profesjonalizacja i edukacja kadr samorządowych w zakresie organizacji pomocy specjalistycznej dla cudzoziemców.

ŚRODOWISKO	
CEL STRATEGICZNY III	CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA
BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA	<p style="text-align: center;">III.1 <u>POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW AGLOMERACJI OPOLSKIEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja <i>Programu poprawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej;</i> ✓ Skuteczny system ostrzegania i informowania mieszkańców o zagrożeniach; ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie bezpiecznych zachowań; ✓ Rozbudowa infrastruktury związanej z zarządzaniem kryzysowym oraz systemów IT w tym obszarze; ✓ Doposażenie w sprzęt i zasoby niezbędne do ograniczania i likwidacji skutków wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych; ✓ Działania dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa na ciekach i akwenach wodnych; ✓ Działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz doskonalenia procedur służb ratowniczych oraz zarządzania kryzysowego; ✓ Ochrona przeciwpowodziowa. <p style="text-align: center;">III.2 <u>ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie adaptacji do zmian klimatu; ✓ Aglomeracyjny plan adaptacji do zmian klimatu ✓ Monitorowanie zjawisk niekorzystnych związanych ze zmianami klimatu; ✓ Wsparcie infrastruktury wzmacniającej procesy adaptacji do zmian klimatu, w tym likwidacja wysp ciepła, ogrody deszczowe, zielone dachy i fasady, rowy i niecki infiltracyjne.

CEL STRATEGICZNY IV ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA
	IV.1 <u>POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA</u>
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zintegrowane działania w zakresie modernizacji energetycznej budynków wraz z instalacją urządzeń OZE; ✓ Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej i budynkach mieszkalnych; ✓ Wsparcie budownictwa pasywnego; ✓ Wymiana i modernizacja oświetlenia ulicznego; ✓ Działania z zakresu wymiany źródeł ciepła w budynkach indywidualnych, komunalnych i użyteczności publicznej; ✓ Działania z zakresu wymiany źródeł ciepła w budynkach w zasobach spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot; ✓ Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych; ✓ Sieciowanie zakupu energii elektrycznej i gazu; ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie ograniczania niskiej emisji i ochrony powietrza.
IV.2 <u>ROZWÓJ ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII I ZIELONYCH TECHNOLOGII</u>	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój sektora zielonych technologii; ✓ Tworzenie klastrów i spółdzielni energetycznych; ✓ Tworzenie warunków do rozwoju energetyki odnawialnej; ✓ Zeroemisyjne tereny inwestycyjne; ✓ Zapobieganie ubóstwu energetycznemu, w tym identyfikacja środowisk i działania łagodzące jego skutki. 	
IV.3 <u>ZEROEMISYJNY TRANSPORT</u>	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Promocja alternatywnych form transportu; ✓ Rozwój infrastruktury rowerowej; ✓ Budowa infrastruktury sprzyjającej rozwojowi alternatywnych form transportu: ścieżki rowerowe, parkingi B&R, P&R, centra przesiadkowe, chodniki itp.; 	

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój infrastruktury wspierającej zeroemisyjny i niskoemisyjny transport publiczny, w tym zakup taboru i wsparcie infrastruktury dla elektromobilności; ✓ Rozwój aktywnej mobilności (ruch pieszy, rowerowy, hulajnogi).
CEL STRATEGICZNY V	CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA
CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA	<p style="text-align: center;">V.1 <u>NOWOCZESNA GOSPODARKA ODPADAMI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Modernizacja systemu gospodarki odpadami, wsparcie infrastruktury dla gospodarki odpadami; ✓ Tworzenie i wdrażanie systemów gospodarki odpadami, w tym sieci instalacji do odzysku, przetwarzania, unieszkodliwiania odpadów; ✓ Edukacja mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami, w tym nauka prawidłowej segregacji oraz zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów u źródła (kampanie edukacyjno – informacyjne); ✓ Propagowanie postaw less/ zero waste oraz gospodarki o obiegu zamkniętym.
	<p style="text-align: center;">V.2 <u>OCHRONA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE WODĄ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Infrastruktura i działania edukacyjne na rzecz poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz racjonalizacja ich wykorzystania; ✓ Inwestycje wodno – ściekowe; ✓ Działania wspierające retencjonowanie wody, w tym systemy małej retencji; ✓ Modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę pitną i racjonalizacja jej zużycia; ✓ Inwentaryzacja, modelowanie rozwiązań oraz realizacja inwestycji w obszarze małej retencji, melioracji oraz systemów pozyskiwania i przechowywania wody.

	<p style="text-align: center;">V.3 <u>OCHRONA PRZYRODY I BIORÓŻNORODNOŚCI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwiększenie atrakcyjności terenów zielonych, w tym wprowadzanie nasadzeń, zielonych dachów i ścian, zieleni między budynkami, ogrodów, parków, lasów; ✓ Wsparcie błękitno - zielonej infrastruktury; ✓ Wsparcie infrastruktury w zakresie ochrony i promocji bioróżnorodności; ✓ Rozwój turystyki i podnoszenie jakości oferty turystycznej w oparciu o zasoby przyrodnicze; ✓ Edukacja ekologiczna mieszkańców w kierunku świadomego wykorzystywania zasobów przyrodniczych i bioróżnorodności (zintegrowane kampanie edukacyjno – informacyjne).
MOBILNOŚĆ	
CEL STRATEGICZNY VI	CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA
DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	<p style="text-align: center;">VI.1 <u>ROZWÓJ PUBLICZNEGO TRANSPORTU ZBIOROWEGO NA OBSZARZE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Integracja publicznego transportu zbiorowego: integracja organizacyjna, rozwój tras i linii komunikacyjnych, integracja taryfowo – biletowa, integracja w zakresie informacji pasażerskiej; ✓ Rozbudowa infrastruktury transportowej i poprawa dostępności komunikacyjnej, w tym budowa/modernizacja centrów przesiadkowych, infrastruktury przystankowej, taboru oraz parkingów B&R oraz P&R; ✓ Rozwój struktur wspierających publiczny transport zbiorowy w Aglomeracji Opolskiej; ✓ Integracja różnych form i środków transportu; ✓ Inwestycje ograniczające indywidualny ruch zmotoryzowany, w infrastrukturę drogową niezbędną dla transportu publicznego; ✓ Rozwiązania techniczne i organizacyjne w celu upłynnienia ruchu, zwiększenia przepustowości, ograniczenia indywidualnego ruchu zmotoryzowanego i poprawy bezpieczeństwa i organizacji transportu publicznego; ✓ Działania informacyjne i edukacyjne promujące transport publiczny.

	<p style="text-align: center;"><u>VI.2 POPRAWA WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI AGLOMERACJI OPOLSKIEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sprawny i wydajny układ komunikacyjny; ✓ Poprawa powiązań transportowych na obszarze funkcjonalnym; ✓ Poprawa przepustowości dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych; ✓ Budowa nowych drogowych przepraw mostowych oraz obwodnic; ✓ Inteligentne systemy zarządzania ruchem; ✓ Rozwój i poprawa infrastruktury zwiększającej bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego; ✓ Działania informacyjne i edukacyjne w zakresie bezpiecznych zachowań na drodze, w tym aglomeracyjne miasteczko rowerowe.
<p style="text-align: center;">CEL STRATEGICZNY VII</p> <p style="text-align: center;">CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA</p>
	<p style="text-align: center;"><u>VII.1 ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA CYFROWEGO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wsparcie kształcenia i edukacji z wykorzystaniem technologii cyfrowych; ✓ Wzmacnianie kompetencji i umiejętności mieszkańców w obszarze IT; ✓ Profesjonalizacja kadr samorządowych w zakresie kompetencji cyfrowych.
	<p style="text-align: center;"><u>VII.2 WSPARCIE INFRASTRUKTURY DO REALIZACJI CYFROWYCH USŁUG PUBLICZNYCH</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Rozwój infrastruktury, w tym oprogramowania specjalistycznego i platform do realizacji publicznych e-usług; ✓ Wprowadzenie jednolitych standardów realizacji publicznych e-usług; ✓ Wsparcie cyberbezpieczeństwa w samorządach.
<p>DZIEDZICTWO I KULTURA</p>	
	<p>CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA</p>

<p>CEL STRATEGICZNY VIII</p> <p>ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p style="text-align: center;">VIII.1 <u>ROZWÓJ TURYSTYKI</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kreowanie aglomeracyjnych produktów turystycznych; ✓ Tworzenie warunków do rozwoju turystyki weekendowej; ✓ Sieciowanie współpracy na rzecz rozwoju turystyki, w tym tematyczne szlaki turystyczne; ✓ Zwiększenie atrakcyjności oferty sportowej i rekreacyjno – wypoczynkowej.
	<p style="text-align: center;">VIII.2 <u>WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU DZIEDZICTWA I KULTURY</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Szlaki i produkty turystyczne w oparciu o obiekty dziedzictwa kulturowego; ✓ Renowacja i ochrona obiektów materialnego dziedzictwa kulturowego; ✓ Rozwój instytucji kultury i oferty kulturalnej, w tym rozwój infrastruktury i wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej; ✓ Wykorzystanie potencjału, wsparcie i promocja środowisk kultury Aglomeracji Opolskiej; ✓ Zintegrowana promocja oferty kulturalnej w oparciu o najnowsze narzędzia informacyjno – komunikacyjne, w tym cyfrowa mapa zasobów kultury Aglomeracji Opolskiej; ✓ Wykorzystanie wielokulturowości i różnorodności do promocji Aglomeracji Opolskiej.
	<p style="text-align: center;">VIII.3 <u>WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU DOLINY ODRZAŃSKIEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Działania zintegrowane na rzecz promocji Doliny Odrzańskiej; ✓ Produkty turystyczne oparte o walory Doliny Odrzańskiej; ✓ Rewitalizacja terenów nadrzecznych, w tym inwentaryzacja i przygotowanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej; ✓ Przygotowanie bazy i organizacja wypoczynku nad wodą; ✓ Promocja i upowszechnianie zawodów związanych z infrastrukturą wodną.
	<p>CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA</p>

CEL STRATEGICZNY IX AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ	<p align="center"><u>IX.1 WZMOCNIENIE MARKI AGLOMERACJI OPOLSKIEJ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Promocja działalności i efektów pracy samorządów Aglomeracji Opolskiej; ✓ Budowanie strategii marki Aglomeracji Opolskiej; ✓ Katalog dobrych praktyk Aglomeracji Opolskiej.
	<p align="center"><u>IX.2 INTELIGENTNE ZARZĄDZANIE W SAMORZĄDACH</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych, poprzez profesjonalizację oraz podnoszenie kwalifikacji kadry jst; ✓ Budowanie współpracy międzysektorowej; ✓ Unowocześnienie oferty usług publicznych, w tym cyfryzacja zasobów.
	<p align="center"><u>IX.3 INTEGRACJA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Integrowanie działań w obszarze planowania przestrzennego; ✓ Wsparcie systemów informacji przestrzennej, w tym wykorzystujących technologie cyfrowe.
	<p align="center"><u>IX.4 REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Aglomeracyjne forum rewitalizacji; ✓ Sieciowanie i identyfikacja procesów rewitalizacyjnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej; ✓ Wsparcie samorządów i mieszkańców w działaniach rewitalizacyjnych, w tym wsparcie edukacyjne i eksperckie; ✓ Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych.

Ważnym elementem planowania strategicznego jest wskazanie rezultatów planowanych działań, które zostały ujęte w tabeli nr 7 wraz z katalogiem kluczowych wskaźników, które odnoszą się do obszaru Aglomeracji Opolskiej. Analiza wskaźników pozwoli na ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz stopnia realizacji zaplanowanych celów operacyjnych i kierunków działania. Rekomenduje się coroczny pomiar wskaźników i stopnia osiągnięcia założonych rezultatów.

Tabela 7. OCZEKIWANE REZULTATY

CEL STRATEGICZNY	CEL SZCZEGÓŁOWY	REZULTATY	WSKAŹNIK REZULTATU	STOPIEŃ OSIĄGNIĘCIA WSKAŹNIKA REZULTATU ↑ - wzrost ↓ - spadek
I. AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ	I.1 Nowoczesny system edukacji	➤ Wysoka jakość edukacji na terenie Aglomeracji Opolskiej	1. Liczba dzieci zgłoszonych w ramach rekrutacji na jedno miejsce w przedszkolu	[os.] – ↓
			2. Średni wynik egzaminu ósmoklasisty z matematyki	[%] – ↑
			3. Średni wynik egzaminów maturalnych w stopniu podstawowym z matematyki	[%] – ↑
	I.2 Kształcenie dostosowane do potrzeb gospodarki i rynku pracy	➤ Przedsiębiorczy mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej	4. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (wskaźnik przedsiębiorczości)	[szt.] – ↑
	I.3 Współpraca międzysektorowa na rzecz rozwoju B+R i innowacji gospodarczych	✓ Skuteczna promocja gospodarcza na obszarze Aglomeracji Opolskiej	5. Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	[szt.] – ↑

II. AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA	II.1 Rozwój ekonomii społecznej	➤ Aglomeracyjny ośrodek wsparcia społecznej ekonomii	6. Liczba podmiotów społecznej powstałych ekonomii	[szt.] - ↑
	II.2 Zwiększenie dostępności do usług społecznych	➤ Dostępne usługi społeczne	7. Liczba dzieci objętych opieką w żłobkach i w wieku żłobkowym	[os.] - ↓
			8. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w ramach realizowanych projektów	[os.] - ↑
	II.3 Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym	➤ Dostępne usługi zdrowotne	9. Liczba wdrożonych zdrowotnych programów profilaktycznych w ramach projektów	[szt.] - ↑
	II.4 Wspieranie i zapewnienie możliwości uczestnictwa seniorów w życiu społecznym	➤ Dostępne usługi dla seniorów	10. Liczba projektów aktywizujących seniorów	[szt.] - ↑
	II.5 Sprawny system wsparcia cudzoziemców	➤ Wzmocnienie systemu wsparcia dla cudzoziemców i osób migrujących	11. Liczba złożonych przez imigrantów wniosków o pobyt stały na obszarze Aglomeracji Opolskiej	[os.] - ↑
			12. Liczba wypracowanych i wdrożonych rekomendacji w zakresie wsparcia cudzoziemców i imigrantów	[szt.] - ↑

III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA	III.1 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji Opolskiej	➤ Poprawa bezpieczeństwa	13. Liczba gmin, w których prowadzono działania w zakresie zabezpieczenia przed zjawiskami ekstremalnymi i klęskami żywiołowymi	[szt.] – ↑
	III.2 Adaptacja do zmian klimatu	➤ Aglomeracyjny plan adaptacji do zmian klimatu	14. Liczba planów adaptacji do zmian klimatu	[szt.] – ↑
IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	IV.1 Poprawa jakości powietrza	➤ Ograniczenie niskiej emisji	15. Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach objętych projektami termomodernizacyjnymi	[kWh/rok] – ↓
	IV.2 Rozwój odnawialnych źródeł energii i zielonych technologii	➤ Upowszechnienie odnawialnych źródeł energii i zielonych technologii	16. Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	[szt.] – ↑
	IV.3 Zeroemisyjny transport	➤ Ograniczenie niskiej emisji	17. Długość dróg dla rowerów	[km] – ↑

			18. Udział autobusów zero- i niskoemisyjnych we flotach wszystkich operatorów obsługujących linie komunikacyjne o charakterze użyteczności publicznej na zlecenie organizatorów w Aglomeracji Opolskiej	[%] - ↑
V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA	V.1 Nowoczesna gospodarka odpadami	➤ Gospodarka obiegu zamkniętego	19. Poziom przygotowania gmin do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	[%] - ↑
	V.2 Ochrona i racjonalne gospodarowanie wodą	➤ Poprawa jakości wód	20. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	[%] - ↑
			21. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	[%] - ↑
			22. Ilość zużytej wody na 1 mieszkańca	[m ³] - ↓
V.3 Ochrona przyrody i bioróżnorodności	➤ Poprawa ochrony zasobów przyrodniczych i bioróżnorodności	23. Liczba nasadzeń drzew i krzewów wprowadzona w ramach projektów	[szt.] - ↑	
VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VI.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego na obszarze Aglomeracji Opolskiej	➤ Ograniczenie wykluczenia w dostępie do komunikacji publicznej	24. Liczba przyjętych międzygminnych działań dot. publicznego transportu zbiorowego w Aglomeracji Opolskiej	[szt.] - ↑

			25. Mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej z bardzo dobrym lub dobrym dostępem do publicznego transportu zbiorowego	[%] - ↑
	VI.2 Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności Aglomeracji Opolskiej	➤ Bezpieczni uczestnicy ruchu drogowego	26. Ofiary śmiertelne w wypadkach komunikacyjnych w ciągu roku na obszarze Aglomeracji Opolskiej	[szt./100 tys. mieszk.] - ↓
VII. CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA	VII.1 Rozwój społeczeństwa cyfrowego	➤ Dostępne publiczne e - usługi	27. Liczba wprowadzonych publicznych e - usług w ramach realizowanych projektów	[szt.] - ↑
	VII.2 Wsparcie infrastruktury do realizacji cyfrowych usług publicznych	➤ Zwiększenie kompetencji cyfrowych mieszkańców Aglomeracji Opolskiej	28. Liczba osób, które podniosły kompetencje cyfrowe w ramach projektów	[os.] - ↑
VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VIII.1 Rozwój turystyki	➤ Wzmocnienie potencjału turystycznego	29. Liczba aglomeracyjnych produktów turystycznych	[szt.] - ↑
	VIII.2 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa i kultury	➤ Wzmocnienie potencjału dziedzictwa i kultury	34. Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych	[szt.] - ↑
			35. Liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych projektami	[os.] - ↑

			36. Wzrost liczby odwiedzin w miejscach/ obiektach dziedzictwa kulturowego objętych projektami	[%] - ↑
	VIII.3 Wykorzystanie potencjału Doliny Odrzańskiej	➤ Wzmocnienie potencjału Doliny Odrzańskiej	37. Liczba inicjatyw Aglomeracji Opolskiej promujących Dolinę Odrzańską	[szt.] - ↑
IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ	IX.1 Wzmocnienie marki Aglomeracji Opolskiej	➤ Silne partnerstwo w ramach Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska	38. Środki finansowe pozyskane na realizację projektów (dofinansowanie)	[PLN] - ↑
			39. Liczba projektów partnerskich zrealizowanych w ramach strategii rozwoju ponadlokalnego	[szt.] - ↑
	IX.2 Inteligentne zarządzanie w samorządach	➤ Wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych	40. Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców	[szt.] - ↑
	IX.3 Integracja planowania przestrzennego	➤ Wzmocnienie procesu integracji planowania przestrzennego	41. Liczba zintegrowanych działań związanych z planowaniem przestrzennym	[szt.] - ↑
	IX.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	➤ Wzmocnienie procesów rewitalizacyjnych	42. Liczba projektów zrealizowanych w ramach gminnych programów rewitalizacji na obszarze Aglomeracji Opolskiej	[szt.] - ↑

Źródło: opracowanie własne.

IV. SPÓJNOŚĆ ZAPISÓW STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU Z CELAMI I KIERUNKAMI ROZWOJU OKREŚLONYMI W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030

Zapisy *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030* są spójne z dokumentami strategicznymi szczebla unijnego, krajowego i regionalnego, a mianowicie:

- Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej ustanawiającym wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Europejskim Zielonym Ładem (EU Green Deal);
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku;
- Polityką energetyczną Polski do 2040 r.;
- Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030.

Rozporządzenie ogólne wskazuje pięć podstawowych celów polityki europejskiej. Szczególne znaczenie dla zapisów *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030* roku ma cel polityki nr 5 – Europa bliżej obywateli, który wskazuje na zwiększenie znaczenia wpływu wspólnot lokalnych na kształt działań ukierunkowanych na rozwój terytoriów i rozwiązywanie ich specyficznych problemów zwłaszcza w zakresie rozwoju zasobów turystycznych i powiązanych usług, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki oraz zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, w tym również poprzez Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Zapisy *Strategii* są również spójne z krajowymi dokumentami programowymi i sektorowymi. Szczególne znaczenie w pracach nad niniejszym dokumentem odegrała Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, która określa cele i kierunki rozwojowe dla całego regionu. Systemowa spójność ze Strategią Opolskie 2030 oraz z nadrzędnymi dokumentami szczebla unijnego i krajowego umożliwi komplementarność realizacji założeń niniejszej *Strategii* oraz stanowić będzie podstawę do programowania funduszy Unii Europejskiej na poziomie ponadlokalnym. Tabela poniżej definiuje spójność *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030* roku z zapisami Strategii Opolskie 2030.

Tabela 8. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU Z ZAPISAMI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030

Cele strategiczne Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030	I. AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ			II. AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA					III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA	IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA			V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA			VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VII. CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA		VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA		IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ										
	I.1 Nowoczesny system edukacji	I.2 Kształcenie dostosowane do potrzeb gospodarki i rynku pracy	I.3 Współpraca międzysektorowa na rzecz rozwoju B+R i innowacji gospodarki	II.1 Rozwój ekonomii społecznej	II.2 Zwiększenie dostępności do usług społecznych	II.3 Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym	II.4 Wspieranie i zapewnienie możliwości uczestnictwa seniorów w życiu społecznym	II.5 Sprawny system wsparcia cudzoziemców	III.1 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji Opolskiej	III.2 Adaptacja do zmian klimatu	IV.1 Poprawa jakości powietrza	IV.2 Rozwój odnawialnych źródeł energii i zielonych technologii	IV.3 Zeroemisyjny transport	V.1 Nowoczesna gospodarka odpadami	V.2 Ochrona i racjonalne gospodarowanie wodą	V.3 Ochrona przyrody i bioróżnorodności	VI.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego na obszarze Aglomeracji	VI.2 Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności Aglomeracji Opolskiej	VII.1 Rozwój społeczeństwa cyfrowego	VII.2 Wsparcie infrastruktury do realizacji cyfrowych usług publicznych	VIII.1 Rozwój turystyki	VIII.2 Wykorzystanie potencjału dziedzictwa i kultury	VIII.3 Wykorzystanie potencjału Doliny Odrzańskiej	IX.1 Wzmocnienie marki Aglomeracji Opolskiej	IX.2 Inteligentne zarządzanie w samorządach	IX.3 Integracja planowania przestrzennego	IX.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych				
Cele strategiczne Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030	Cel strategiczny 1: Człowiek i relacje – mieszkańcy gotowi na wyzwania i tworzący otwartą wspólnotę																														
Trwałe więzi społeczne				X	X	X	X	X																					X		X
Wykwalifikowani mieszkańcy	X	X	X																										X		
Rozwinięte i dostępne usługi					X	X													X	X	X	X									
Bezpieczny region									X																						
Cel strategiczny 2: Środowisko i rozwój – środowisko odporne na zmiany klimatyczne i sprzyjające rozwojowi																															
Opolskie zeroemisyjne											X	X	X																		
Przyjazne środowisko i racjonalna gospodarka zasobami										X					X	X															
Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe																	X														
Cel strategiczny 3: Silna gospodarka – gospodarka inteligentna wzmacniająca konkurencyjność regionu																															
Gospodarka otwarta na współpracę		X																													
Silne branże		X	X																												
Region dostępny komunikacyjnie												X				X	X				X										
Ceniona marka regionu																					X	X	X	X							

Źródło: opracowanie własne

V. TERYTORIALNY WYMIAR STRATEGII

1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ ORAZ USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku opracowany został jako jeden z obligatoryjnych elementów strategii ponadlokalnej. Jest to narzędzie, które prezentuje projektowane strategiczne kierunki zmian na tym obszarze w odniesieniu do przestrzeni. Jego głównym celem jest zatem integracja zagadnień społeczno-gospodarczych z przestrzennymi. Model stanowi podstawę do współpracy różnorodnych podmiotów społeczno – gospodarczych funkcjonujących w rzeczywistości ponadlokalnej. Jak również wskazuje na możliwości oddziaływania ponadlokalnego, wzmacnianego poprzez wspólne planowanie działań rozwojowych, co zostało zobrazowane w ujęciu przestrzennym.

Model nie wpływa wprost na obowiązujące już dokumenty planistyczne gmin tj. studia uwarunkowań lub plany miejscowe, natomiast poprzez zawarte w nim ustalenia i rekomendacje dla prowadzenia ponadlokalnej polityki przestrzennej, może ułatwić podejmowanie decyzji w odniesieniu do zdefiniowanych celów strategicznych i kształtowania przestrzeni. Ponadto definiuje ogólne kierunki rozwoju przestrzennego dla Aglomeracji Opolskiej. Jest to zadanie szczególnie istotne w kontekście planowania inwestycji i projektów o charakterze ponadlokalnym, tworzenia lokalnych specjalizacji, czy też zachowywania odpowiednich proporcji w planowaniu przestrzennym, szczególnie na pograniczu poszczególnych gmin. Model to także narzędzie pomocne do wzmocnienia współpracy w zakresie planowania rozwoju ponadlokalnego, w tym przestrzennego²⁸.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku stanowi załącznik nr 1 do niniejszej *Strategii* i składa się z części tekstowej oraz graficznej (główny rysunek mapowy oraz 9 pomocniczych), prezentujących uwarunkowania, analizy geoprzestrzenne oraz wybrane kierunki rozwoju. Model zawiera również szczegółowe zapisy dotyczące ustaleń i rekomendacji dla prowadzenia ponadlokalnej polityki przestrzennej na obszarze Aglomeracji Opolskiej.

²⁸ Strategia Rozwoju Ponadlokalnego – poradnik praktyczny, Ministerstwo Funduszy i Polityki, Warszawa 2022.

2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ

2.1 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI ZIDENTYFIKOWANE W STRATEGII WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030 WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

W Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030²⁹ wyznaczono obszary strategicznej interwencji (OSI), na które ukierunkowane będą działania rozwojowe w regionie. Bazując na dotychczasowym doświadczeniu, współpracy i partnerstwie, a także uwzględniając problemy i potencjały rozwojowe województwa opolskiego, zaplanowano interwencję w pięciu OSI subregionalnych³⁰, w tym w ramach Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) Subregion Aglomeracja Opolska.

OSI (Obszary strategicznej interwencji) - to obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do których będzie kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie lub rozwiązania regulacyjne³¹.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 definiuje Aglomerację Opolską jako obszar o największej w regionie koncentracji potencjałów rozwojowych, jak również problemowych, które charakteryzują ten zwarty przestrzennie kompleks terytorialny 21 gmin, w tym stołeczne miasto Opole i powiązane z nim funkcjonalnie (ekonomicznie, społecznie, komunikacyjnie, infrastrukturalnie, środowiskowo) miasta i wsie. Subregion Aglomeracja Opolska posiada struktury formalne - Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska i jest jednym z 18 miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich (MOF) w Polsce. Odnacza się wysokim poziomem urbanizacji oraz koncentracją funkcji administracyjnych, przemysłowych, usługowych i mieszkalnictwa.

Zgodnie z zapisami Strategii Opolskie 2030 na tym obszarze powinny być podejmowane w większej skali niż dotychczas projekty integrujące, aby utrzymać potencjał Aglomeracji

²⁹ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, s. 48-50.

³⁰ Tamże.

³¹ Por. USTAWA z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2022 r., poz. 1079).

Opolskiej jako głównego ośrodka wzrostu, innowacyjności i nauki³². Przyczyni się to nie tylko do zwiększenia konkurencyjności obszaru Aglomeracji Opolskiej, ale również całego województwa.

Ponadto w strategii wojewódzkiej uwzględniono:

1. OSI - Miasta średniej wielkości tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Do grupy miast w województwie opolskim dotkniętych skutkami transformacji politycznej i społeczno-gospodarczej (deindustrializacja, skurczenie się bazy ekonomicznej, depopulacja, a w konsekwencji wypłukiwanie funkcji) zlokalizowanych na obszarze Aglomeracji Opolskiej zalicza się Krapkowice. Ponadto dodatkowo mniejsze miasta należące do ww. subregionu tj.: Gogolin, Lewin Brzeski, Niemodlin, Ozimek, Prószków, Tułowice, Zdieszowice będą wspierane jako ośrodki tracące funkcje społeczno-gospodarcze. Jest to szczególnie ważne, ponieważ małe ośrodki miejskie również są zagrożone utratą funkcji społeczno-gospodarczych, a jednocześnie stanowią ośrodki rozwoju ponadlokalnego;
2. OSI - Obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Są to gminy, w których kumulują się w szczególności problemy natury społecznej (starość demograficzna, odpływ mieszkańców, ograniczona dostępność do usług, niska aktywność społeczna, wykształcenie ludności, poziom edukacji szkolnej, ubóstwo dochodowe). Cechą charakterystyczną tych gmin jest ich peryferyjne położenie. Na obszarze Aglomeracji Opolskiej do gmin zagrożonych trwałą marginalizacją zaliczana jest gmina Murów.

Zakres planowanych działań: wsparcie OSI zidentyfikowanych w Strategii Opolskie 2030 planowane jest poprzez Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), instrument ten będzie wdrażany na obszarach poszczególnych subregionów, w tym również na obszarze Subregionu Aglomeracja Opolska.

2.2 KLUCZOWE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI, ZIDENTYFIKOWANE NA OBSZARZE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obszary strategicznej interwencji (OSI), zidentyfikowane jako kluczowe dla Aglomeracji Opolskiej:

➤ **OSI Miasto Opole - (OSI 1)**

³² Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, s. 48-50.

Opole jako centrum obszaru funkcjonalnego oddziałuje na pozostałe gminy, które korzystają z potencjału miasta wojewódzkiego³³. Zrównoważony rozwój Aglomeracji Opolskiej możliwy będzie poprzez wzmocnienie i przybliżenie mieszkańcom dostępności do ulokowanych w Opolu funkcji kulturalnych, sportowych, turystycznych, ochrony zdrowia, naukowo-badawczych, uniwersyteckich i edukacyjnych, nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej i transportowej.

Opole jest kluczowym rynkiem pracy dla mieszkańców całego województwa, to miasto wyróżnia postęp technologiczny, lokowanie się biznesu i innowacji. To kluczowy ośrodek decyzyjny, w którym zapadają istotne decyzje, nie tylko dla miasta, ale również dla mieszkańców całego regionu. Opole zapewnia bogatą ofertę usług kultury, sportu, turystyki i rozrywki. To ważny ośrodek akademicki, naukowy, ściśle współpracujący z otoczeniem społeczno-gospodarczym całego województwa. Opole zapewnia mieszkańcom i przyjezdnym sprawny dostęp do komunikacji publicznej, to miejsce, w którym wykorzystywane są alternatywne do indywidualnego transportu samochodowego formy mobilności miejskiej – piesze, rowerowe, związane z transportem zbiorowym. W Opolu wykorzystuje się nowoczesne rozwiązania związane z elektromobilnością³⁴.

Opole jest inicjatorem procesów rozwojowych obszaru funkcjonalnego, dlatego konieczne jest kontynuowanie wzmocnienia i usprawnienia procesów powiązania na linii miasto (rdzeń) i pozostały obszar Aglomeracji Opolskiej, głównie dzięki wykorzystaniu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i projektów rozwojowych. Wzmocnienie jest konieczne szczególnie w obszarach, w których miasto (rdzeń) wyróżnia się znaczną przewagą i potencjałami rozwojowymi nad pozostałymi obszarami. Na bazie potencjałów rozwojowych rdzenia miejskiego możliwe jest budowanie przewag konkurencyjnych obszaru funkcjonalnego i konkurowanie z pozostałymi ośrodkami metropolitarnymi.

➤ **OSI obszary wykluczone komunikacyjnie - (OSI 2)**

Dostępność do transportu publicznego jest bardzo istotnym elementem rozwoju i w zasadniczy sposób decyduje o atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej danego obszaru. Ma wpływ również na zwiększenie aktywności mieszkańców (rynek pracy, edukacja), jakość i dostępność usług publicznych, wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju, integracji przestrzennej dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów

³³ Tamże.

³⁴ Por. Strategia rozwoju Opola do 2030 r., Opole 2019, str.6.

regionalnych, tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacnianie potencjału obszarów wiejskich.

Na terenie występuje zróżnicowany poziom oferty publicznego transportu zbiorowego, wykazujący wysoką asymetrię w obsłudze poszczególnych gmin, z silnym deficytem w miejscowościach położonych poza głównymi korytarzami komunikacyjnymi, zwłaszcza w dniach wolnych od pracy, mowa tu w szczególności o miejscowościach w następujących gminach: Dąbrowa, Gogolin, Izbicko, Lewin Brzeski, Murów, Niemodlin, Ozimek, Popielów, Strzeleczyki, Tułowice, Walce, Zdieszowice³⁵. Występuje również zróżnicowanie w obsłudze komunikacyjnej poszczególnych miejscowości w obrębie danej gminy, oddalenie od głównych szlaków komunikacyjnych utrudnia dostęp do transportu publicznego. Przykładowo gmina Dąbrowa jest jedną z wykluczonych komunikacyjnie gmin, która sąsiaduje bezpośrednio się z Opolem, a jednak w części miejscowości położonych na jej terenie występują problemy z dostępem do transportu publicznego. Ponadto w pozostałych gminach (np. Komprachcice, Łubniany) istnieje duże ryzyko braku dostępności do oferty transportu publicznego na obecnym poziomie ze względu na rosnące koszty, zmniejszające się dochody budżetowe gmin oraz ryzyko utraty dofinansowania na ten cel.

Dodatkowo proces ten pogłębia:

- Słabo rozwinięta sieć sprzedaży biletów publicznego transportu zbiorowego;
- Niedostosowanie infrastruktury przystankowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- Niezadowalające wykorzystanie potencjału linii autobusowych i kolejowych dla potrzeb pasażerskiego transportu wewnątrz Aglomeracji Opolskiej;
- Wysokie koszty organizacji publicznego transportu;
- Brak centrów przesiadkowych w istotnych lokalizacjach na terenie Aglomeracji Opolskiej, przekładający się na niski poziom integracji różnych podsystemów transportu zbiorowego i indywidualnego.

W związku z tym konieczne jest przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu poprzez rozwój transportu publicznego, w tym szczególnie na wykorzystanie istniejącego potencjału, zmiany organizacyjne, systemowe oraz inwestycję w nowoczesną infrastrukturę drogową i transportową. Niezwykle istotna jest partnerska współpraca wszystkich jednostek samorządu terytorialnego³⁶ w ramach Aglomeracji Opolskiej w celu większego niż dotychczas wykorzystania publicznego transportu zbiorowego oraz innych alternatywnych dla własnego

³⁵ Plan Integracji Publicznego Transportu Zbiorowego na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Opole 2019, s.50 – 99.

samochodu osobowego środków transportu i ograniczania wykluczenia komunikacyjnego. Szczegółowa analiza problemu i potencjalne działania rozwojowe uwzględnione zostały w Planie zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej.³⁷

➤ **OSI DOLINA ODRZAŃSKA OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH TURYSTYCZNO - KRAJOBRAZOWYCH - (OSI 3)**

Aglomeracja Opolska położona jest w dorzeczu Odry i jej głównych dopływów: Nysy Kłodzkiej i Małej Panwi. Ponadto innymi, znaczącymi rzekami na terenie Aglomeracji Opolskiej są: Osobłoga, Stradunia, Stobrawa, Budkowiczanka, Ścinawa Niemodlińska, Jemielnica, Prószkowski Potok. Wszystkie wody powierzchniowe płynące zlokalizowane są w zlewni Odry i ostatecznie do niej wpływają. Odra na terenie Aglomeracji Opolskiej przepływa przez gminy: Zdieszowice, Walce, Gogolin, Krapkowice, Tarnów Opolski, Prószków, Opole, Dobrzeń Wielki, Dąbrowa, Lewin Brzeski i Popielów. Natomiast Nysa Kłodzka przepływa przez gminy: Lewin Brzeski i Niemodlin. Rzeką Mała Panew przepływa przez gminy: Łubniany, Opole, Ozimek i Turawa. Osobłoga przez gminę Krapkowice i Strzeleczy. Ścinawa Niemodlińska przez gminę Niemodlin i Tułowice, a Budkowiczanka przez gminę Murów. Ze względu na sąsiedztwo Opola, gmina Komprachcice znajduje się w oddziaływaniu rzeki Odry.

Tereny te stanowią niezwykle atrakcyjne pod względem przyrodniczym obszary Aglomeracji Opolskiej i mają istotny wpływ na rozwój turystyki, jak również kreowanie nowych przestrzeni atrakcyjnych gospodarczo (np. poprzez rewitalizację obiektów położonych nad Odrą lub jej dopływami).

Położenie w dorzeczu Odry lub jej dopływów umożliwia zaproponowanie oferty rekreacyjnej, sportowej oraz rozrywkowej. Na obszarach przybrzeżnych możliwe jest lokowanie tras i ścieżek rowerowych, kajakowych, kąpielisk, miejsc piknikowych, wypożyczalnie sprzętu dla sportów wodnych. Inną atrakcją są rejsy i spływy umożliwiające zwiedzanie terenów nadrzecznych w innej formie lub obserwację przyrody. W oparciu o powyższe elementy powinny być planowane propozycje projektowe, w szczególności w formule partnerstwa ponadlokalnego i sieciowanie współpracy. Istotne jest również budowanie marki Aglomeracji Opolskiej w oparciu o rzekę Odrę, jako jej wyróżnik, jak również promocja gospodarcza i turystyczna terenów położonych nad rzekami.

Położenie nad rzekami oznacza również zagrożenie powodziowe, istotne są zatem inwestycje w infrastrukturę ochronną oraz kształtowanie odpowiednich zachowań w czasie powodzi i podtopień oraz rozbudowa systemu ostrzegania ludności o zagrożeniach.

³⁷ Plan zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej, (projekt), Opole 2022.

W kluczowych obszarach strategicznej interwencji, zidentyfikowanych na obszarze Aglomeracji Opolskiej działania zaplanowano w następujących przestrzeniach:

- ✓ **PRZESTRZEŃ DOSTĘPNA, BEZPIECZNA I POWIĄZANA FUNKCJONALNIE;**
- ✓ **PRZESTRZEŃ NOWOCZESNA, INTELIGENTNA I ODPOWIEDZIALNA SPOŁECZNIE;**
- ✓ **PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM, TURYSTOM I ŚRODOWISKU.**

Tabela 9. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ WRAZ Z REKOMENDOWANYMI DZIAŁANAMI

OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 1 - MIASTO OPOLE		
PRZESTRZEŃ DOSTĘPNA, BEZPIECZNA I POWIĄZANA FUNKCJONALNIE		
DZIAŁANIA		
<p>1.1 Poprawa dostępności rdzenia miejskiego w różnych skalach przestrzennych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa, przebudowa oraz modernizacja dróg oraz przepraw mostowych usprawniających ruch między Opolem, a głównymi ośrodkami Aglomeracji Opolskiej lub poprawiających dostęp Miasta do regionalnych, krajowych i międzynarodowych korytarzy transportowych, ✓ budowa dróg wyprowadzających ruch z miasta lub jego centrum i usprawniających transport publiczny (m.in. obwodnica), ✓ modernizacja szlaków kolejowych łączących inne ośrodki w województwie i Aglomeracji Opolskiej z Opolem, ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury, w tym technicznej i energetycznej dla zabezpieczenia Aglomeracji Opolskiej, ✓ realizacja wspólnych projektów i przedsięwzięć wiążących funkcjonalnie lub przestrzennie zróżnicowanych interesariuszy w ramach Aglomeracji Opolskiej i województwa opolskiego. 	<p>VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	
<p>1.2 Rozwój publicznego transportu zbiorowego, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zakup autobusów nisko i zeroemisyjnych wraz z niezbędną infrastrukturą, w tym zakup taboru o napędzie elektrycznym, ✓ działania i infrastruktura na rzecz poprawy jakości obsługi pasażerów w komunikacji publicznej, ✓ integracja transportu zbiorowego z indywidualnym (P&R, B&R), ✓ tworzenie rozwiązań z zakresu organizacji ruchu umożliwiających i ułatwiających sprawne poruszanie się pojazdów komunikacji zbiorowej; ✓ tworzenie rozwiązań technicznych i organizacyjnych w celu upłynnienia ruchu oraz poprawy bezpieczeństwa. 	<p>IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>
<p>1.3 Rozwój funkcji metropolitalnych przyczyniających się do poprawy pozycji konkurencyjnej Opola, Aglomeracji i całego województwa.</p>	<p>VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>
PRZESTRZEŃ NOWOCZESNA, INTELIGENTNA I ODPOWIEDZIALNA SPOŁECZNIE		

DZIAŁANIA		
<p>2.1 Rozwój opolskiego ośrodka wiedzy, edukacji i nauki obejmujący m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wszechstronną opiekę nad uczniem, doskonalenie zawodowe nauczycieli, ✓ kształcenie dla bieżących i przyszłych potrzeb rynku pracy, ✓ rozwój bazy dydaktycznej miejskich jednostek oświatowych wzmacniające procesy edukacyjne w Aglomeracji Opolskiej, ✓ rozwój opolskiego ośrodka akademickiego. 	<p>I.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ</p>	<p>II.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA</p>
<p>2.2 Tworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnej gospodarki, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wspieranie współpracy nauki i biznesu stwarzającej możliwości poszukiwania i wdrażania nowych rozwiązań technologicznych, ✓ kształtowanie przestrzeni dla rozwoju sektora badawczo-rozwojowego oraz parków technologicznych, ✓ działania dla rozwoju sektorów kluczowych w kreowaniu przewag konkurencyjnych, sektora usług dla biznesu i IT oraz rozwoju przedsiębiorczości, ✓ rozwój infrastruktury na potrzeby innowacji, technologii, rozwoju stref inwestycyjnych i wspierania przedsiębiorczości 	<p>I.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ</p>	
<p>2.3 Rozwój nowoczesnych rozwiązań ułatwiających życie mieszkańcom Aglomeracji Opolskiej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój e-usług i aplikacji, w tym rozwój infrastruktury danych przestrzennych oraz w obszarze inteligentnego systemu transportowego, ✓ cyfryzacja procesów w tym m.in. w edukacji, kulturze, turystyce i zdrowiu. 	<p>VII.</p> <p style="text-align: center;">CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>IX.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>
<p>2.4 Prowadzenie działań w obszarze polityki społecznie odpowiedzialnej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ prowadzenie działań adresowanych do różnych grup mieszkańców w kierunku miasta przyjaznego dorastaniu, starzeniu się oraz osiedlaniu się w nim, ✓ działania w zakresie zwiększania dostępności do usług społecznych i zdrowotnych, w tym dla osób wymagających szczególnego wsparcia, ✓ rozwój infrastruktury społecznej, zdrowotnej i mieszkaniowej, ✓ rozwój inicjatyw podejmowanych przez sektor pozarządowy i angażowania mieszkańców w życie Aglomeracji Opolskiej. 	<p>II.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA OTWARTA NA MIESZKAŃCA</p>	<p>IX.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>
PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM, TURYSTOM I ŚRODOWISKU		
DZIAŁANIA		
<p>3.1 Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych przyczyniających się do wzmocnienia konkurencyjności Opola jako ośrodka o znaczeniu aglomeracyjnym, regionalnym i ponadregionalnym.</p>	<p>VIII.</p> <p style="text-align: center;">ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>IX.</p> <p style="text-align: center;">AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>

<p>3.2 Wzmacniania marki Opola, jako rdzenia miejskiego obszaru funkcjonalnego, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa wizerunku Opola jako liczącego się w województwie i Polsce miasta kultury, w tym rozwój infrastruktury oraz oferty kulturalnej, ✓ tworzenie i wspieranie rozwoju produktów turystycznych. 	VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ
<p>3.3 Działania w obszarze poprawy efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ przedsięwzięcia infrastrukturalne i miękkie realizowane w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej. 	IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA
<p>3.4 Przedsięwzięcia w zakresie adaptacji do zmian klimatu, ochrony przyrody i bioróżnorodności, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania w zakresie rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury wraz z niezbędnym zapleczem, ✓ ochrona obszarów i obiektów o cennych walorach przyrodniczych oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności. ✓ działania w obszarze ochrony i racjonalnego gospodarowania wodą, 	IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA
OBZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 2 - OBSZARY WYKLUCZONE KOMUNIKACYJNIE		
PRZESTRZEŃ DOSTĘPNA, BEZPIECZNA I POWIĄZANA FUNKCJONALNIE		
DZIAŁANIA		
<p>4.1 Poprawa dostępności obszarów wykluczonych komunikacyjnie, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa, przebudowa oraz modernizacja dróg oraz przepraw mostowych usprawniających ruch między poszczególnymi obszarami Aglomeracji Opolskiej lub poprawiających dostęp do regionalnych, krajowych i międzynarodowych korytarzy transportowych, ✓ modernizacja szlaków kolejowych i infrastruktury kolejowej, 	VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	
<p>4.2 Rozwój publicznego transportu zbiorowego, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania i infrastruktura na rzecz poprawy jakości obsługi pasażerów w komunikacji publicznej, ✓ integracja transportu zbiorowego z indywidualnym (P&R, B&R), ✓ tworzenie centrów przesiadkowych w oparciu o istniejące przystanki i stacje kolejowe, ✓ poprawa dostępności transportu publicznego wewnątrz obszaru gminy zapewniającej połączenie centrum z siedzibami sołectw. 	VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA	

<p>4.3 Inicjowanie działań w kierunku kształtowania wspólnej polityki przestrzennej mającej na celu przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu obszarów Aglomeracji Opolskiej.</p>	<p>VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>
<p>PRZESTRZEŃ NOWOCZESNA, INTELIGENTNA I ODPOWIEDZIALNA SPOŁECZNIE</p>		
<p>DZIAŁANIA</p>		
<p>5.1 Integracja działań w zakresie organizacji transportu publicznego na obszarach wykluczonych komunikacyjnie, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój związków powiatowo-gminnych realizujących przewozy publicznego transportu zbiorowego ✓ współpraca z przewoźnikami w zakresie oferty regularnych kursów wykonywanych na liniach otwartych (np. dostosowywanie rozkładu jazdy, wydłużanie linii, nowe przystanki itd.) ✓ integracja organizacyjna, rozwój tras i linii komunikacyjnych, integracja taryfowo – biletowa, integracja w zakresie informacji pasażerskiej ✓ wykorzystanie przewozów szkolnych na potrzeby organizacji publicznego transportu zbiorowego. 	<p>VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	
<p>5.2 Działania wspierające rozwój mobilności na obszarze Aglomeracji Opolskiej, w szczególności na obszarach wykluczonych komunikacyjnie w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ kampanie informacyjno-promocyjno-edukacyjne w zakresie różnorodnych form i możliwości bezpiecznego i prawidłowego przemieszczania się po Aglomeracji Opolskiej, ✓ lobbying wśród największych pracodawców w zakresie prowadzenia kampanii informacyjnych dotyczących różnych sposobów dojazdu do pracy oraz w zakresie zapewnienia zaplecza socjalnego umożliwiającego korzystanie z rowerów w dojazdach do pracy, ✓ badania zachowań i preferencji transportowych mieszkańców gmin Aglomeracji Opolskiej w celu optymalizacji oferty publicznego transportu zbiorowego. 	<p>III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>
<p>5.3 Rozwój nowoczesnych rozwiązań ułatwiających życie mieszkańcom Aglomeracji Opolskiej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój e-usług i aplikacji usprawniających dostęp do informacji o komunikacji publicznej. 	<p>VII. CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	
<p>PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM, TURYSTOM I ŚRODOWISKU</p>		
<p>DZIAŁANIA</p>		
<p>6.1 Rozwój alternatywnych form transportu na terenach wykluczonych komunikacyjnie, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa spójnej sieci dróg dla rowerów łączących obszary zamieszkania z miejscami pracy i realizacji potrzeb życiowych, 	<p>VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ budowa ścieżek rowerowych na linii miejscowość – najbliższy główny przystanek publicznego transportu zbiorowego (w tym przystanek lub stacja kolejowa), ✓ budowa spójnych tras i ścieżek rowerowych oraz infrastruktury z tym związanej. 		
<p>6.2 Promocja działań prowadzonych przez samorządy i organizacje pozarządowe związanych z alternatywnymi formami transportu i rozwojem infrastruktury w tym obszarze.</p>	III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA	VI. DOSTĘPNA AGLOMERACJA OPOLSKA
OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 3 - DOLINA ODRZAŃSKA OBSZARY O SZCZEGÓLNYCH WALORACH TURYSTYCZNO - KRAJOBRAZOWYCH		
PRZESTRZEŃ DOSTĘPNA, BEZPIECZNA I POWIĄZANA FUNKCJONALNIE		
DZIAŁANIA		
<p>7.1 Poprawa dostępności obszarów o szczególnych walorach turystyczno - krajobrazowych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ turystyczne i gospodarcze wykorzystanie Odry i jej dopływów, ✓ budowa spójnej sieci tras i ścieżek turystycznych, ✓ budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury dla wypoczynku i rekreacji nad wodą, 	VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	
<p>7.2 Inicjowanie działań w kierunku kształtowania wspólnej polityki przestrzennej mającej na celu wsparcie obszarów o szczególnych walorach turystyczno - przyrodniczych, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ promowanie kompleksowych rozwiązań rewitalizacyjnych, ✓ kształtowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych, ✓ rozwój infrastruktury na rzecz turystyki 	VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA	IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ
PRZESTRZEŃ NOWOCZESNA, INTELIGENTNA I ODPOWIEDZIALNA SPOŁECZNIE		
DZIAŁANIA		
<p>8.1 Tworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnej gospodarki, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwijanie przestrzeni dla różnych form aktywności gospodarczej, w tym dla rozwoju funkcji turystycznych, ✓ produkty turystyczne oparte o walory Doliny Odrzańskiej 	I. AGLOMERACJA OPOLSKA DOSTOSOWANA DO WYZWAŃ VIII.	ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA
<p>8.2 Rozwój nowoczesnych rozwiązań ułatwiających życie mieszkańcom Aglomeracji Opolskiej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozwój e-usług i aplikacji w obszarze informacji, promocji i turystyki. 	VII. CYFROWA AGLOMERACJA OPOLSKA	
PRZESTRZEŃ PRZYJAZNA MIESZKAŃCOM, TURYSTOM I ŚRODOWISKU		
DZIAŁANIA		

<p>9.1 Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji Opolskiej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wsparcie infrastruktury przeciwpowodziowej, ✓ poprawa bezpieczeństwa na zbiornikach i ciekach wodnych, ✓ szkolenia z prawidłowych zachowań nad wodą, ✓ wsparcie służb dbających o bezpieczeństwo nad wodą. 	<p>III. BEZPIECZNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	
<p>9.2 Wzmacnianie marki Aglomeracji Opolskiej, w oparciu o potencjał Doliny Odrzańskiej, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ promocja obiektów i wydarzeń dziedzictwa kulturowego i historycznego charakterystycznych dla obszaru Aglomeracji Opolskiej, ✓ działania zintegrowane na rzecz promocji Doliny Odrzańskiej, ✓ zwiększenie atrakcyjności oferty sportowej i rekreacyjno – wypoczynkowej ✓ sieciowanie współpracy na rzecz rozwoju turystyki. 	<p>VIII. ATRAKCYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>IX. AGLOMERACJA OPOLSKA ZORIENTOWANA NA PRZYSZŁOŚĆ</p>
<p>9.3 Przedsięwzięcia w zakresie adaptacji do zmian klimatu, ochrony przyrody i bioróżnorodności, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania w zakresie rozwoju zielono-niebieskiej infrastruktury wraz z niezbędnym zapleczem, ✓ ochrona obszarów i obiektów o cennych walorach przyrodniczych oraz ochrona i odbudowa bioróżnorodności. ✓ działania w obszarze ochrony i racjonalnego gospodarowania wodą. 	<p>IV. ZEROEMISYJNA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>	<p>V. CZYSTA AGLOMERACJA OPOLSKA</p>

Źródło: opracowanie własne.

VI. W JAKI SPOSÓB ZAMIERZAMY OSIĄGNAĆ ZAŁOŻONE CELE?

1. ZASADY I SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Realizacja *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* stanowi złożony i wielowątkowy proces. Na pierwszym etapie Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska we współpracy z partnerami publicznymi i społeczno - gospodarczymi formułuje zapisy *Strategii*, którą drogą uchwały przyjmuje Walne Zebranie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. Następnie Zarząd określa warunki i procedury konieczne do jej realizacji. W fazie wdrażania *Strategii* zadaniem Zarządu przy wsparciu pracowników Biura Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska jest koordynacja i monitorowanie jej realizacji, ocena efektów stopnia osiągnięcia celów, w tym za pomocą sformułowanych wskaźników rezultatu.

Zależnie od wyników tej oceny, jak również zmian następujących w otoczeniu możliwa jest aktualizacja celów i sposobów ich realizacji adekwatnie do zaistniałych warunków. Zarządzanie procesem strategicznym uwarunkowane jest zarówno normami prawnymi, jak i podziałem kompetencji oraz odpowiedzialności pomiędzy organy Stowarzyszenia oraz jego członków. Niezwykle istotne jest także zaangażowanie w proces kapitału społeczno - gospodarczego z obszaru Aglomeracji Opolskiej.

Schemat 4. SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ

Źródło: opracowanie własne

Dla zapewnienia najwyższej skuteczności prowadzonych działań niezbędne jest kierowanie się zasadami, które charakteryzują i organizują realizację *Strategii*, a także regulują sposób postępowania i obszar współpracy wszystkich podmiotów/interesariuszy włączonych w ten proces.

Dla procesu wdrażania *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* przyjęto następujące zasady wypracowane w ramach prac nad dokumentem:

- **Niezależności** – rozumianej jako prawo do niezależnego wyznaczania przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska celów rozwojowych, wynikających z wewnętrznych potrzeb i specyficznych potencjałów rozwojowych Aglomeracji Opolskiej;
- **Współpracy i partnerstwa** – która zakłada wzmacnianie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację *Strategii*, w tym jednostek samorządu terytorialnego tworzących Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska, jak również administracji rządowej, sektora gospodarczego i instytucji otoczenia biznesu, samorządów gospodarczych i zawodowych, organizacji pozarządowych i mieszkańców regionu, jednostek sektora edukacji i naukowo-badawczego, organizacji międzynarodowych i regionów innych państw, jak również samych mieszkańców Aglomeracji Opolskiej. Ponadto zasada ta ma na celu budowanie kultury partnerstwa i współpracy, która będzie ukierunkowana na współdziałanie ludzi, instytucji i organizacji, a także zawiązywanie trwałych relacji pomiędzy podmiotami realizującymi *Strategię*. Jest ona rozumiana również jako współdziałanie, współdecydowanie i współodpowiedzialność za realizację celów *Strategii*. To także zdolność do podejmowania kompromisów, godzenia różnych interesów dla dobra ogółu. ***Współpraca i partnerstwo są warunkami koniecznymi do powodzenia jej realizacji, stąd propozycja dalszego działania zgodnie z przyjętą przed laty dewizą: Wspólnie osiągniemy więcej;***
- **Zintegrowania** – to planowanie i realizacja działań w oparciu o kompleksowe rozwiązania, umożliwiające efektywne zarządzanie projektami o charakterze ponadlokalnym z racjonalnym wykorzystaniem środków finansowych oraz komplementarność działań podejmowanych przez partnerów tworzących Aglomerację Opolską przy zachowaniu ich autonomii. Realizacja zintegrowanych przedsięwzięć zapewni efektywność wsparcia finansowego oraz większe korzyści dla rozwoju Aglomeracji Opolskiej niż w przypadku prowadzenia punktowych działań. Zasada ta uwzględnia również zaangażowanie w procesy decyzyjne i wykonawcze partnerów społecznych i gospodarczych;
- **Konsekwencji i skuteczności działania** – realizacja *Strategii* w oparciu o narzędzia i procedury, które pozwolą na zaplanowanie wdrożenia konkretnych zadań prowadzących do osiągnięcia założonych celów oraz określą zasady monitorowania i reagowania na

zmiany oraz ewentualne kryzysy, a także ustalą odpowiedzialność za podejmowane decyzje;

- **Zrównoważonego rozwoju** – zakłada realizację działań mających na celu poprawę poziomu życia mieszkańców przy zapewnieniu równowagi między aspektami społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi oraz ochrony środowiska w warunkach rozwijającej się gospodarki rynkowej. Zasada promuje rozwój w oparciu o efektywne zarządzanie zasobami i innowacyjne rozwiązania z uwzględnieniem wyzwań polityki klimatycznej,
- **Równości szans i niedyskryminacji** - umożliwienie wszystkim osobom, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną sprawiedliwego i pełnego uczestnictwa w planowanych działaniach na jednakowych zasadach.

Schemat 5. ZASADY WDRAŻANIA STRATEGII

Źródło: opracowanie własne

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku to najważniejszy dokument strategiczny o charakterze ponadlokalnym. System jej realizacji, podobnie jak opracowanie samego dokumentu, oparty jest na partnerskich zasadach współdziałania z zastosowaniem praktycznych i skutecznych narzędzi, wypracowanych głównie w minionych latach współpracy. Realizacja *Strategii* powinna przynieść realne i wymierne korzyści, a jednocześnie umocnić partnerstwo i zintegrowane procesy na poziomie ponadlokalnym.

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku wdrażana będzie za pomocą:

1. Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej na lata 2021-2027 (ZIT 2021+) - kluczowego instrumentu zarządzania terytorialnego do wykorzystania środków z funduszy europejskich w wymiarze regionalnym na lata 2021-2027, spójnej z niniejszą *Strategią* (zgodnie z art. 34 ust. 8 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027)³⁸. Integralną częścią Strategii ZIT Aglomeracji Opolskiej 2021+ będzie lista projektów zintegrowanych;
2. Porozumień terytorialnych - na potrzeby realizacji *Strategii* Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska może zawierać porozumienia terytorialne z właściwymi ministrami, samorządem regionalnym, samorządem powiatowym oraz samorządami gmin niewchodzących w skład Stowarzyszenia. Również poszczególne podmioty członkowskie będą mogły zawierać porozumienia terytorialne między sobą w celu realizacji niniejszej strategii rozwoju ponadlokalnego. Porozumienia terytorialne mogą się wiązać z realizacją projektów współfinansowanych z zewnętrznych źródeł dofinansowania;
3. Inicjatyw i projektów realizowanych w oparciu o dostępne źródła finansowania realizowanych przez poszczególnych partnerów oraz przez Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska (lista projektów strategicznych i komplementarnych).

Określa się warunki horyzontalne dla dokumentów wykonawczych, w tym dla programów i planów, które będą opracowane w przyszłości tj. do 2030 roku:

- Powinny obejmować cały obszar Aglomeracji Opolskiej;
- Uwzględniać problemy wynikające z powiązań funkcjonalnych między gminami Aglomeracji opolskiej, a miastem rdzeniem – Opolem;
- Uwzględniać partycypacyjne podejście w trakcie ich opracowania, z udziałem partnerów społeczno – gospodarczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji;
- Uwzględniać ustalenia i rekomendacje zawarte w *Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku*, również w aspekcie przestrzennym.

³⁸ Por. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

Schemat 6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Źródło: opracowanie własne

2. PODMIOTY REALIZACJI

Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku to dokument uwzględniający wyzwania i cele strategiczne, które są szczególnie istotne dla przyszłego rozwoju całego obszaru. Z uwagi na strukturę organizacyjną Aglomeracji Opolskiej, będącą wynikiem oddolnego porozumienia i partnerstwa jednostek ją tworzących oraz szybko następujących zmian społeczno – gospodarczych w otaczającej nas rzeczywistości, presji zjawisk i podmiotów. Niniejsza *Strategia* zapewnia utrzymanie kierunku rozwoju w dłuższej perspektywie czasowej, przy jednoczesnym wykorzystaniu monitoringu i oceny, czy założone cele możliwe są do osiągnięcia.

Zasadniczą cechą *Strategii* są jasno określone cele strategiczne, szczegółowe i kierunki działania przy jednoczesnym zachowaniu elastyczności w zakresie jej wdrażania i dobrowolności przystępowania określonych podmiotów do wspólnej realizacji inicjatyw i projektów.

Realizacja wskazanych celów strategicznych, wpisujących się w założoną wizję Aglomeracji, będzie możliwa przy pełnym zaangażowaniu wszystkich interesariuszy. Warunkiem powodzenia realizacji wspólnych projektów jest efektywne współdziałanie ponad granicami administracyjnymi poszczególnych samorządów, w ramach całej Aglomeracji Opolskiej i utworzonego partnerstwa, jakim jest Stowarzyszenie Aglomeracja Opolska.

Kluczowymi podmiotami wdrażającymi *Strategię rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* są:

1. Interesariusze wewnętrzni – członkowie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska (21 gmin i 2 powiaty);
2. Interesariusze zewnętrzni – partnerzy społeczno – gospodarczy, w tym podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

Wdrażanie *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* uzależnione będzie od aktualnych i przyszłych uwarunkowań organizacyjnych oraz finansowych jednostek samorządowych tworzących Aglomerację Opolską – 21 gmin i 2 powiatów oraz budżetu Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. Partnerzy tworzący Stowarzyszenie są podstawowymi podmiotami procesu wdrażania *Strategii* i obok mieszkańców Aglomeracji, głównymi jej beneficjentami.

Nadrzędna rola Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w procesie wdrażania *Strategii rozwoju* wynika bezpośrednio z przyjętego statutu Stowarzyszenia, który określa cele i zakres jego działania. Są nimi przede wszystkim wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego, podejmowanie działań w zakresie kreowania rozwoju społeczno – gospodarczego gmin i powiatów tworzących Aglomerację Opolską oraz koordynowanie wszelkich działań rozwojowych. Strategiczne decyzje podejmowane będą na forum Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, natomiast podmiotem prowadzącym działania koordynacyjne i monitoringowe w procesie zarządzania będzie Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracji Opolskiej przy wsparciu merytorycznym i technicznym Biura Stowarzyszenia.

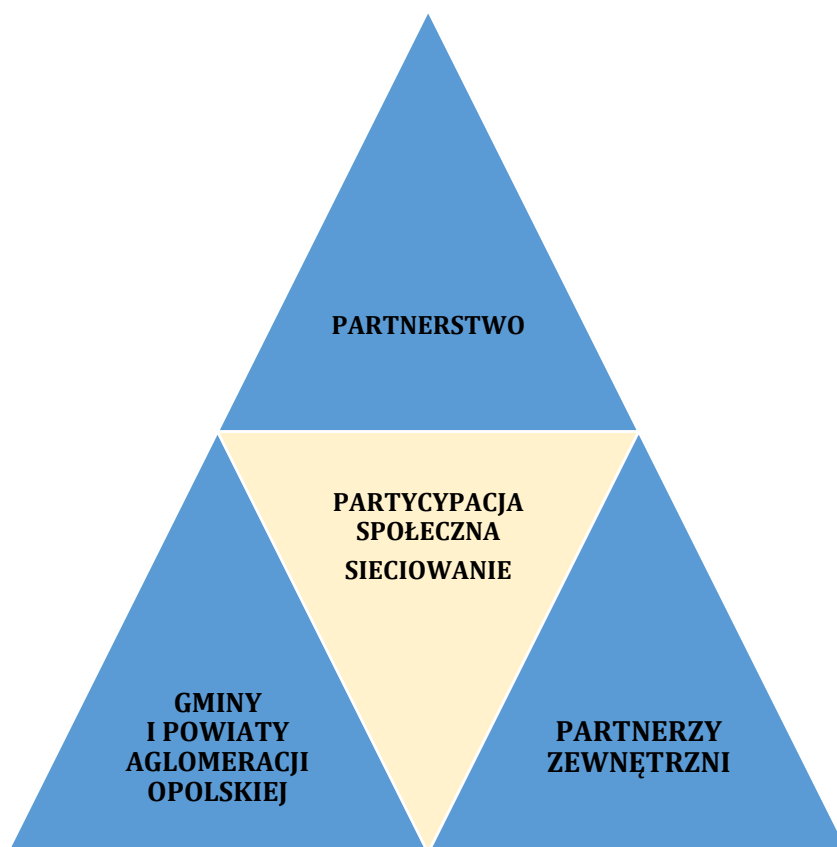
Istotną rolę w procesie wdrażania *Strategii* pełnić będą również partnerzy zewnętrzni. Są to najważniejsze instytucje i organizacje działające na terenie Aglomeracji Opolskiej w różnych obszarach życia społeczno – gospodarczego.

Partnerzy w procesie realizacji *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej*:

- jednostki administracji publicznej (m.in. gminy spoza obszaru Aglomeracji, samorząd województwa oraz inne samorzady powiatowe);
- celowe związki międzygminne;
- przedsiębiorstwa komunalne;
- stowarzyszenia JST;
- organizacje pozarządowe;
- szkoły i przedszkola;
- instytucje badawczo – naukowe;
- przedsiębiorcy, lokalny i regionalny biznes;
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji;
- mieszkańcy Aglomeracji Opolskiej.

Realizacja *Strategii* oparta będzie na współpracy z partnerami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i międzynarodowymi. Istotnym elementem w tym procesie będzie również sieciowanie – budowania relacji formalnych i nieformalnych z różnorodnymi podmiotami oraz podejście wykraczające poza pojedyncze inicjatywy. Kluczowe jest również wzmocnienie partycypacji społecznej, zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działania związane z wdrażaniem *Strategii* oraz promocja wszelkich aktywności z tym związanych. Przyczyni się do osiągnięcia założonych celów, jak również wzmocnienia tożsamości aglomeracyjnej, myślenia nie tylko w kategoriach jednej gminy, ale w wymiarze ponadlokalnym, odpowiadania na potrzeby i rozwiązywania problemów w znacznie szerszym wymiarze, w sposób kompleksowy i zintegrowany.

Rysunek 2. KLUCZOWE PODMIOTY WDRAŻANIA STRATEGII

Źródło: opracowanie własne

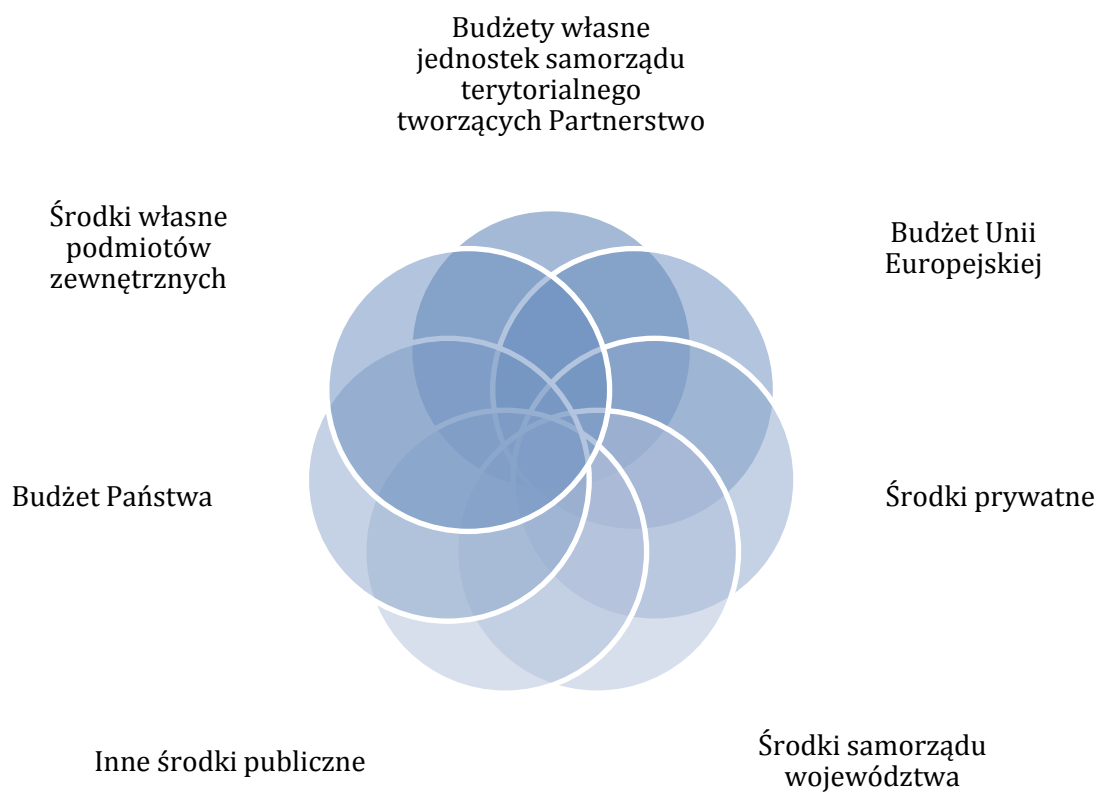
3. RAMY, ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I NARZĘDZIA REALIZACJI

W celu skutecznej realizacji *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* będą wykorzystane wszelkie dostępne źródła finansowania, narzędzia, metody i możliwości realizacji określonych celów, aby urzeczywistnić zaproponowaną w dokumencie wizję. Z uwagi na wieloletni horyzont czasowy *Strategii* ramy finansowe zostały określone w sposób kierunkowy poprzez wskazanie potencjalnych źródeł finansowania. Celem skutecznej realizacji planowanych zadań, system finansowania opierać się będzie na zasadzie montażu środków finansowych pochodzących z różnych źródeł z wykorzystaniem różnorodnych narzędzi wsparcia. Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania *Strategii* ma przede wszystkim katalog środków publicznych, w tym:

- środki z budżetu Unii Europejskiej;
- środki z budżetu państwa;
- środki jednostek samorządu terytorialnego;
- inne środki publiczne.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Rysunek 3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Źródło: opracowanie własne.

Kondycja finansowa podmiotów realizujących *Strategię* wpłynie również na możliwości absorpcji środków pochodzących z innych źródeł, przede wszystkim środków unijnych. Poniżej wskazane zostały te narzędzia, których znaczenie jest największe w zakresie możliwości ich wykorzystania do wdrożenia celów *Strategii*, w tym realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Wskazane w tym rozdziale narzędzia stanowią katalog otwarty, w ramach którego środki pochodzące z różnych źródeł będą mogły być łączone.

Schemat 7. NARZĘDZIA FINANSOWANIA STRATEGII

Źródło: opracowanie własne.

Najistotniejszym narzędziem w ramach polityki spójności będzie program regionalny – Fundusze Europejskie dla Opolskiego, którego realizację planuje się do 2027 roku. Dokument opracowany, zarządzany i wdrażany przez Zarząd Województwa Opolskiego, zgodnie z *ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*³⁹. Kolejnymi narzędziami, z których Stowarzyszenie będzie korzystało przy wdrażaniu *Strategii*, będą programy krajowe. W perspektywie finansowej 2021-2027, w ramach programu regionalnego zostały również zaplanowane instrumenty terytorialne, których celem jest wzmocnienie współpracy i partnerstw samorządów realizujących wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych. Projekt Umowy Partnerstwa przewiduje do wykorzystania Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które będą wdrażane również na obszarze Aglomeracji Opolskiej. Do realizacji *Strategii* wykorzystane zostaną również programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską i inne międzynarodowe instytucje finansowe, a także Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizmy Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Biorąc pod uwagę zmniejszenie wsparcia w ramach polityki spójności w perspektywie finansowej 2021-2027 coraz większe znaczenie będą miały środki prywatne.

4. SYSTEM MONITOROWANIA I EWALUACJI

Istotnymi elementami zarządzania procesem strategicznym jest monitoring i ewaluacja stopnia wdrażania założeń *Strategii*.

³⁹ Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, s. 48-50.

4.1 MONITORING STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

Celem monitorowania realizacji *Strategii* jest ocena osiągniętych rezultatów, oczekiwanych efektów wsparcia i postępu we wdrażaniu postulowanych założeń, jak również identyfikacja ewentualnych opóźnień lub nieprawidłowości, a następnie na podstawie zdiagnozowanych wniosków, rekomendowanie ewentualnych zmian *Strategii* i wprowadzenia działań naprawczych, jeżeli są konieczne. Monitoring *Strategii* będzie dotyczył przede wszystkim celów strategicznych, na podstawie zagregowanych wskaźników rezultatu, które zostały zdefiniowane w części postulatywnej (rozdział III niniejszego dokumentu). Zamieszczona w ww. części *Strategii* lista wskaźników nie wyczerpuje wszystkich parametrów, jakie mogą być zastosowane w procesie jej monitorowania. W zależności od potrzeb mogą być stosowane również inne miary oceny. System monitorowania *Strategii* uszczegóławiać i uzupełniać mogą np. systemy monitorowania innych dokumentów o charakterze strategicznym lub operacyjnym.

Prowadzone będą działania polegające na systematycznym gromadzeniu i przetwarzaniu na potrzeby zarządzania *Strategią rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku* informacji w zakresie rzeczowo-finansowego stopnia realizacji celów strategicznych.

Za koordynację procesu monitorowania realizacji *Strategii* odpowiadać będzie Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. Do zadań Biura należeć będzie również opracowanie wzorów obowiązujących raportów monitoringowych, pozyskiwanie i gromadzenie danych (w tym analiza danych przekazywanych przez poszczególnych członków Aglomeracji Opolskiej), przygotowywanie zbiorczych informacji i raportów oraz promocja i dystrybucja efektów przeprowadzonych analiz.

Podstawowymi źródłami danych służących monitorowaniu wdrażania *Strategii* będą:

- W pierwszej kolejności dane pozyskiwane od partnerów Aglomeracji Opolskiej w zakresie realizacji celów strategicznych, poprzez wskazanie stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu określonych w ramach danego celu;
- Analiza danych zastanych – statystyka publiczna, dokumenty nadrzędne, opracowania zewnętrzne, zestawienia Głównego Urzędu Statystycznego, raporty instytucji publicznych, itd.;
- Analiza innych dokumentów o charakterze strategicznym lub operacyjnym powiązanych z realizacją celów strategicznych.

Wzory raportów oraz szczegółowe założenia procesu monitorowania, w tym harmonogram realizacji określone zostaną w opracowanej procedurze monitorowania *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku*. Procedura zostanie przyjęta w drodze uchwały przez

Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. Rekomenduje się coroczny pomiar wskaźników i stopnia osiągnięcia założonych rezultatów.

4.2 EWALUACJA STRATEGII

Ewaluacja służy określeniu, w jaki sposób oraz w jakim stopniu udało się osiągnąć zamierzone cele strategiczne. Jest pomocna w uzyskaniu odpowiedzi m.in. na pytania: czy założone cele przyczyniły się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz czy nastąpiły pożądane zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym. Narzędziami wykorzystywanymi w procesie ewaluacji są: analiza zagregowanych wskaźników rezultatu, analiza wskaźników strategicznych i badania społeczne. Ewaluacja dokumentu polegać będzie przede wszystkim na ocenie skuteczności, efektywności, użyteczności oraz trwałości stopnia osiągnięcia zaplanowanych celów strategicznych.

Podstawowymi kryteriami ewaluacji, do których powinny odnosić się pytania badawcze stosowane w procesie ewaluacji dokumentu strategicznego zostały przedstawione w treści poniżej:

- **Trafność:** w jakim stopniu zaplanowane cele odpowiadają potrzebom mieszkańców Aglomeracji Opolskiej, czy realizowane cele przyczynią się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów oraz czy są zgodne z założeniami dokumentu *Strategii*.
- **Skuteczność:** w jakim stopniu realizowane projekty przyczyniają się do osiągnięcia zakładanych celów.
- **Efektywność:** jaki jest stosunek zasobów realizowanych projektów oraz nakładów na nie do osiągniętych rezultatów.
- **Użyteczność:** czy osiągnięte rezultaty realizowanych projektów będą użyteczne, funkcjonalne dla mieszkańców, czy pojawiły się pozytywne lub negatywne efekty uboczne.
- **Trwałość:** czy na poziomie użyteczności realizowanych projektów pozostaną trwałe zmiany i czy zmiany te będą użyteczne przez długi czas.

Najważniejszym celem procesu ewaluacji będzie zdiagnozowanie zmian, jakie zaszły w wyniku realizacji *Strategii*. Wnioski wynikające z ewaluacji przyczynią się do wprowadzenia odpowiednich udoskonaleń i zmian, przyczyniając się do usprawnienia procesu wdrażania założeń *Strategii*. Jednocześnie dane z raportu ewaluacyjnego mogą stanowić wskazówkę do planowania przyszłych działań prorozwojowych po roku 2030.

Za koordynację i przeprowadzenie prawidłowego procesu ewaluacji *Strategii* odpowiadać będzie Biuro Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska. Wzór raportu ewaluacyjnego

oraz szczegółowe założenia, w tym propozycja wskaźników, szczegółowej metodyki prowadzonych badań określone zostaną w odrębnej procedurze, która zostanie przyjęta w drodze uchwały przez Zarząd Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska.

4.3 ZASADY AKTUALIZACJI

Dynamicznie zachodzące zmiany w otoczeniu regionalnym, krajowym jak i globalnym, charakteryzujące współczesną cywilizację, powodują konieczność szybkiego reagowania i adaptacji do nowych warunków społeczno-gospodarczych. Zachodzące procesy społeczno-cywilizacyjne powodują, że niektóre postulowane cele mogą stracić na aktualności, mogą zostać również zidentyfikowane nowe obszary problemowe i kryzysowe, które będą wymagały odpowiedniej reakcji. W związku z tym ustalono, że *Strategia* jest dokumentem otwartym. Takie podejście umożliwia bowiem identyfikację zdezaktualizowanych założeń, dokonanie zmian zapisów wraz z określeniem odpowiednich kierunków rozwoju oraz wyselekcjonowanie dodatkowych aspektów, które w największym stopniu będą oddziaływały na rozwój Aglomeracji Opolskiej.

Dostosowanie zakładanych pierwotnie celów *Strategii* do aktualnych warunków społeczno-ekonomicznych decyduje o efektywnym zarządzaniu procesem strategicznym oraz skuteczność realizacji założeń zrównoważonego rozwoju Aglomeracji Opolskiej.

Podczas procesu aktualizacji zapisów *Strategii* należy pamiętać o zachowaniu ciągłości procesu strategicznego i przestrzeganiu zapisów obowiązującego prawa. Postulaty pierwotnie określone w dokumencie, których założenia są wciąż aktualne, nie powinny ulec zmianie, a jedynie zostać uzupełnione. Takie podejście pozwala na spójne, długookresowe i czytelne zarządzanie procesem rozwoju.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. Aglomeracja Opolska w 2020 r., Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2021 r.
2. Bieguny wzrostu województwa opolskiego, badanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Instytut Rozwoju Miast, GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Opole 2016.
3. Diagnoza stanu istniejącego i sytuacji w zakresie mobilności w Aglomeracji Opolskiej, Opole 2022.
4. Efekty wdrażania europejskiej polityki spójności w województwie opolskim w latach 2014–2020 w wymiarze gospodarczo-społecznym i instytucjonalnym DOŚWIADCZENIA, WNIOSKI I REKOMENDACJE, Warszawa – Opole 2022.
5. Ekspertyza z zakresu urządzeń przeciwpowodziowych oraz działań prowadzonych w czasie powodzi, zasobów wodnych w postaci rzek i zbiorników wód powierzchniowych oraz innej infrastruktury wodnej zlokalizowanej na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Opole 2019.
6. GOŚCINNA POLSKA 2022+, Jak mądrze wesprzeć Polskę i Polaków w pomocy osobom uciekającym przed wojną w Ukrainie?, praca zbiorowa pod redakcją Macieja Bukowskiego i Macieja Duszczyka, Wrocław 2022.
7. Krajowa Polityka Miejska, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, Warszawa 2022.
8. Modele struktury funkcjonalno-przestrzennej w strategiach rozwoju, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Departament Strategii, Warszawa maj 2020 r.
9. Ocena dotychczasowych efektów wdrażania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej oraz Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole listopad 2019.
10. OPOLSKIE – diagnoza regionalna, opracowanie na potrzeby Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 roku, Opole 2020.
11. Plan działania (action plan) nakierowany na wspieranie odnawialnych źródeł energii wśród grup wrażliwych w województwie opolskim, na zlecenie Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska, Opole 2022.
12. Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028, Opole 2016 r.
13. Plan Integracji Publicznego Transportu Zbiorowego na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Opole 2019.
14. Plan zrównoważonej mobilności miejskiej Aglomeracji Opolskiej, (projekt), Opole 2022.

15. Podstawy przedsiębiorcze i kreatywne u młodych ludzi poprzez dynamizację kompetencji, metod nauczania i ekosystemu przedsiębiorczości, Plan działania w ramach projektu E – COOL, Opole 2021.
16. Portret sytuacji społeczno - gospodarczej Aglomeracji Opolskiej na potrzeby opracowania Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku.
17. Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego, załącznik do uchwały nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r, Opole 2020.
18. Program poprawy funkcjonowania, przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej, Aktualizacja na lata 2021 – 2027, Opole 2021 r.
19. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego – poradnik praktyczny, Ministerstwo Funduszy i Polityki, Warszawa 2022.
20. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030, Opole 2021.
21. Strategia ZIT Aglomeracji Opolskiej, wersja IV, Opole 2022 r.
22. The Future of Jobs Report 2020, World Economic Forum.
23. Umowa partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce, Warszawa, czerwiec, 2022 r.
24. Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

VIII. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

ZAŁĄCZNIK NR 1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

ZAŁĄCZNIK NR 2. PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

ZAŁĄCZNIK NR 3. RAPORT Z PRZYGOTOWANIA I KONSULTACJI SPOŁECZNYCH STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU

IX. SPIS TABEL

Tabela 1. MOCNE I SŁABE STRONY AGLOMERACJI OPOLSKIEJ	29
Tabela 2. SZANSE I ZAGROŻENIA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ	30
Tabela 3. ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY I WYZWANIA NA OBSZARZE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ	31
Tabela 4. SKUTKI ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW W WYMIARZE DEMOGRAFICZNYM, SPOŁECZNYM, ŚRODOWISKOWYM I EKONOMICZNYM	32

Tabela 5. STRUKTURA CELÓW STRATEGICZNYCH AGLOMERACJI OPOLSKIEJ.....	39
Tabela 6. CELE SZCZEGÓŁOWE I KIERUNKI DZIAŁANIA	40
Tabela 7. OCZEKIWANE REZULTATY.....	50
Tabela 8. ZGODNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030 ROKU Z ZAPISAMI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO OPOLSKIE 2030	57
Tabela 9. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA AGLOMERACJI OPOLSKIEJ WRAZ Z REKOMENDOWANYMI DZIAŁANAMI.....	65

X. SPIS RYSUNKÓW I SCHEMATÓW

Rysunek 1. ZASADY REALIZACJI CELÓW STRATEGICZNYCH	38
Rysunek 2. KLUCZOWE PODMIOTY WDRAŻANIA <i>STRATEGII</i>	78
Rysunek 3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA <i>STRATEGII</i>	79
Schemat 1. SKUTKI SPOŁECZNO – GOSPODARCZE PANDEMII COVID – 19.....	32
Schemat 2. SKŁADOWE MISJI WYPRACOWANE PODCZAS WARSZTATÓW STRATEGICZNYCH...	34
Schemat 3. WYZWANIA STRATEGICZNE AGLOMERACJI OPOLSKIEJ.....	35
Schemat 4. SYSTEM ZARZĄDZANIA <i>STRATEGIĄ</i>	71
Schemat 5. ZASADY WDRAŻANIA <i>STRATEGII</i>	73
Schemat 6. SYSTEM REALIZACJI <i>STRATEGII</i>	75
Schemat 7. NARZĘDZIA FINANSOWANIA <i>STRATEGII</i>	80

ZARZĄD STOWARZYSZENIA AGLOMERACJA OPOLSKA:

Andrzej Kasiura – Przewodniczący Zarządu

Małgorzata Stelnicka – Zastępca Przewodniczącego Zarządu

Członkowie Zarządu: Dorota Koncewicz, Joachim Wojtala, Leonard Pietruszka

ZESPÓŁ REDAKCYJNY I OPERACYJNY BIURA STOWARZYSZENIA AGLOMERACJA OPOLSKA:

Bernadeta Lisson – Pastwa – główna redaktorka i koordynatorka procesu strategicznego

Piotr Dancewicz

Katarzyna Harnyś – Mielnik

AUTORZY MODELU STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ AGLOMERACJI OPOLSKIEJ DO 2030:

Katarzyna Heydel (główna architektka) - C.point Sp. z o.o

Radosław Kubaś (specjalista procesu strategicznego) - C.point Sp. z o.o

WSPARCIE EKSPERCKIE:

Bartosz Tyrna - Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych „Delta Partner”

Artur Kubica - Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych „Delta Partner”

**WSPÓŁPRACA W PROCESIE OPRACOWANIA DOKUMENTU I UDZIAŁ W PRACACH
WARSZTATOWYCH - PRZEDSTAWICIELE PARTNERSKICH GMIN I POWIATÓW
STOWARZYSZENIA AGLOMERACJA OPOLSKA**

*Zespół redakcyjny Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej do 2030 roku
serdecznie dziękuje wszystkim zaangażowanym w prace nad niniejszym
dokumentem*

#wspólnie_osiągniemy_więcej

